

จะเกิดสงครามใหญ่

หนังสือรังกามีออกเนื่องๆ วันที่ ๑
ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ นี้ ก็มีออก
อีกเล่มหนึ่ง คอยถามตามร้านหนังสือ
ทั่วๆ ไป

จะเกิดสงครามใหญ่

ชิงคำ

คำนำ

*

ท่านปริณายกมุสโสลินีแห่งอิตาลีเห็นว่าเป
นตำนานสำคัญของอิตาลีที่อิตาลีทำสงครามในอภิสต์นิยม
แล้วก็มาทำสงครามในสเปน.

อยากคะเนใจของชาติญี่ปุ่นอีกว่า เป็นตำนาน
สำคัญของชาติญี่ปุ่นคนๆกันที่ญี่ปุ่นขณะทำการรบอยู่กับ
จีน ก็ต้องทำการต่อสู้กับวัดเขี้ยวอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งทราบ
กันอยู่ในบัดนี้.

การที่ชาติหนึ่งต้องทำสงครามในระยะเดียวกัน ๒
สงครามเช่นนี้ ขอให้ชาติไทยของเราพึงภูมิใจเกิด
ว่าเป็นของธรรมดาที่ปรากฏในชาติเรา และคุยกับใคร
ต่อใครได้เต็มปาก. อ่านพระราชพงศาวดารของเราดู
เกิด จะเห็นได้ว่าเราต้องทำสงครามเป็น ๒ สงคราม
โดยมาก เรารบกับพม่าก็ต้องรบกับเขมร หรือถ้า
จะยกทัพไปปราบช้างเหนือ ก็ต้องระวางช้างได้อย่าง

เผื่อไม่ได้. ครึ่งหนึ่งถึงแก่อ้อมเตี้ยพระนเรศวรเป็นเจ้า
รับสั่งว่า “เราเทียบช้างม้าไว้จะไปเอาเมืองตะแวง
บัณฑิตพิทงษาวดียกมาอีก จำจะยกออกไปสู้รบกับมอญ
เสียก่อน.” อ้อมเตี้ยพระนเรศวร มหาราชของเราองค์
เดียวกนั้นแหละ ยังต้องรับสั่งอีกครึ่งหนึ่งว่า “จะไป
เล่นตรุษเมืองตะแวงสี่สงครามจึงมาก่อนเถ่า จำจะ
ยกออกไปเล่นสงครามกับมอญให้สู้รบก่อน.”

เมื่อชาติไทยของเราต้องทำสงครามคราวหนึ่งเป็น
๒ สงครามเดียวโดยมาก ข้าพเจ้าก็อยู่ในฐานะที่จะ
กล่าวได้ว่า ในแหม่มทองนี้ ชาติไทยของเราทำ
สงครามมากที่สุด และเพราะที่ทำสงครามมากที่สุด
สยามเราจึงเป็นเอกราชอยู่ในแหม่มทองแต่ประเทศ
เดียว. ถ้าชาติไทยของเราจะทำสงครามน้อยกว่าที่ทำ
มา ก็แน่เหลือเกินว่าสยามเราจะเป็นเอกราชเช่น
ไม่ได้.

ประเทศมหาอำนาจในยุโรป ปรากฏตามพงศาว—

ถ้าเหตุที่รัตชัยแพญมุนี ส้มเต๋จ ๆ เจ้าฟ้ากรมหลวง
 พิศณุโลกประชานารถได้ทรงกล่าวไว้นัก ว่าเพราะรัต-
 ชัยมองสงครามผิดไปจากความจริงของสงคราม ถึง
 แก่โรยราในการเตรียมรบ และครั้นถึงคราวจะต้อง
 รบ ก็นำเอาความเกดียดแอะกั้วสงครามนั้นเองไป
 รบกับญมฺุณ รัตชัยจึงแพ้อย่างยับเยินจนผิดจากตำนาน
 ที่รัตชัยเคยเลื่องลือชื่อเลื่องมาแต่หนหลัง.

ภาพอันน่าสังเวชสดใจที่ว่า พระมหาธรรมราชา
 คือพระชนกนาถของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เคย
 ทอดพระเนตรเห็นมามากกว่าเรา และจริงจังกว่เรา
 ด้วย. พระมหาธรรมราชาทรงสังเวชและสดุดพระวราช
 หลุทัยในภาพแห่งความเป็นไปรอบ ๆ พระองค์ แต่
 พระองค์ทรงพระบัญชาเข้าพระราชหลุทัยว่าควรจะสดุด
 สังเวชให้ถูกอย่างไร ชาดไทยจึงกตัมเป็นอดีตระชน
 อื่นใด ๆ กันกับที่ยับเยินแล้วจนเหลือแต่เปลือกเมือง
 ดังสมเด็จพระ ย กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงแต่ง

ความคิดเห็นว่า “เมื่อพระเจ้าหงษาวดีได้กรุงศรีอยุธยาแล้ว --- ผู้คนพดเมืองบวรคาศักคกอยู่ในเงอมมือกวาดต้อนเขาไปเปนชเลยหมด เหลือไว้ให้อยู่ประจำเมืองเพียง ๓๐,๐๐๐ คนทั้งชายหญิง --- แม่ขุนนางข้าราชการ --- เก็บกวาดเขาไปเมืองหงษาวดีเกือบหมด --- ปรากฏชื่อขุนนางคัวนายที่เหลื่อไว้ให้ไม่กี่คน กับขุนหมื่นประมาณ ๓๐๐ บั๋นใหญ่่น้อยและเครื่องสำตราขุดตอดเงินทองของคัมมีราคา พระเจ้าหงษาวดีเก็บริบเขาไปหมด พระมหาขรรมราชาได้ครองกรุงศรีอยุธยาแต่เปิดอกเมืองเท่านั้น --- เมื่อไทยประจักษ์แจ้งการที่พระเจ้าหงษาวดีได้ทำในครั้งนั้นแล้ว ข้าพเจ้าเข้าใจว่า คงรู้สึกมีใจเจ็บแค้นทัวหน้า --- จะรู้จักราคาค่ามคคี่แต่ความเป็นอิศรภาพในชาติของคนคัมเมื่อคราวนั้น เมื่อได้โอกาสแรกจึงตั้งแข็งเมือง ชัวช่วยกันสู้รบพวกหงษาวดี อดทนแข็งแรงยิ่งกว่าคราวก่อน ๆ จนเอาอิศรภาพของชาวไทยกลับ

คืนมาได้ ---” นี้เป็นแบบอย่างของความตั้งเวรสุดต
ใจในภาพสงครามที่ข้าพเจ้าเห็นว่าถูก และถ้าท่าน
เห็นภาพอย่างที่ได้เข้ามา จึงอย่าไปตั้งเวรสุดตใจอย่าง
โน้นอย่างนี้ หรือไปโพนทนาว่าสงครามโดยเกตุยัต
หรือโดยกตว แต่จงเตรียมรบด้วยน้ำใจคิดสู้อย่าง
อาจหาญ หนทางเดียวเท่านั้นที่เป็นประโยชน์แก่
สยามของเรา ซึ่งประเทศทั้งหลายจะต้องสรรเสริญชั่ว
ฟ้าดินสัถายเทียวนา.

อนึ่ง, นอกจากที่หนังสือเล่มนี้จะเป็ประโยชน์ใน
การ “มอง” สงครามอย่างใดทำไรจึงจะสมควรตั้ง
กล่าวมาแล้ว ข้าพเจ้าต้องการจะทำตาย “ความกตว”
อันข้าพเจ้าได้ยกไว้เป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งในหนังสือ
“เกิดแล้วทั้งที่ต่อเขาดีให้ได้.” ความกตวซึ่งแจกถูก
ออกไปเป็นความกตวประเภทต่าง ๆ นั้น ไม่ว่าจะ
เป็นประเภทไร ก็ทำให้มีคมนอนรการ กำบังสติและ
ปัญญาจนใช้การไม่ได้ เพราะฉะนั้นหนังสือเล่มนี้จึง

ณ

เป็นเครื่องอุดหนุนความกล้าให้แก่ผู้อ่าน คดาขระย่อ
หวาดเสียวในน้ำจิตต์ เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของท่าน
มาก และพร้อมกันชาติก็ยอมได้ประโยชน์ โดยตรง
จากท่านด้วย - ดังนี้.

ขงดำ.

ธนบุรี.

อันดับบทความหน้า

บทที่	หน้า
๑ มूलเหตุของสงคราม	๑
๒ วาระของสงคราม	๑๓
๓ สงครามคือการไปร่วม	๑๕
๔ สงครามตัวจริงของยุโรป	๔๔
๕ ยุโรปป้องกันตัว?	๗๔
๖ ยุโรปในสายตาอเมริกัน	๘๒
๗ มूलเหตุและวาระของสงครามยุโรป	๕๖
๘ เหตุผลทางโหราศาสตร์	๑๔๗
๙ คำนี้ถึงสงคราม	๑๖๐

บทที่ ๑

มูลเหตุของสงคราม

*

อันใดอุบัติขึ้น อันนั้นต้องมีเหตุ เพราะฉะนั้นท่านจึงว่า “ผดย่อมไหลมาแต่เหตุ.” ความเป็นไปได้อันอุบัติขึ้นสมญาว่าสงคราม ก็ต้องมีมูลเหตุมาก่อน. สงครามจะไม่เกิดเลยถ้าไม่มีมูลเหตุ.

เมื่อสัก ๗-๘ ปีมานี้ โลกเคยประชุมกันที่จะใช้คำสันติวิธีสงบสงคราม ที่ประชุมมีความเห็นว่าอันการสงบสงครามนั้น จำเป็นต้องทราบเสียก่อน ว่าสงครามเกิดขึ้นแต่มูลเหตุใดบ้าง ต่อทราบแล้วซึ่งมูลเหตุของสงคราม จึงจะจัดทุกสโบายเข้าไปประจบประแจงให้เหมาะสมควรกันได้ และสงครามก็สงบไป.

แต่จิตามินเป็นวัตถุอันร่างกายจะเว้นเสียเสียมิได้ ฉะนั้น สงครามก็เป็นของจำเป็นสำหรับประเทศชาติ

ยากที่จะเว้นเสียได้ฉันนั้น. นายพันตรีศักดิ์ดาตั้งกตัญญู
 แน่นแพ้นชนไปอีกว่า แม้นจะล้มความเป็นประเทศ
 ชาติลงเสีย เพื่อตัดรากของสงคราม สงครามก็ยัง
 จะมีอีกระหว่างหมู่บ้าน ข้าพเจ้าขอแถมว่า ต่อให้เก็บ
 มีดพร้าหน้าไม้ให้หมด สงครามด้วยก้อนดินก็มิได้อยู่
 หนึ่งเอง. เพราะฉะนั้นการระงับสงครามโดยบุคคลโดยาย
 ของศาสนาจึงเป็นอุปกรณ์ดำที่สุด ในมรดกฤษณาการ
 ต่าง ๆ ที่ระงับสงครามไม่สำเร็จ. ข้าพเจ้าคิดว่า การ
 ค้นมุดเหตุของสงคราม เพื่อที่จะนำมาระงับสงคราม
 ไม่ได้ดอก มุดเหตุของสงครามเป็นอุปกรณ์ของเรา
 ก็เพื่อให้เราได้ทราบว่างคราม จะเกิด หรือไม่เท่านั้น
 ถ้ามุดเหตุยังไม่มี สงครามก็ไม่เกิดและถ้าเกิด ก็
 ต้องมีมุดเหตุ.

มุดเหตุของสงครามเท่าที่ท่านเขตกคคะได้แถลงไว้
 ก็คือ เศรษฐกิจ, อดสาหกรรม และกรรมมาชีพ,
 เหล่ากำเหนิดของคน, ศาสนา, ยุทธศิลป์, ภูมิธรรม

ความเจริญ, หนังสือพิมพ์หรือการโฆษณา, การเมือง, การกักดินค้าดิบ, การภาษี, การระบายพลเมืองออกจากประเทศและเข้าประเทศ. แต่ผู้ อำนคงเห็นว่า

มูลเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ มีลักษณะที่จะรวมกันเข้าเป็น มูลเหตุใหญ่ๆ ได้ และข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะรวมกันเข้า ทำนองนี้แล้วก็ต้องกับหลักของ ท่านเดอว์ฮาร์เชอร์-ชอดเตอร์ ซึ่งประมวลไว้เป็นมูลเหตุใหญ่ๆ ๔ ประการดังนี้ คือ:-

๑. ค่าดินนา
๒. วงศ์กษัตริย์
๓. การเมือง
๔. เศรษฐกิจ

แต่มูลเหตุทั้ง ๔ นี้แม้จะได้แยกกันออก ก็อาจคลุกเคล้ากันเข้าเป็นพัลวันได้อีก เช่นพระมหากษัตริย์มีราชประสงค์ดินแดนแห่งหนึ่ง ด้วยทรงเห็นความ อุดมสมบูรณ์ของดินแดนนั้นเวลานั้น ก็ทรงกรีธาทัพเข้า

ไปในดินแดนนั้น แล้วพดางก็ทรงอ้างเหตุว่า ดินแดน
 นั้นเป็นราชมรดกควรตกทอดให้แก่พระองค์ ครั้นแล้ว
 ก็ทรงตั้งเสริมเป็นราชดำริโดยเห็นแก่ คำด่าเข้า มา
 แถง และพร้อมกันนี้อาจทรงอ้างทางการเมืองโดย
 ยกเอาเหตุเหตุด่า ก่าเหน็ด พดเมือง ของพระองค์ ขึ้นมา
 ก่อด้วย. ก็โดยที่มุดเหตุของสงครามอาจพัวพันกัน
 เข้าเช่นนี้ แม้สงครามน้อยๆ แต่ครั้งเดียว ก็สามารถ
 มีมุดเหตุครบทั้ง ๔ ประการเต็มๆ ก็ได้ และจึงไม่ใช่
 ของบาดาที่สงครามน้อยๆ แต่มีมุดเหตุมากมายเหลือ
 ดัน. ในทำนองเดียวกัน สงครามใหญ่อาจมีมุดเหตุ
 แต่อย่างเดียวและนิดเดียวก็ได้.

มุดเหตุของสงครามแต่ศาสนา

คำด่าเป็นมุดเหตุให้เกิดสงครามได้. ในโบราณ
 ดัมย, คำด่ากับอาณัติก็มีอำนาจคู่กันและสอด
 เคียดกันไป เพราะฉะนั้นถ้าคำด่าของใครถูกหยาบ
 หยาบลบเสียแล้วไซ้ อาณัติก็ถือเป็นข้อว่า

เข้าทำสงครามกัน.

การ แผล ค้าสนา คริสต์เตียน เมื่อ คริสต์เตียน อูบคัซัน
 ใหม่ ๆ เคยทำให้ยุโรปเกิดสงครามระหว่างพวกโรมัน
 กับพวกที่นับถือค้าสนา คริสต์เตียน จนกรุงเยรูซาเลมถึง
 แก่ทำตายลงด้วยพระหัตถ์ของพระเจ้าไคตุส เมื่อ คริสต์-
 ค้าสนาดวงได้ ๗๐ ปีเท่านั้น. ค้าสนา คริสต์เตียนยังเป็น
 มูลเหตุของสงครามใหญ่อีกระหว่าง เดิร์กกับฝรั่ง ชัย
 เคียวกันมาแต่ พ.ศ. ๑๖๓๕ ถึง พ.ศ. ๑๘๑๓ ซึ่งข้าพเจ้า
 ได้กล่าวไว้ในหน้า ๓๓๐ ของ "เกิดแล้วทั้งที่ต้องเอา
 ตีให้ตี" ว่า "ถ้าเหตุเกิดขึ้นจากพวกเดิร์กได้ แผล
 ค้าสนา อีสตาม และเข้าไปคุกคามอยู่ในปาเลสไตน์
 ซึ่งเป็นแดนวันมหาอำนาจของคริสตค้ำสนา พวกคริสตัง
 จะไปไหว้บูชาที่กรุงเยรูซาเลมก็ไม่ได้ เพราะพวก
 เดิร์กขัดขวาง ทั้งยังเอาโบสถ์วิหารในกรุงเยรูซาเลม
 ทำเป็นโรงฆ่าเสี้ยด้วย พวกคริสตังจึงพากันเป็นเคียด
 เป็นแค้นมาก. ท่านต้นตะปาปาเออร์บันที่ ๒ ได้

นำการกระทำของเติร์กประกาศทั่วไปทั้งชาววัดชาวบ้าน
ยุโรปภาคตะวันตกจึงรวมกันเป็นกองทัพยก ไปปราบ
ปราบพวกเติร์ก”

จากตำนานของคำสอนายังบอกเราอีก ว่าอาณาจักร
จักรกับคำสอนในแคว้นแคว้นเดียวกันก็เคยรบมือกัน มี
การปราบกันดังไปเหมือนกับปราบซัคส์. ไซ้แต่เท่า
นั้น ในวงการของคำสอนเดียวกันทุกๆ ก็ตั้งร่างสงคราม
ใหญ่ขึ้นได้ เช่นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๗๓ ในยุโรปได้เกิด
รบกันจากมูลเหตุแต่คำสอนคริสต์เดียน ด้วยคริสต์เดียน
พวกหนึ่งเป็นนิกายคาธอลิก อีกพวกหนึ่งเป็นนิกาย
โปรเตสแตนต์ ซึ่งเกิดขึ้นตามลัทธิคิดเห็นของลูเธอร์.
ข้างฝ่ายคำสอนอิสลามเห็นได้ที ก็เข้าสู้รบด้วย แต่
แทนที่อิสลามจะรบกับคริสต์เดียนทั้งหมดตามที่บางคน
จะนึก อิสลามกลับเข้ากับคริสต์เดียนพวกหนึ่ง รบมือ
คริสต์เดียนอีกพวกหนึ่ง โดยอิสลามก็คงเป็น อิสลามอยู่
ตามเคย. คำสอนอิสลามเมื่อแผ่มาในอินเดียได้ประทะ

กันเข้ากับคำสอนอื่นดู, คำสอนคริสต์เตียนเมื่อเริ่มแผ่
มาทางตะวันออก ก็เป็นเรื่องขมขื่นของตะวันออก
ทั้งหลาย.

ที่ว่่ามานคือความเป็นไปในโบราณสมัย แต่ถ้า
พูดกันสำหรับยุคปัจจุบันแล้วไซ้ ี่รู้ดีทุก ๆ กันว่า
มูลเหตุของสงครามอันเกิดแต่คำสอนได้เดือนหายคตาย
ถอยลงไปแล้ว ทั้งกำลังกดทับตัวเล็กอีกซ้ำที่คำสอน
กลายเป็นอุปกรรมวัธงสงคราม. แต่อย่างไรก็ตาม
ที่ ถึงคำสอนจะไม่เป็นมูลเหตุของสงคราม แต่คำสอน
ก็อาจทำให้สงครามที่กรุ่นอยู่แต่กรุ่นแรงขึ้นได้ เช่น
ถ้ารัสเซียจะเกิด สงครามกับใคร รัสเซียอาจถูก
ประณามว่าขาดคำสอนการวะ แล้วสภาพสงคราม
ก็จะหนักยิ่งขึ้น. คือกดตางเมืองที่กำลังเป็นอยู่ในสเปญ
เดียน ก็เพราะฝ่ายหนึ่งเห็นท่างและไม่นำพาในคำสอน
ก็เลยส่งเสริมได้ พวกที่เคร่งในคำสอนของ อีกฝ่ายหนึ่ง
ทำสงครามให้รุนแรงขึ้น.

มูลเหตุของสงครามแคว้นกรีซสมัยตรีย์

สงครามที่เกิดขึ้นแต่มูลเหตุเนื่องด้วยวงศ์กรีซสมัยตรีย์ มักตกดินอยู่ในโบราณสมัยมาก แต่ตกมาในยุคปัจจุบัน เมื่อราชอำนาจของพระมหากษัตริย์กรีซมีขอบเขตจำกัดโดยรัฐธรรมนูญแล้ว สงครามจากมูลเหตุอันนั้นก็เหมือนว่าได้สิ้นศันย์ไปด้วย. แต่อย่างไรก็ตามท่านและข้าพเจ้าก็ยังได้ยื่นเหตุการณ์ เช่นพระเจ้าคาโรลของรูเมเนีย, พระเจ้ายอร์จของกรีซ ซึ่ง "นิเวศกตัมคินเข้าภาราอยู่ในเสวตวรรณตรี" ได้อีก อันเคยทำให้กรุ่นแฉะทำให้เกิดซึ่งสงครามน้อยๆ. ในยุโรปยังมีอีก เช่นราชวงศ์แฮบส์เบิร์กของฮอัสเตรียฮังการี, พระเจ้าออตฟองโซที่ ๓ ของสเปน, พระเจ้าไกเซอร์วิลเฮล์มที่ ๒ ของเยอรมัน. เมื่อก่อนหน้าที่เขียนหนังสือเล่มนี้เอง ข้าพเจ้าก็เคยได้ดัดบ่าวสัญญาการค้าระหว่าง อิตาลีกับสหปาดรัฐอเมริกา ซึ่งแม้จะได้เจรจากันเสร็จสิ้นแล้ว ก็มาเกิดทักท้วงกันขึ้นด้วย

เหตุที่บิดาจะเรียกพระมหากษัตริย์ของตนว่า พระจักรพรรดิราชเจ้าแห่งอมิบดีเนี่ย ฉะนั้น ยังเป็นเหตุการณ์อยู่.

มูลเหตุของสงครามแต่การเมือง

ถ้าว่ามูลเหตุของสงครามแต่ค้าศนาและวงศ์กษัตริย์จะเป็นที่วางใจได้ว่าได้สิ้นศันย์ไปโดยมากแล้วไซร์ โลกก็ยังม่มูลเหตุแต่การเมืองทำให้เกิดสงครามได้อย่างจริงจังนัก. มูลเหตุทางการเมืองที่เกิดขึ้นแต่ที่หนึ่ง และหากจะจัดการปรับความเข้าใจให้เรียบร้อยไปได้ ก็ดเหมือนเพียงชั่วคราวครวเท่านั้น เพราะฉนั้นถ้าม่เหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นอีก มูลเหตุทางการเมืองขึ้นทีหนึ่งว่าได้ตบลงไปแล้วก็พลอยกรุ่นขึ้นด้วย ฉนั้นเป็นมูลเหตุทางการเมืองที่รัฐบุรุษบ่นกันว่า "ข้างทำไม่รู้ จักเดี๋ย" และประหม่าก็เคยเป็นเหตุให้สงครามโกล่เข้ามาทุกที. ยกของท่านและข้าพเจ้าเป็นดั้มยของการเมืองกำลังโผนเต็มที.

การเมืองในทันที ข้าพเจ้าหมายถึง ความ ประดิษฐ์
 คิดเห็น, ความรู้สึกโน้มน้าว และความทะเยอทะยาน
 เกี้ยวแก่งแย่งดิ้นรนอำนาจ ของ ประเทศชาติ รวม
 ตลอดจนความประสงค์ของพลเมือง ที่ใคร่อยู่ในความ
 คุ้มครองของชาติตนเองมากกว่าในอำนาจชาติอื่น.

แต่เหตุผลทางการเมือง ย่อมดัดกันเข้ากับ เหตุ
 เหตุทางเศรษฐกิจได้ง่ายที่สุด หรือในบางกรณี,
 เหตุทางเศรษฐกิจอาจกระตุ้นเตือนเหตุผลทางการเมือง
 เมืองที่เจ็บป่วยแล้วให้ลุกตามขึ้นได้ เช่นเยอรมันกับ
 ไปแลนด์ ซึ่งชนชั้นกันอยู่ด้วยการเมือง เดอร์อาร์-
 เฮอร์ชอดเตอร์ เคยตั้งคิดว่าถ้าจะมีเหตุการณ์รุนแรง
 ขึ้นแล้ว ก็เพราะเกิดเรื่องแข่งขันระหว่างเจ้าของบ่อ
 ถ่านศิลาหรือจากการเดียงตุกร ถ้าจะไม่มี "ตะเกี๋ย
 แต่เศรษฐกิจ" จากถ่านศิลาและตุกร การเมืองที่ชน
 ชั้นระหว่างกันก็มีอุปมาเหมือนคนหัดบังคับ.

มูลเหตุของสงคราม แต่เศรษฐกิจ

ในบั้นต้น ความจริงยิ่งเด่นชัดเข้าทุกๆ ที่ว่าเศรษฐกิจคือ
 เต้นโตหืดใหญ่ของประเทศ เพราะฉะนั้นมูลเหตุของ
 สงครามแต่เศรษฐกิจจึงท่วมมากขึ้นเป็นลำดับมา.

ท่านที่อ่าน "เกิดแล้วทั้งที่ตัวเองทำให้ได้" ของ
 ข้าพเจ้า คงจะได้ทราบเป็นเกร็ดความร้อยแฉ้วว่า
 ในสมัยได้ ๆ กันกับกรุงรัตนโกสินทร์ นั้นเอง ที่มนุษย์
 จักรวมแรงรวมทุนเป็นอุตสาหกรรมชน ครั้นมาเมื่อ
 ไม่ช้านัก มนุษย์ก็ประดิษฐ์คิดดำเร็วเป็นเครื่องจักร
 กัดไถใช้ได้อย่างเด่นพิศวง จึงทำให้เศรษฐกิจเป็น
 สิ่งสำคัญของประเทศขึ้นทุกที่ จนแทบจะกล่าวได้
 ทุก ๆ อย่างทางการเมืองไม่ว่าของประเทศใด จะ
 ดำเนินไปแต่ทางการเมืองเท่านั้นไม่ได้ ต้องคิดหน้า
 คิดหลังถึงเศรษฐกิจประกอบไปด้วย ถ้าประมาณแก่
 เศรษฐกิจ การเมืองก็เหมือนว่าพาด และได้ชื่อว่า
 บกพร่องทีเดียว.

เมื่อประเทศมีเศรษฐกิจ เป็นเล่มอ เต้นโตหืดใหญ่

ณ^{นี้} ประเทศก็มีความวิตกที่จะไม่ให้เศรษฐกิจของตนถูกใครประหารได้. แต่เศรษฐกิจก็ชอบกตอยู่ เช่น ประเทศหนึ่งมุ่งแต่การผดุงเศรษฐกิจภายใน ประเทศของตนเท่านั้น ^๕ เท่านั้นก็เป็นเหตุให้ อีกประเทศหนึ่งกระทบกระเทือนได้ ยกอาทิเช่นประเทศ ก. ปลูกพืชพันธุ์ใหม่ชนิดหนึ่งซึ่งภายในประเทศ ของ ตน ไม่เคย ปลูก ประเทศ ข. ก็อาจกระทบกระเทือนได้ ถ้าพืชพันธุ์ใหม่ชนิดนั้นประเทศ ข. เคยมีขายให้แก่โลกมาก่อน และแม้ที่สุดประเทศ ก. จะปลูกพืชพันธุ์ใหม่นั้นไว้ใช้แต่ภายในประเทศตน โดยจะไม่ขายให้ประเทศใดเดยก็ดี ประเทศ ข. ก็ไม่อาจรู้ ดีที่ร้ายได้ อันตน เคย ได้ - ได้ ตกคำไป ด้วยว่าประเทศ ก. เดิมซื้อพืชพันธุ์นั้นจากประเทศ ข. เสียแล้ว. มุ^๕เหตุแต่เศรษฐกิจง่าย ๆ เท่านั้นแหละอาจเกิดการแก้^๕ดำเป็นประการต่าง ๆ ดำด^๕มมากจน ^๕ แล้ว ที่สุดความเป็นอริบาดหมางก็เห^๕ด^๕ที่จะทนได้.

บทที่ ๒

วาระของสงคราม

*

มูลเหตุของสงครามนั้นอย่างหนึ่ง แต่ยังมีอีก
อย่างหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าขออนุญาตเรียกว่าวาระของสงคราม.

มูลเหตุของสงครามแม้จะพรังพร้อมแต่ก็ดี แต่
ถ้าวาระของสงครามยังไม่ถึง สงครามก็ยังไม่เกิด.
สงครามจะเกิดขึ้นทีไรเมื่อถึงวาระ.

วาระของสงครามนั้นอย่างไร ?

ข้าพเจ้าเคยพบโหราจารย์ของ ยี. ฮาร์. ด็เคอร์-
ดิงเทย์เดอร์ ผู้รวบรวมเหตุการณ์สำคัญๆ ในประวัติ
ศาสตร์ อันผู้ร่ำรวยท่านได้ร้อยกรองไว้ - มาเข้าเป็น
หนังสือเล่มเดียวกันให้ชื่อว่า Great Events in His tory
ในคำนำของหนังสือเล่มนี้ ยี. ฮาร์. ด็เคอร์ ดิงเทย์เดอร์
ตั้งเคราะห์เอาสงครามเป็นเหตุการณ์อย่างหนึ่ง แล้ว
ก็อธิบายว่า อันชื่อว่าเหตุการณ์นั้น จำต้องม้เวตาพัก

ตัวจนพอเพียงกัน และต่อจากเวตาอันครบถ้วนดีแล้ว จึงจะอุบัติเป็นเหตุการณ์ ชน. ยี่. ฮาร์. ด้เตอร์ ดิง- เทย์เตอร์ อปรมาเวตาพักตัวของเหตุการณ์ได้มอด้วย กำหนดของการตั้งกรรม และข้าพเจ้าชบชกอุทาหรณ์ ต่อจาก ยี่. ฮาร์. ด้เตอร์ ดิงเทย์เตอร์ว่าวาระของสงคราม นั้นได้มอด้วยการคดออดเมื่อครบทศมาศ.

แต่อุปรมย์อปรมาข้างบนนี้ ยังไม่ชัดนักกับวาระ ของสงครามที่ข้าพเจ้าต้องการให้สำเนียง ด้วยรู้ ดีกว่ายังข้องเกี่ยวกับระยะเวลาออกไป อาจเพ่งพินิจ หมายเอาวาระของสงครามเป็นวันเดือนปีไปเสีย. ที่ จริง, วาระของสงครามแม้จะเกี่ยวแก่เวลา แต่ก็หมายถึง ถึงเวลาที่มากขึ้นด้วยเหตุ ไม่ใช่เวลาเปล่า ๆ เพราะ ฉะนั้นขอชักวาระ ของสงคราม จากสงครามจริง ๆ มา พิจารณา.

ในพงศาวดารยุทธคดีปะ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ ทรงกล่าว

วาระของสงคราม

ถึงสงครามระหว่างกรีกกับเปอร์เซียว่า “ในการที่จะ
เกิดมีสงครามขึ้นกับชาวเปอร์เซียนั้น คือชาวกรีกออกไป
ไปทำการค้าขายต่าง ๆ ในทวีปเอเชียที่ติดต่อกับประ-
เทคกรีก คือ ในดินแดนที่เรียกว่าเอเชียย้อยมเดียน
เป็นพื้น และเพื่อสะดวกในการค้าขายชาวกรีกก็ออกไป
ไปตั้งภูมิตำเนาอยู่ในดินแดนเหล่านั้น และเมื่อมีคน
ค้าขายมากจนเป็นลำดับ ก็เลยตั้งรวมกันเป็นเมืองๆ
ขึ้นหลายเมือง ฝ่ายชาวเปอร์เซียมีจำนวนมากอยู่ใน
ดินแดนทวีปเอเชียที่ศตวันตก ทั้งทำการค้าขายมาก
มายแต่ขึ้นเดิมแล้ว เมื่อมีชาวกรีกออกมามากเช่น
นี้ ก็เกิดเป็นการแย่งชิงกันขึ้น และถึงกับทำสงคราม
ต่อกัน และเจ้าแผ่นดินเปอร์เซียช็อคคาริอัสตกใจ
ที่จะไปตีเมืองกรีกเสียทีเดียว จะได้ไม่มั่งคั่งนั้
รบกวนได้ต่อไป.

บันทึก
พงศาวดาร
ไทย

“ในปีพุทธศักราช ๔๗ ได้ให้แม่ทัพชื่อมารโดเนียก
ทัพमारु ๓ แล้ว แต่ทำการไม่สำเร็จ เพราะว่าเรือ

011581

30. 11. 2537

ที่บรรรทุกกองทัพ เพื่อจะข้ามมาประเทศกรีกนั้นถูกพายุ
กระทำแตกหักทำลายเสียหมด.

“ครั้นในปีพุทธศักราช ๕๒ เจ้าแผ่นดินเองยก
ทัพใหญ่ลงเรือข้ามไปยังประเทศกรีก ไปจอดที่ตรง
เมืองมาระโชนเหนือเมืองอาเซนน้อยหนึ่ง เพื่อจะ
ยกกองทัพชนจากเรือที่ตรงนั้น พวกอาเซนกับพวก
เมืองปลาดาคาเอ (อยู่ในประเทศกรีกเหมือนกัน) รวมกัน
๓ หมื่น ได้ยกไปรบกองทัพเปอร์เซีย — — —” แล้ว
ก็ได้รบกัน ดังมีชื่ออีกกึ่งอง อยู่ในประวัติศาสตร์ว่า การ
ยุทธที่มาระโชน Battle of Marathon.

สงครามระหว่างกรีกกับเปอร์เซียที่มาระโชนนั้น มี
มีมูลเหตุมาก็แต่การแย่งค้า แย่งขายใน เอเชียไมเนอร์
(เอเชียย่อย) จนปรากฏว่าการแย่งกันนั้นดังงอมเค็มที่
แล้ว ก็เกิดสงคราม นึกอวาระของสงครามตอนหนึ่ง
และอวาระของสงครามอีกตอนหนึ่งที่มาระโชนนั้น ก็
ด้วยสงครามน้อยๆ เหล่านี้แหละที่ทำให้พระเจ้าคาร์อัส

ทรงพระราชดำริว่าต้อง “ไปตีเมืองกรีกเดียที่เดียว จะ
ได้ไม่มี^๕เดียนด์ักรบจนได้คือไป” ^{๕๕๔} ทงนักเพราะพระ
เจ้าคาร์อิอด้ทรงเห็นถนัดว่า กรีกยังรั้งความอยู่เรื่อย
จึงไม่มีทางใดนอกจากจะกรีธาทัพไปปราบกรีกเดียให้
สิ้นเด็ร็จไป. ดัชนีณะที่ว่ามีทางใดนี้แหละ คือวาระ
ของสงครามที่มาระ โชนอันตดมาถึงเข้าแล้ว.

ข้าพเจ้าขอชักพระนิพนธ์ ในพงศาวดาร ยุทธคดีปะ
มาตุ้อกตอนหนึ่ง ซึ่งเปน “สงครามระหว่างพวกเมือง
สปาร์ตา กับพวกเมืองอาเซน” ทรงถ่าวว่า “สงคราม
นี้เกิดขึ้นโดยที่เมืองอาเซน กับ เมืองสปาร์ตาแย่งกัน
เปนใหญ่ คือชาติกรีกในเวลานั้นมิได้รวมกันเป็น
ประเทศเดียวกันเช่นบัดนี้ ได้แยกกันออกเป็น
เมือง ๆ เมืองหนึ่งมีอิศระภาพอยู่แก่ตนเอง อย่าง
เดียวกับประเทศสยามของเรา ในครั้งโบราณก็หา
ได้รวบรวมกันเป็นประเทศเดียวไม่ แบ่งเป็นเมืองต่าง ๆ

มี ศุโขทัย เชียงราย สุพรรณ ดโว (ถพบุรี) ดง
 เป็นต้น ต่างมีกระษัตริย์ปกครองอยู่ในเมืองนั้นต่าง
 หากกัน แต่ว่าเมืองต่าง ๆ ในประเทศกรีกแม้ต่างเป็น
 อิศระภาพณะนั้นก็ดี ก็ย่อมยกเมืองใดเมืองหนึ่งขึ้น
 เป็นหัวหน้า เพราะมีกำลังมาก หรือมีบุคคลที่เชี่ยวชาญ
 ในวิชาการต่าง ๆ มาก และการที่จะเป็นหัวหน้า บาง
 ที่ก็แย่งกันจนถึงกับทำสงครามต่อกัน เมืองอาเธน
 กับเมืองสปาร์ตาเป็นเมืองที่แข็งแรงมากกว่าเมืองอื่น
 จึงแย่งกันเป็นหัวหน้าอยู่เนืองๆ ในระหว่างเวลาตั้งแต่
 พุทธศักราช ๓๓๓ ปี ถึงพุทธศักราช ๓๒๘ ปี เมือง
 ทั้งสองนี้ได้รับกัน."

สงครามตามอุทาหรณ์ข้างบนระหว่างกรีกกับกรีก
 ด้วยกัน มุดเหตุก็เพราะการแย่งอำนาจกัน แต่วาระของ
 สงครามนั้น คือเมื่อฝ่ายหนึ่งเห็นท่วงท่ามีชัยที่จะเป็น
 ใหญ่ได้แน่ หรือเหลือที่จะทนต่อไปได้นอกจากต้อง
 ไร้สงคราม - สงครามก็พุดนเกิดขึ้นในทันทีนั้น.

บทที่ ๓
สงคราม คือ การไปร่วม

สงคราม, ถ้ากล่าวตามมูลศัพท์ สงคราม
ก็คือ “การไปร่วม.”

การไป (คม) ในที่นี้ เป็นการไปโดยมีจุดประสงค์
ไม่ใช่เป็นการไปอย่างที่เราเรียกว่าเที่ยวไป หรือ เตรี้จ
เตรไป (จร).

อนึ่ง, เมื่อพูดถึงคำว่า ร่วม (ตง) ก็แสดงว่าจำ
ต้องมีแต่ ๒ ฝ่ายขึ้นไป เพราะฉะนั้นจึงพอเห็นได้ว่า
เมื่อแต่ตะฝ่าย ๆ ต่างก็มีจุดประสงค์ แต่กลับไปประทะ
ร่วมกันอันที่อันเดียวกัน - จะเป็นอย่างไรบ้าง. ยิ่งกว่า
นั้นขึ้นไปอีก การไปตามกระมะธาตุ (คม) ถ้าเป็นอาการ
เดินก็ตรงกับที่ฝรั่งเรียกว่า March คือมีท่าทาง เช่น
ทหารเดินเป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเดินไปด้วยอารมณ์
หรือเดินอย่างธรรมดาที่ฝรั่งเรียกว่า Walk เหตุนี้

“การไป” ของแต่ละฝ่ายๆ จึงประกอบด้วยดั่งว่า ดั่งที่ท่านจินตกวีของเราทุกๆ ท่าน เมื่อจะนิพนธ์ตอนยกทัพ ท่านย่อมพยายามที่สุดที่จะต้องพรรณาดังดั่งว่าของทัพ – และไม่ยอมล้มเลย.

เงาแห่ง “การไปร่วม” ตามอัครของสงครามได้มีช้นมากมายแล้วในยุโรป จึงเป็นที่ควรสังเกตของผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ และต่อจากที่ได้สังเกตยุโรปแล้วก็จะได้สังเกตตามเงาไป ว่าความมืดของเงาได้ดำดลไปถึงไหนบ้าง ก็ได้พร้อมแล้วด้วยมุดเหตุและวาระของสงครามหรือไม่ เพื่อเราจะได้ทราบตระหนักว่า “สงครามใหญ่” อยู่ใกล้ไกลเพียงไร – จากเรา.

การสังเกตยุโรป ข้าพเจ้านี้คิดว่าควรเริ่มต้นที่นครปรัส เมืองหลวงของเซโกสโตวาเกีย เพราะดูเหมือนเราจะรู้ดีกันกว่า เซโกสโตวาเกียมีท่าทางและวาทะกาดำแข็งชอบกอดอยู่ และเมื่อออกสตรีย์จำเดิมแต่ลูกเยอรมัน “กตัญ” เอาไปแล้ว เซโกสโตวาเกีย

สงครามคือการไปร่วม

๒๑

ก็ประหนึ่งว่ากำลัง “ประ” กับเยอรมันยิ่งเข้า จนมีข่าวก่อดาวว่่านักหนังสือพิมพ์ที่ตายประเทศ อุตตุดพากันไปร้อเขาข่าว “สงคราม” ที่นครปราชญ์นับศวยร้อย. เซโกสโดวาเกีย “เก่ง” อย่างไรไฉนหรือ ?

มีถนนสายหนึ่งออกจากนครปราช ผ่านไปในป่า ดิน ดางแห่งต้องขึ้นเขาสูงชัน ดางแห่งเป็นที่ราบ ดางแห่งเป็นห้วยเหว. ที่สุดของถนนขึ้นด้าบากยาก เย็น คือ จังหวัดบิตเซน และทางเหนือของบิตเซน ก็คือสำนักงานใหญ่หน่วยแห่งพานิชยสถาน มี สมญาว่า “ดีโกตา” อันมีคนงานทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า ๓๘,๐๐๐ คน.

ที่บิตเซน หรือจะเรียกว่าที่ดีโกตาก็ไม่ผิด มีเหมืองแร่เหล็ก. กล่าวกันว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ เหมืองเหล่านี้ไม่ปรากฏว่าได้ทำอะไรกัน แต่พอ ๒๔๗๘ เท่านั้น การเหมืองก็ได้เริ่มขึ้นอย่างโกธุดัน ไฟของการถลุงเหล็กหล่อเหล็กได้จัดแสงแดงฉานอร่ามไปทั่ว ตามท้องทุ่ง และเคหสถาน บ้านเรือน ของชาวนา ได้รับแสง

ไฟเหต่าน^๕แข่งกับแสงอาทิตย์ ในเวดากดาววัน และต่าง
แสงอาทิตย์ในเวดากดาวคืน. ๒๔ ชั่วโมงเป็นหนึ่งใน
วัน และ ๗ วันเป็นหนึ่งในปีดาห์ และเต็มเพียงตาม
เวดาน^๕เหตะ ที่ปดองโรงงาน ๘ โกตา มีควันพดุง ๆ ไม่
ขาดถ่าย.

สรรพความร้อนจากถ่านหิน, จากแก๊ส, จากไฟฟ้า
โรงงาน ๘ โกตา ได้นำมายังความประสงค์^๕ที่จะกระทำ
แก่แร่เหล็ก. จากเตาหลอมเหล็กใหญ่ เมื่อเหล็กละลาย
ตัวต้องตามประสงค์^๕แล้ว ก็มีเครื่องยกกระทะหลอม
เหล็กเทแร่เหล็กเหลวเคว้งลงในเบ้า พอประมาณดี
แล้วก็มีคนใช้เครื่องนำเบ้าไปเทหน้าเหล็กลงในหลุม^๕ ซึ่ง
ต่อจากเวดาก^๕กระทะจากหลุมแล้ว ก็กลายเปนน^๕ใหญ่
บนน้อยทรอดทรงต่าง ๆ.

ภายในโรงถลุง ก็คือสรรพอาวุธ และ อุปกรณ์
ของอาวุธที่จะเกิด^๕ที่จะแต่ง. บางสิ่งบอกไม่ถูกว่า
เป็นอะไร และท่วงท่าก็ไม่สำคัญเท่าใด แต่พอซัก

ถามเข้า อาจเป็นฐานปืนใหญ่ที่จะนำไปยิงกันช่อง
ดาว์ดาเนตส์ของศรที่นั่น.

ในคังเก็บสัตว์พาของ สโกดา อาจได้เห็น
ปืน ๑๒๐ มิลลิเมตรสำหรับเรือรบที่ สโกดา จะได้จัด
ตั้งให้รู้เมเนี่ย -วางเรียงรายยาวเหยียดเป็นพืดไป, ดาว
แห่งก็เป็นกองอาวุธร่วมกัน ที่ตั้งพันธมิตรน้อยอันกล่าว
แต่ก็คือเซโกส โดวาเกีย, ยูโกสตาเวียและรูเมเนีย เป็น
จำนวนพะเนินเทินทึก, อีกดาวแห่งก็จะได้เห็นบนหมี่มา
หุดด้วยเหล็กหนาบึก สำหรับใช้ตามบ้อมพรมแดน
ของเซโกส โดวาเกียนี้. สรรพาหรืออุปกรณ์
ของ อาวุธบางอย่างสำหรับ รัสเซีย ก็ปรากฏอยู่ในคัง
ของสโกตานี้ด้วย.

สโกดาไม่ได้ต่อกรรบ แต่สโกดาสร้างปืนยิงร
รบ. ปืนยิงรบที่สโกดาสร้าง มีรูปร่างเพรียวๆ
ขนาด ๓๗ มิลลิเมตร ปืนนี้ว่าสามารถตั้งกระสุนเข้า
ไปในเกราะรบได้เหมือนอย่างมีดแทงหยอก. ยังมี

บนครกชนิดหนึ่ง ขนาด ๒๕๐ มิลลิเมตร ว่าสามารถ
ที่จะทำลายต้นนามเพดาระของข้าศึกให้พินาศไปในไม่ช้า.
แทนที่ดโกตาจะสร้างรถรบ ดโกตามียันตร์ยานซึ่ง
โดยมาก ๖ ด้อ สำหรับดำเดี่ยวทหาร, อาวุธยุทธภัณฑ์
หรือสระเบียงต่างๆ ไปยังแนวรบพร้อมสรรพ.

งานสร้างกระสุนของดโกตา ก็ได้ทำกันทุกชนิด
จนจากความประสงค์. กระสุนระเบิดอย่างแรง ระเบิด
แกด ระเบิดควัน กระสุนบ้องกันรถรบ กระสุนบ้องกัน
เครื่องบิน เหล่านี้เป็นของธรรมดา ด้วยดโกตายังมี
กระสุนซึ่งมีคุณสมบัติในทางมหาพินาศอีกมาก ประการ.

เซโกดโดวาเยี่ยมมีพดเมืองประมาณๆ กับของดยาม
แต่ถ้าจะหักพดเมืองที่เป็นชาวเยอรมันออกแล้ว เซโก
ดโดวาเยี่ยมก็มีพดเมืองน้อยกว่าดยามราว ๒ ถึง ๓ ล้าน
คน. เซโกดโดวาเยี่ยมเป็นประเทศน้อยอยู่ในยุโรป แต่
ก็ได้เตรียมเพื่อ "การไปร่วม" ถึงพร้อมมูลแล้วฉะนั้น
ก็ไม่ต้องสงสัยว่าประเทศใหญ่ๆ ของยุโรปจะเตรียม

กันถึงปานไหน. ทางการของรัฐบาลเซโกสต์โดวาเกีย, จะเพื่ออะไรก็ตามที่, ยังได้กล่าวอีกว่า โรงงานสโกดา เป็นโรงงานการค้า และที่สร้างที่ทำอะไรไปก็เพื่อการค้าเท่านั้น!

ออกจากสโกดา ก็มีต้นามยทชที่น่าดังเกิดอยู่แห่งหนึ่งอยู่ในดินแดนของฝรั่งเศสชื่อว่า ต้นามยทชแซมเปญอยู่ทางเหนือของรีมส์. ที่ต้นามยทชนี้ยังมีทรากรจากมหาสงครามคราวที่แคว้นดาซคืนตัวไป. วิหารวงดงามแห่งหนึ่งในท้องถิ่น ได้ชำรุดเสียหายจากมหาสงคราม และแม้จะได้จัดซ่อมแซมกันขึ้น แต่ก็รู้สึกกันว่าจะให้งามอย่างเก่านั้นไม่ได้.

แซมเปญเป็นที่ยทชนาการอยู่ถึง ๔ ปี ทหารที่เดินชีวิตไปและฝังอยู่ที่นั่นเป็นจำนวนอนันต์นับ. ฌบดินเบองบนแห่งพลังชาติฝังศพทหารมากหลายนแหละ จะได้เห็นทหารฝรั่งเศสฝังซ้อนกัน.

ในบริเวณของแซมเปญ ยังคงเห็นรอยกระสุน

สงครามคือการไปร่วม

๒๗

ปัจจุบันนี้ เป็นการโจมตีโดยฉับพลันทันทีที่ไม่ทันที่จะรู้ตัวก่อนได้ เป็นการโจมตีทางภาคพื้นธรณี และพร้อมกันกับทางอากาศอีกด้วย ซึ่งฝรั่งเศสและประเทศน้อย ๆ ทั่วทั้งหลายก็เกรงเกรงกันอยู่มาก แหะเพื่อป้องกัน การโจมตีของตนเอง ฝรั่งเศสจึงต้องเตรียมตัวอยู่เต็มอ-ว่าง เว้นไม่ได้.

บรรดา โรงงาน ต่าง ๆ ได้ย้าย ไป จาก กรุงปารีส หรือไปตั้งสาขารุ่นตามท้องถางแจ่งแจ๊ะ มิเช่นนั้น ถ้ากรุงปารีสถูกโจมตี จะกาหอดอดหม่านยิ่งนัก. มีดกยึดตมชนิดใหญ่รูปร่างคล้ายเครื่องบิน ได้สร้างขึ้นไว้มือที่แถวตั้ง ๕๐๐ ดก เพื่อเป็นบอดตุนกััดขวางเครื่องบินของข้าศึกมิให้ทำการ ได้ ถนัด ใน กรุงปารีส แต่บดตุนบอดตุนชนิดนี้มีตงพัน ๆ แถวกรรมัง !

บ้อมเหล็กและคอนกรีตมีเรียงรายไปตามชายพรหมแดน และในระหว่างบ้อมก็มีรั้วระเบิดซ่อนอยู่ใต้ดิน. รางรถไฟมีพร้อมมุดอยู่ใต้ดินด้วย. การเตรียมอย่างนี้

ปรากฏเป็นแถวยาวเหยียดไปแต่ทางด้านชายแดนที่ติดต่อกับ สวิตเซอร์แลนด์ ทรานส์ คอวาทัง เบดเยียม และ ตกทะเลเดเดย. ทหารฝรั่งเศสมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คนได้ชุมนุมกำลังอยู่ทางใกล้พรมแดนด้านเหนือ ได้ทราบข่าวว่าค่าเบยเพียงสำหรับทหารคนหนึ่งในปีที่แล้ว (๒๔๘๐) ตกคนละ ๖๐ บาท.

นอกจากฝรั่งเศสก็เข้ามาตั้งเขตในเยอรมันนี้. จะเห็นได้ทันทีว่ามีคนจำนวนราวๆ ๓๐๐,๐๐๐ คน ทำงานยุ่งอยู่กับเครื่องบินอย่างชุกชุมมาก. ที่ห้างกรุปปลัซซึ่งทำบินได้อย่างเลิศที่สุดในโลก และเพราะถ้าชาติเอ็ดเด็นเท่านั้น ก็ใช้คนงานถึง ๕๐,๐๐๐ คนเข้าไปแล้ว. ที่คิดและที่แอมบวร์กกับตามจังหวัดทำอยู่ต่างๆ ของเยอรมันยกเว้นแต่โครงเรือที่จวนดำเรัจ เป็นเรือดำน้ำ เรือลาดตระเวน เรือพิฆาต กัดันเกิดขึ้นทั่วไป. เมือบทแดงมานมเรือประจัญบาน ๓ ลำ เรือบรรทุกเครื่องบิน ๒ ลำ กับเรือดำเพียงและเรือค้าขายพร้อม

มุดคืบคั่งซึ่งจะแปลงเป็นเรือช่วยรบได้.

ในประเทศเยอรมันนี้เต็มไปด้วยยทหาร ซึ่งในยุโรป หรือทั้งโลกทั่วไปจะเว้นเห็ดขวิดแต่เดี้ยมิได้. ในกองทัพหนึ่ง ๆ ว่าเยอรมันจะให้ มีปืน ต่อสู้รบ ถึง ๗๒ กระบอก กับมีรถรบ ๓๐๐ คัน หรือถ้าคิดว่าแนวรบยาว ๓ กิโลเมตร ก็แปลว่ารถรบเยอรมันในกองทัพหนึ่ง ๆ จะอยู่ห่างกันคันละ ๓๐ ฟุตเท่านั้น.

การฝึกการรบทำกันทั้งกลางวันกลางคืน และเครื่องจักร ทุก อย่าง ที่ เกี่ยว แก่ ยุทธ ศาสตร์ ยุทธวิธี เยอรมันคร่ำเคร่งฝึกฝนอยู่เสมอ.

ไม่มีใครเคยรู้กันว่าเยอรมัน ใช้จ่าย ในการอาวุธยุทธภัณฑ์มากน้อยเท่าใด หรือกองทัพบกกองทัพอากาศจะมีกำลัง อยู่สักเพียง ไหนก็ไม่มี ใครประมาณได้. ดอร์คบอดต์วิน-อัครมหาเสนาบดีอังกฤษคนที่แล้ว ได้เคยกล่าวในรัฐสภาว่า แม้เยอรมันจะมีเครื่องบินซ่อนอยู่ แต่เยอรมันก็จะหัดขับเครื่องบินโดยซุ่ม

ซ่อนไม่ได้. อนึ่งการหัดขับเครื่องบินบินเวตาอย่าง
น้อยก็ ๒ ปีจึงจะเอาตัวมันใช้ได้ เพราะฉะนั้นใครจะ
ตกใจในกำลังทางอากาศของเยอรมัน ดอร์บอดต์วิน
จึงเห็นว่ายังไม่สมควร เหตุนี้การระดมกำลังทาง
อากาศของอังกฤษในยุคมอดต์วินจึงเชื่อง ๆ มา. แต่
ไหนได้! รังบีจากที่บอดต์วินกด้าวเท่านั้น ทั้งเครื่องบิน
และทั้งนักบินของเยอรมัน พรังพร้อมกันหล่นอย่าง
ปลาด. แต่จำนวนใกล้ชีวิตนั้นยากที่จะทราบได้.

ดังเกิดจากเยอรมันนี้แล้วก็ไปยังรัสเซีย จะได้
เห็นทันทีว่าแม่เต้านักเรียนเด็ก ๆ ของรัสเซียก็สวม
หน้ากากป้องกันไอพิษออกวิ่งเล่นกัน. กองทัพบกของ
รัสเซียได้ชื่อว่าใหญ่ที่สุดในโลก มีกำลังพลถึง
๑,๓๕๐,๐๐๐ คน และเรียงรายแยกย้ายตั้งอยู่แต่
จังหวัดมินส์กจนถึงวลาดิวอสตอค ได้ฝึกซ้อมการโจมตี
ที่พรักพร้อมอยู่เสมอ.

เครื่องบินของรัสเซีย มีประหนึ่งว่าจะ บิดบังแสง

ตุริยะเจ้าให้มัดได้ และไม่ว่าจำนวนเท่านั้นที่อยู่
 เกรงกัน เพราะการทำการของเครื่องบินวัดเซียก็ยัง
 สามารถอีกด้วย. เคยมีข่าวกล่าวอยู่ในคัมภีร์กลางเมือง
 ของดเปญมันน์ ว่าเครื่องบินวัดเซียทำการทลายคนนัก
 ได้ช่วยรัฐบาลดเปญให้มีชีวิตยืนยาวและต่อต้านพวก
 กำเวิบเติบโตได้อย่างปลอดภัย.

ทหารม้าของ วัดเซียยัง คงบำรุงกัน อยู่เป็น จำนวน
 มากที่สุดในโลก และกำลังทหารที่ใช้เครื่องจักรกลไก
 นั้นเด่า ทั้งจำนวนและคุณวิเศษก็เป็นที่เกรงของ
 ยุโรปอยู่เหมือนกัน.

เรือดำน้ำของวัดเซียเริ่มมีขึ้นแล้วเป็นสิบ ๆ ทงได้
 เริ่มสร้างแล้วซึ่ง เรือรบ ขนาด ใหญ่และ ดาด ครอบคลุม
 เยี่ยม ๆ.

โลกเคยกล่าวกันว่าวัดเซียมีแต่คน และถ้าวัดเซีย
 มีกำลังก็เพียงกำลังคนเท่านั้น ส่วนเครื่องจักรและ
 อุปกรณ์ช่วยเหลือการรบนั้น วัดเซียไร้คุณวิเศษ

จากมาตรฐานของ วัลด์เซย์ที่^๕ นินทาว่ากัน อย่างนี้แหละ วัลด์เซย์ได้เร่งรัดเป็นการปรับพร้อมขึ้นทุก ๆ ปีเรื่อยมา และวัลด์เซย์ก็มีอำนาจอยู่ในยุโรปประเทศหนึ่งแล้ว. โรงงานเกิดขึ้นในวัลด์เซย์สะพรังไปหมด การคมนาคมติดต่อและการขนส่งได้มั่นคงขึ้นเรื่อย. การบำรุงการทหารของวัลด์เซย์ ก็ไม่มีใครทราบว่ามีมากน้อยเท่าใดเหมือนกัน แต่กะเนกันว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ เห็นจะใช้เงินราว ๆ ดั๊ก ๗,๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

เราสังเกตประเทศใหญ่ ๆ บนภาคพื้นทวีปของยุโรปมาแล้ว จะทอดความสังเกตไปตามชายทะเลบ้าง จะเห็นประเทศหนึ่ง ในทะเล เมดิเตอร์เรเนียนซึ่งเดินไปด้วยผู้คนสวมเครื่องแบบทหารอย่างฉันท้าฟ้าเขียวทั่วไปทุก ๆ แห่ง ไม่ว่าจะแต่ที่ชายแดน หรือไม่ว่าแต่ที่ชายฝั่ง แม้บนบกก็จะพบผู้คนสวมเครื่องแบบสะพรังไป. ประเทศนั้นคืออิตาลีซึ่งมีกำลังกองทัพบกจัดกันว่าเป็นที่ดองของโลก.

สงครามถือการไปร่วม

๓๓

ท่านผู้อ่านคงจำกันได้ดีว่าอิตาต์รบชนะอะบิสดีเนีย
ไว้แต่เท่านี้ อิตาต์ยังคงต่อสู้กับปกาสติของต้นนิบาต
ชาติมาแล้ว มิใช่จะรวมที่จะไม่ติดต่อกับชายกับอิตาต์
อย่างไรก็ช่าง แต่อิตาต์ก็คงทำการรบเอาอะบิสดีเนีย
มาเป็นอาณาจักรได้ ชาวอิตาต์ทั้งหลายทั่วไปเห็น
ว่าการระดมกำลังทหารของตนนั้น จะทำให้ตนเป็น
ชาติเติบโตในโลก และทั้งจะมีอิทธิพลอยู่ในทะเลเมดิเตอร์
เรเนียน ซึ่งโตกรู้ดีว่าเป็นกวางขวางคออังกฤษมิให้
อังกฤษเคลื่อนกำลังมาทางตะวันออกเพื่อราชอาณาจักร
ตะวันออกของอังกฤษได้ถนัดเช่นเดิม ๆ.

เด็กน้อย ๆ ของอิตาต์ก็ชอบทหารนัก ชอบที่จะ
มีกระบี่ทหารซึ่งสูงกว่าอกของตน นี่เป็นเหมือน
การเร่งตนของเด็กน้อย ๆ ให้โตทันกระบี่. ในอิตาต์,
ที่จะเข้าใจว่าเป็นชายแต่งตัวด้วย ชายผู้หนักต้องมี
กระบี่หรือปืนจึงจะงามเป็นแท้.

ในสมัยที่รบกับอภิสัตินี้ อิตาดมีทหารบก
 เปนกำลังพล ๓,๒๐๐,๐๐๐ คน แต่ในขณะที่เขียนนี้
 ทหารของอิตาดได้เพิ่มขึ้นอีกหลายหน่วยหลายเหล่า
 ทำนุมนต์ได้ดังนี้เคยประกาศว่า อิตาดสามารถที่จะระดม
 ทหารได้ ๘,๐๐๐,๐๐๐ คน และตั้งดูัดนามรบได้ทันที.

เรือประจัญบานชื่อวิตคอรียโอเวเนโต ค่อที่ทวีตเต
 กับเรือประจัญบานชื่อวิตคอรียโอค่อที่เยนัวนั้น ผู้อ่าน
 บางคนคงทราบแล้วกระมังว่ามีขนาด ๓๕,๐๐๐ ตัน
 ทำให้เห็นว่าทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่ประเทศอิตาดตั้ง
 อยู่ เปนทะเลของอิตาดมากกว่าจะเป็นทางเดินกำลัง
 ของอังกฤษมาตะวันออกนั้นเดี๋ยวนี้. อิตาดได้สร้าง
 เรือรบขนาดเด็ก ๆ มาพักหนึ่ง บัดนี้ได้หันมาสร้าง
 เรือรบขนาดใหญ่ระดมอีก จังทั่ว ๆ ไปก็ชอบแต่งแ
 กันกันกว่าทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจะต้องเปนแม่น้ำในประ
 เทศอิตาดจริง ๆ.

เครื่องบินของอิตาดว่าได้สร้างความเร็วเพิ่มขึ้น

สงครามคือการไปร่วม

๓๕

ทุก ๆ ปี และว่าโรงงานไม่น้อยกว่า ๓,๒๐๐ แห่งที่ได้
ระดมทำอาวุธยุทธภัณฑ์อย่างชุดมุน่่นวนายไป.

ในแคว้นแคว้นแดนอาณานิคมของอิตาลีเช่นที่เปเน
เตลดาร์เร่ดักได้สร้างบ้อมขีปนาวุธ ทางแอฟริกาภาค
เหนืออันเดาก็ได้สร้างที่พักและเก็บเครื่องบิน ทั้งได้
สร้างถนนหนทางติดต่อกันกันด้วยยุทธศาสตร์ยุทธ
วิธี, ฐานทัพเรือและสนามบินได้ปรับปรุงและ
ผดุงขึ้นเรื่อยทั้งในอิตาลี, ในซิชิลี, ในซาร์ดิเนีย, ใน
ติบยา และในโคเตคาซันต์.

พิศเขาทั้งใหญ่ทั้งยาวในอิตาลีนั้น อิตาลีมิได้ระย่อ
ข้อถอย ได้ตัดถนนและทำรถไฟติดต่อกัน ต่างแห่ง
และหลายแห่งตัดไปได้แก่เขา. ทั้งนักคืออิตาลีเตรียม
พร้อมทุกประการ.

ประเทศอยู่ในทะเลของยุโรปประเทศหนึ่ง มีทะเล
ล้อมรอบ และประเทศนั้นท่านคงรู้แล้วว่าคือ อังกฤษ.
ประเทศนี้รู้ดีกันกว่า ก่อนข้างจะเข้าในการระดม

อาวุธยุทธภัณฑ์ แต่เมื่อประเทศทั้งหลายในยุโรป ได้ระดมอาวุธยุทธภัณฑ์กันขึ้นตาม ๆ กัน อังกฤษก็ตั้งงบประมาณโครมเดียว ๑๖,๕๐๐ ล้านบาท ทำให้ประเทศทั้งหลายพากันปากอ้าตาค้างไปแทบทุกประเทศ.

อังกฤษ เป็น ประเทศ ที่หวัง เป็น เยี่ยม ในกองทัพ อากาศและกองทัพเรือ. เมื่อก่อนหน้าจะเขียนหนังสือเล่มนี้ไม่ช้านัก เดี๋ยวนี้เดี๋ยวนี้นักบินเครื่องบินรบจะเที่ยวบินไป เพราะปรากฏว่าการจัดการเพิ่มกำลังทาง อากาศเต็มเต็มอยู่มาก ไม่สู้กับความตั้งใจที่จะเป็นเยี่ยม. แม้ในขณะที่เขียนหนังสือเล่มนี้ ก็คงคร่ำครวญกันอีกว่ากำลังทาง อากาศของ อังกฤษ ชักช้าขึ้นนัก จวบเจียนที่เดี๋ยวนี้นักบินเครื่องบินรบคนใหม่หรือคณะเดี๋ยวนี้นักบินของ ท่าน แฮม เบอว์เดน บีมจะต้องดาออก.

อังกฤษ มีทุกสิ่งเต็ม ออก อยู่ อีก อย่าง หนึ่งคือ เรื่อง

อาหารการกิน พวกดมาซิกด์ภาดามัญของอังกฤษขอให้อังกฤษส่งเสบียงให้กินได้สักปีหนึ่ง แต่ทางคณะรัฐบาลยังไม่เห็นด้วยคราบเท่าที่กองทัพเรือของอังกฤษยังแข่งขันได้อยู่. ความแข่งขันของกองทัพเรืออังกฤษจะรักษาเสบียงอาหารที่อังกฤษต้องอาศัยประเทศอื่น ๆ - ให้มาถึงอังกฤษได้เสมอ.

ในประเทศอังกฤษทุกวันนี้ มีเรือที่ต่อได้เร็วจนน้ำแทบทุกลำปาคำก็ว่าได้ เครื่องบินก็สร้างกันเป็นจำนวนพัน. ถ้าว่ากันตามอัตราที่อังกฤษสร้างเครื่องบิน ก็แปลว่าใน พ.ศ. ๒๔๘๕ อังกฤษจะมีเรือรบขนาดใหญ่ราว ๆ ๒๕ ลำ ถ้าตกระเวนกว่า ๗๐ ลำ เรือรบเล็ก ๆ นอก^{นี้}ไม่ต้องกล่าวกันก็ได้ ว่าอังกฤษต้องมีอย่างพอใจ. แต่กองทัพอากาศนั้น ว่ากันเพียง พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งนับรวมทั้งเครื่องบินดำรองด้วยก็ยังไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ เครื่อง.

อังกฤษหนุ่ม ๆ ในบดินพากันสมัครเป็นทหารคัม

คง ปรากฏว่าอังกฤษมีคนทีเผลอกเป็นทหารเหล่าต่างๆ
ได้ชนะติดเยี่ยม ๆ ไม่น้อยเลย อังกฤษหมดวิติกใน
ทหารของตนแม่ในเหล่าที่ตอง ใช้วิชาและเครื่องยุทธร
กตไกเป็นพิเศษ.

ในกรุงลอนดอนของอังกฤษก็เหมือนกรุงปารีส
ของฝรั่งเศส มีที่บองกันการโจมตีทางอากาศ มีที่อาศัย
สำหรับราษฎร ตอนการปฏิบัติคนในเมื่อถูกโจมตี
ทางอากาศ. ตามไฮเต็ดที่ตองก่นานหรือดำธารณ
สถานเกี่ยวแก่คนหมู่มาคนั้น ตูกำตังแข่งกันสร้างห้อง
พำนักเมื่อเมื่อถูกโจมตีทางอากาศ จนเกิดเป็นความ
นิยมชนแล้ว ว่าถ้าใครไม่มีห้องพำนักชนะนิตนี้ก็ขาย
หน้ากัน. ไฮเต็ดที่มีห้องชนะนิตนี้เท่านั้น จึงจะเป็น
ไฮเต็ดทันสมัย.

การดังเกิดคยุโรปของเรา จะไม่คแต่ประเทศ
ใหญ่ ๆ จำตองคให้คตตไปถึงประเทศเล็ก ๆ ด้วย.
ยังมีประเทศจนยากอยู่ในยุโรปประเทศหนึ่งชื่อโปแดนต.

ในครั้งมหาสงครามนั้น เคหสถานบ้านเรือนของ
 ไปแดนต้นนับด้วยพัน ๆ กับสะพานนับด้วยร้อย ๆ ได้
 พิณาศไปสิ้น. ไปแดนค้ำต้องก่อร่างสร้างสิ่งยับเยิน
 เหล่าอื่นอีก ไปแดนค้ำ^{๕๕} เบื้องน้อยหย่อนน้อยค้ำ^{๕๕} กับ
 ความจนยาก แต่นอกจากนี้แล้ว ไปแดนค้ำยังค้ำ^{๕๕} กัด
 พันเองบประมาณ ของแผ่นดินจ่ายเป็น ก้ำ^{๕๕} บ้างกัน
 ประเทศเกือบครึ่งหนึ่งของบประมาณทั้งหมดเดิม
 มา. ถนอ้ม^{๕๕} มากหลายที่ยังไม่ได้ดา^{๕๕} ดยทางหรือดา^{๕๕}
 ชิเมนต์ รถยนต์^{๕๕} ก็ยังไม่ม^{๕๕} เกว^{๕๕} หนัก คงมีแต่รถดา^{๕๕}
 เข็นด้วยคนและสัตว์เป็นส่วนใหญ่.

ที่บ้านแห่งนี้ใกล้แม่น้ำวิสต์ตดา เป็นที่ฝังศพ
 ทหารไซเบเรียนกองร้อยที่ ๓ ซึ่งได้ทำการกันทางกา^{๕๕}
 รุกของเยอรมันเมื่อมหาสงคราม พ.ศ. ๒๔๕๗. แต่
 ถ้าจะทอดสายตาของความดังเกิดต่อไปอีกนิดเดียว ก็
 จะได้เห็นค่ายทหารทางนอกกรุงวอร์ซอ^{๕๕} นั้น ปรากฏ
 ว่ามีพวกทหารก้ำ^{๕๕} ใช้เลขคณิตคิดเครื่องรบอย่างใหม่

เปนจำระหวั้น กล่าวว่าเป็นเครื่องรบทันสมัยอย่าง
 เด็ดที่สุด. คนหนุ่มที่เกณฑ์มาแต่ชนบท เข้าประจำ
 การเพนทหาร ได้ซักซ้อมพันเทงห่นอยู่เด่มอ ฝ่าย
 หนุ่มอีกเหล่าหนึ่งมั่วลุ่มกันอยู่ที่โรงงานเครื่องบินเรียก
 ว่า "พีแซชแอด" อยู่ในกรุงวอร์ซอว์เหมือนกัน ก็
 ระดมทำเครื่องบินขับไล่ที่จะไม่ให้ข้าศึกมาดอยชายแดน
 อาณาจักรของตนได้เปนอันขาด.

เมื่อประเทศกะปดกกะเปดัยเช่นโปแดนดักก็ยังเตรียม
 การดังนี้ ก็ไม่ต้องสงสัยว่าประเทศน้อยๆ ทั้งหลาย
 ของยุโรปจะต้องทำอย่างไรหรือไม่บ้าง. ถ้าจะสังเกต
 ประเทศน้อยๆ ของยุโรปให้ทั่วถึงแล้ว ก็จะทำให้เห็นว่า
 ประเทศเบดเยี่ยมซึ่งตั้งคัวเปนกลาง โดยมีให้ฝ่ายใด
 สงสัยได้ ก็ยังเตรียมมั่นต่อสู้อรบขนาด ๓๗-มิลลิ
 เมตร เรียงรายไปตามฝั่งแม่น้ำดำคดอง, วิดันดาก
 สร้างนิवासต์ถานหนาๆ หนักๆ คด้ายบ้อมตามชาย
 พรหมแดนทั่ว และได้เพิ่มกำลังทหารขึ้นอีกแม้จะได้

สงครามคือการไปร่วม

๔๑

โดยน้อยก็ต้องออกสำหรับปากมัน, สวิตเซอร์แลนด์สร้าง
บ่อนที่ปากทางช่องเขาอัลไพน์ จนหวังว่าจะได้ใจได้
เป็นอย่างดี. ประเทศในแหลมสแกนดิเนเวีย ซึ่ง
กล่าวกันว่าเป็นประเทศที่ไถ่ดยุทธภูมิและสุขที่สุดนั้น
เคยวนกว่าวนไปด้วยแล้ว. ฟินแลนด์ก็ดี นอร์เวย์
ก็ดี สวีเดนก็ดี ล้วนแต่สร้างและซื้อเครื่องบินตาม ๆ
กัน ทั้งเรือและปืนก็ได้สะสมไว้อย่างไม่ประมาณ ทหาร
หนักเข้มงวดกวดหัดจัดเจนมากจน.

มีประเทศอีกคู่หนึ่งซึ่งข้าพเจ้าจะชวนให้ท่านสังเกต
เป็นกระบวนสุดท้าย. ประเทศหนึ่งนั้นคือ ฮอลแลนด์
และอีกประเทศหนึ่งคือ ฮังการี ทั้งสองประเทศนี้ปฏิบัติ
ตามสัญญาสงบศึกของมหาสงครามก่อนข้างเคร่งครัด
คือจะมีกำลังได้แต่น้อย. แต่ถึงกระนั้นเมื่อกล่าวรวม
กันไปแล้ว ทั้งสองประเทศนี้ก็ยังมีทหารราว ๓๓๐,๐๐๐
คนถึง ๓๒๐,๐๐๐ คน.

ฮังการีว่ามีเครื่องบินซ่อน ๆ อยู่ประมาณ ๓๐๐

เครื่อง แต่อดีตเตรียม, คงแต่มีเหตุกระทบกับเยอรมัน
 อดีตเตรียมได้จัดให้มีเครื่องบิน ๓๐๐ เครื่อง และยัง
 ระเบิดวางชนอีก ๘๐ หรือ ๓๐๐ เครื่องเมื่อต้นปีที่แล้ว.
 แต่อนิจจา, เมื่อต้นปีนเองอดีตเตรียมได้ตกไปเป็น
 อาณาจักรของเยอรมันแล้ว โดยเยอรมันไม่ต้องเสีย
 ภาระต้นปีนและระเบิดนอกเลย ซึ่งท่านผู้อ่านของ
 ข้าพเจ้าก็คงจะทราบกันอยู่เป็นอันมาก.

ความเป็นเอกราชของอดีตเตรียม นอกจากเอกราช
 ตามสัญญาสงบศึกและหลังฐานอีกมากมายหลายอย่าง
 นั้นแล้วอดีตเตรียมยังมีอดีต, ฝรั่งเศสและอังกฤษรับประ
 กันอยู่ด้วย แต่ในท่ามกลางความเป็นเอกราชทุก ๆ
 อย่างดังว่านั้น อดีตเตรียมได้กลายเป็นอาณาจักรของ
 เยอรมัน.

ที่สุดแห่งการดังเกิดยุโรป ปราบกฎการร่างสม
 อาวุธยุทธภัณฑ์อย่างทั่วถึงในยุโรปทั้งนี้ ในยุโรปได้
 มีชนแล้วซึ่ง ไชยชนะ โดยไม่ต้องใช้อาวุธยุทธภัณฑ์

ออกทำการ เพียงแต่นำแบกไปบนบ่าบ้าง จับไปบ้าง
ช้ไปบ้าง แทนไชยชนะก็เข้ามาอยู่ในเงอมือได้โดย
สะดวก. ออดเตรียเปนของเยอรมันโดยง่ายยิ่ง.

“การไปร่วม” ของยุโรปไม่แต่จะมีเพียงเงา ๆ
ยังมีชนแควเดียวเข้าไปซึ่ง “การไปร่วม” อย่างเงียบ ๆ
ดังออดเตรียเปนอุทาหรณ์.

บทที่ ๔

สงครามที่แท้จริงของยุโรป

*

ในยุโรปได้เกิดขึ้นแล้วซึ่งเงาของสงคราม—สงครามใหญ่—ดังกล่าวมา แต่ก่อนที่จะพิจารณาถึงความคลั่งคลุ้มของเงา—ได้ทอดออกไปจนพ้นยุโรปแค่นี้บ้าง ข้าพเจ้าคิดว่าเราจะต้องรู้ถึงลักษณะของสงครามที่แท้จริงในยุโรป หรือคือต้องรู้ให้มากกว่าที่จะรู้จักเพียงเงาเท่านั้น.

สงครามที่แท้จริงของยุโรปอันจะได้กระทำกัน ได้หมายมั่นปั้นมือไว้อย่างแน่แท้จริงจางว่าจะใช้อากาศวิบัติและมั่งที่จะผลาญซึ่งกันและกันให้เหดกดาญลงไปโดยเร็วที่สุด.

ข้าพเจ้าเคยอ่านความคาดหมายของ ที.เอช.วินดริงแฮม ให้รู้ดีกว่าผู้เขียนผู้นี้ช่างเชื่ออยู่เหนือเกิน ว่าสงครามของยุโรปเพ่งความมหาวินาศอย่างดันทันมือ

สงครามตัวจริงของยุโรป ๔๕

เดียด จนถึงกับเกณฑ์ให้ผู้อ่านเข้าใจว่า “สงครามในอากาศ War In The Air” ต่างกับ “สงครามจากอากาศ War From The Air” มากนัก. สงครามจากอากาศ หรือนัยหนึ่งคือ การโจมตีของเครื่องบินเหนือที่ยุโรปจงใจนำออกใช้ โดยหวังแน่ว่าจะได้เห็นชัยชนะโดยฉับพดันทันที ยุโรปมิได้หวังที่จะต่อสู้กันในอากาศ—คือสงครามในอากาศ—เท่านั้นเลย.

ยุโรปจะไม่ใช้เครื่องบินเพียงทำการลาดตระเวนอย่างมหาสงครามคราวที่แล้ว แต่จะใช้เครื่องบินเล่มอด้วยปืนใหญ่ชนิดพิเศษอย่างหนึ่งซึ่งสามารถทำลายนครใหญ่น้อยและถาวร คมนาคมพ้นออกไปจากอำนาจรบบนด้วยร้อยด้วยพันโยชน์.

ในปีสุดท้ายของมหาสงครามคราวที่แล้ว เยอรมันเคยใช้เครื่องบินไปโจมตีกรุงปารีสและกรุงลอนดอน และกองบินอิสระของอังกฤษก็เคยไปทิ้งกระสุนระเบิดในแคว้นไรน์ของเยอรมัน แต่เครื่องบินครั้งกระนั้น

นำถ้าม็อภินิหารไม่เท่า ๑ ใน ๑๒ ของเครื่องบินสมัยนี้.

ยุโรป, ไม่ใช่แมนจูเรียและไซบีเรีย ซึ่งมีจังหวัด
ตั้งอยู่กระจะ ๆ กันและมีผู้คนไม่หนาแน่น. ผู้ชำนาญ
การสงครามกล่าวว่า ภูมิภาคอย่างแมนจูเรียและ
ไซบีเรีย ถ้าจะทำสงครามกัน ก็ต้องใช้เครื่องบินเป็น
ชุดหนึ่ง ค่าที่ควรขอให้แผนยานภาพทางภาคพื้นธรณี
เคลื่อนไปเสียก่อน จึงจะใช้เครื่องบินสมัยนั้นได้เหมาะ
สมควร แต่ส่วนจังหวัดต่าง ๆ ของยุโรป นอกจากที่
ใกล้ชิดติดกัน จังหวัดหนึ่ง ๆ ยังเดินทางค้ำคั่งไปด้วย
พดเมือง จึงพอเกิดสงคราม ก็เหมาะแก่ที่จะใช้
เครื่องบินทำการโจมตีได้ทันที ทั้งนี้ "เบา" อันเหมาะ
แก่การรีบทำลายให้เป็นฉุนเฉียวไป เช่น สะพาน,
โรงส่งกระแสกำลังเป็นต้นว่า โรงไฟฟ้า, สถานีรถไฟ
สำคัญ ๆ , สถานที่ทำการของรัฐบาลอันเป็นศูนย์
บัญชาการ, ตลาดและโรงเก็บสินค้า, ฯลฯ ทั้งนี้ต่าง
หากจากโรงงานสรรพาวุธ. เครื่องบินที่ยุโรปจะใช้

ทำการ คงจะเมินจากทหารในแนวรบ เพราะถ้า
 สามารถทำลายโรงงานสรรพาวุธได้แล้ว ทหารใน
 แนวรบก็หมดกำลังทันที.

ข้าพเจ้าจะไม่รำพรรณถึงฤทธิเดชของอ็คคีภัยอัน
 เกิดแก่กระสุนชนิดใหม่ที่เครื่องบินใช้ ว่าสามารถถูก
 ตามได้เป็นบริเวณมหึมา เหล็กหนาทองหนักจะมอด
 ไปได้ด้วยความร้อนแรงกล้า เพราะฉะนั้นการดับด้วย
 น้ำจึงเหมือนพึ่งพาไม่ได้ แต่ข้าพเจ้าจะกล่าวตามความ
 เห็นของผู้ตั้งข่าวทหารประจำเตดีย์เทเดกราฟ หนังสือ
 พิมพ์ของอังกฤษ ว่า การโจมตีกรุงลอนดอนด้วย
 เครื่องบินอย่างมหันต์เท่านั้นเพียงใน ๔๘ ชั่วโมงแรก
 เท่านั้น ชาวกรุงลอนดอนก็จะอพยพตั้ง ๔๐ เปอร์เซ็นต์
 หรือถ้าคิดถ่วงตปดาห์ ก็กะเนกันว่าในตปดาห์แรก
 ชาวเมืองจะหนีจากกรุงลอนดอนไม่น้อยกว่า ๘๐ เปอร
 เซนต์. หนังสือพิมพ์ฉบับนี้จึงขอร้องให้รัฐบาลอังกฤษ
 ได้คิดถึงการควบคุมผู้คนที่จะอพยพกันมาก ๆ ตลอดจน
 จนที่พักและอาหารการกินในยามนั้นด้วย.

ข้าพเจ้าได้อ่านความเห็นของอีกผู้หนึ่ง ว่ากรุง
ดอนคอนมีพดเมืองตง ๗ ด้าน เพราะฉะนั้นการอพยพ
ของพดเมืองมาก ๆ นั้นคงจะอดจนอดเวจนประมาณ
ไม่ได้. ทหารด้านคนก็ยังคงใช้เจ้าหน้าที่สำหรับสัม-
ภาระชรูระตง ๕๐,๐๐๐ คน เมื่อเช่นนั้น ชาวกรุง
ดอนคอนจำนวน ๗ ด้านคนขณะอพยพ จะต้องมีเจ้า
หน้าที่ดูแลช่วยเหลือน้อย่างดีบดบังเหียงดีกเท่าใดจึงจะ
พอ และคงไม่ได้หัดกันไว้อย่างเจ้าหน้าที่ของทหาร
นั้นด้วย ชาวกรุงดอนคอนมีอดตายกันหรือ ?

นายร้อยเอกติดเตดฮาร์ตย์ยังกล่าวเป็นความเห็นถึง
สภาพการณ์ที่กรุงดอนคอนอันจะถูกโจมตีทางอากาศใน
บักษ์แรกว่า ไม่ต้องคิดให้มากมายอะไรดอก เขาแค่
เพียงถนนที่ราษฎรจะอพยพไปเท่านั้น ก็ไม่พอแก่จำนวน
พดเมืองเสียแล้ว เพราะไหนจะทหาร ไหนจะรกรบ
ไหนจะกองสะเบียงหรือสัมภาระ และไหนจะราษฎรอีก
มากมาย ! ทหารที่หัดแล้วเป็นอย่างดีจะเดินแถวได้

สงครามตัวจริงของยุโรป ๔๕

อย่างสบายที่ ๖๐๐ เส้นในวันหนึ่ง แต่ส่วนราษฎรจะ
ง่อม่ามอย่างไรบ้าง ? จะเกิดการตึงกันขึ้นในถนน
ทั่วไปหมด !

นี่คือสภาพการณ์ของกรุงลอนดอนถ้าจะถูกโจมตี
ทางอากาศ แต่กรุงลอนดอนมีสภาพอย่างไร กรุง
ใหญ่ ๆ ของฝรั่งเศส, เยอรมัน, อิตาลี ฯลฯ ก็มีสภาพ
อย่างนั้น. ยิ่งกว่านั้น, ถ้าจะคิดป้องกันการโจมตีทาง
อากาศ การที่จะรุกรานเข้าก็กับกพร่องไป ครั้น
เพ่งแต่การรุกรานเข้าก็แล้วไซ้ การป้องกันการ
โจมตีทางอากาศก็กับกพร่องไปอีก เมื่อเช่นนั้นจึงเห็น
ได้ชัด ๆ ว่าความยุ่งเป็นสังคคีของกรุงใหญ่ ๆ ใน
ยุโรปเหมาะแก่การโจมตีทางอากาศอยู่เต็มอ ด้วย
ได้มีตชาติพัว ได้ข่าวสารชาติหม้อ ตาม ๆ กันทุก
ประเทศ.

ณ บัดนี้ ไม่ต้องสงสัย ในยุโรปมีภาวะระแค้น
 กังวาลใหญ่ด้วยกำลังเครื่องบิน และมีท่วงทีที่ยุโรป
 กำลังสู้กันว่า ประเทศที่จะเกรียงไกร อยู่ในยุโรป
 ภายหน้า จำต้องมีกำลังเครื่องบินเป็นเยี่ยมยอด.

เครื่องบินทหารซึ่งที่บกหรือที่ทาง หรือที่ท้องหรือที่
 ๓ ดัดน้อยอมมีเครื่องหมายแสดงประเทศชาติของตน ๆ
 นั้น เมื่อประมวณกันเข้าทั้งหมดยุโรปแล้ว เห็นจะ
 มีไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ เครื่อง! และเครื่องยนตร์
 หรือดำเครื่องบินได้กำลังเป็นหนทางยังชีพของประชาชน
 ชาวยุโรปในบัดนี้ แชนงหนึ่ง! ถ้าจะไม่มี การระดม
 เครื่องบินกันแล้ว ประชาชนชาวยุโรปจะกลายเป็นผู้
 ไม่มีงานทำจำนวนอนันต์นับ.

บริดด์คอต, ยอเกอร์และรอดด์รอยซ์ ในอังกฤษ,
 บดอชและเรโนดต์ ในฝรั่งเศส, ยุงเกอร์และคอร์ดเนียใน
 เยอรมันนี, เพียคและคาโปรนีในอิตาลี, ฟ็แซชแอด
 ไนโปแดนต์, เดคอฟในเซโกสโตวาเกีย กับอีกมาก

มายหลายแห่งในรัสเซีย โรงงานเหล่านี้ตั้งแต่วันแต่แรก
กันสร้างเครื่องบินเพื่อสงครามใหญ่คราวหน้าทั้งนั้น. ก็
แหละในเวลานี้ แม้จะเป็นภาวะของความสงบก็ดี แต่
ยุโรปก็มีเครื่องบินเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน.

ประโยชน์ที่ชาติต่าง ๆ ในยุโรปมุ่งหมายไว้ว่าจะ
ได้จากเครื่องบิน มีอยู่ต่าง ๆ กัน แต่การพิชิต
พิจารณาอย่างเท่าเทียมกัน จะพึงเป็นแน่เห็นจะยังไม่
ได้ ด้วยมีความเห็นแย้งเพิ่มเติมกันอยู่เสมอ แต่
ก็เป็นอันแน่อยู่อย่างหนึ่งว่าเครื่องบินก็เพื่อสงครามใหญ่
หมายความแตกตาดูชนิดดีด้นมือเดียว.

ประโยชน์ของเครื่องบินในการสงคราม ในยุโรป
ได้เห็นกัน อยู่เป็นส่วนมากว่าจะใช้เครื่องบินในแนวรบ
ทั้งบกทั้งเรืออันไม่ได้ และเหตุนี้ยุโรปจึงเกรงกันว่า
เมื่อจะใช้เครื่องบินในแนวรบไม่เป็นผลแล้วไซ้ เครื่อง
บินก็ต้องระบาคออกจากแนวรบไป ทำให้บริเวณของ
การสงครามกระจายไปทั่ว ๆ เต็มไปหมดทั้งจังหวัด

ทั้งประเทศ และเป็นที่เดือดร้อนแก่ราษฎรทั้งหลาย
ตั้งถ้าวมาในกรณีกรุงลอนดอน.

อีกาดัดเหมือนจะเต็มได้ตามหลักของนายพลเอก
คูเฮต์ ที่มีความคิดเห็นว่า กำลังทางอากาศผนวกด้วย
กองเครื่องจักรกลไกทางภาคพื้นแผ่นดินนับสนุน ถ้า
ทำการโจมตีจังหวัดใหญ่ ๆ ของฝ่ายข้าศึกที่เป็นศูนย์
สูตรแห่งอุตสาหกรรมโดยฉับพลันทันทีแล้ว ก็อาจ
ที่จะชนะสงครามได้ทีเดียว และโดยเหตุนี้ก็อดัดจึง
มีเครื่องบินสำหรับทิ้งระเบิดเป็นรั้วมีไปไกลมาก.

ฝ่ายฝรั่งเศสก็มุ่งอยู่ในเครื่องบินสำหรับทิ้งระเบิดไม่
น้อยเหมือนกัน แต่ฝรั่งเศสมีกังวลเรื่องบองกันตัว,
และเตรียมรับศึกซึ่งถ้าวกันว่าเป็นที่หนึ่งในโลก เพราะ
ฉะนั้นกำลังทางอากาศของฝรั่งเศส จึงน่าจะคิดว่าอ่อน
มากเป็นกำลังรับมากกว่ากำลังรุกเสียกระมัง ?

รั้วเซียก็เป็นประเทศหนึ่งที่นิยมเครื่องบินสำหรับทิ้ง
ระเบิด และมีทำนองอย่างของฝรั่งเศส แต่ได้ข่าวว่า

รัสเซียจัดแยกกองเครื่องบินสำหรับทิ้งระเบิดเป็นอิสระต่างหาก ทำให้เห็นว่า รัสเซียก็หวังประโยชน์จากเครื่องบินสำหรับทิ้งระเบิดชอบกตอยู่มาก หากว่ายังไม่แนใจนักเท่านั้น จึงได้กล่าวไว้ว่า "ทหารราบทำการปรนกันไปกับปืนใหญ่และรถรบ การรบแผนแหงที่จะเป็นผลจากการสงครามของตน."

เยอรมันนั้น ตั้งเกิดจากความเข้มแข็งของท่านเดนมาร์กดีอากาศยานกอริง กับพิจารณาตามวิถีอำนาจทางการเมือง ก็ทำนายว่ากำลังทางอากาศของประเทศนี้ได้แยกออกมาอยู่ต้น โดษเดียวจากอาวุธยุทธภัณฑ์ทั้งหลาย และเป็นกำลังหนุนช่วยเหลือในสงครามเป็นเอกเทศ มิได้ขึ้นระคนอยู่กับกองทัพบกเรือทั่วไป.

ในอังกฤษ ยังเป็นข้อทุ่มเถียงกันอยู่มาก และเห็นจะยังไม่แนดวงไปว่าจะสมควรอย่างไรดี. ในระหว่างที่ยังเป็นเรื่องโต้เถียงกันอยู่นี้ เข้าใจว่าอังกฤษคงใช้เครื่องบินเป็นทั้งกำลังรวมและกำลังแยกทั้ง ๒ วิธี. อนึ่ง

เป็นที่พึงรูกันอยู่ทั่ว ๆ ไปว่า ในขณะที่ อังกฤษคิด
ใช้เครื่องบินเป็นอาวุธป้องกันกรุงลอนดอนที่จะถูกโจมตี
ด้ทางอากาศ แต่ดู ๆ ก็ยังจะไม่แน่ใจอีกเหมือนกัน
ว่าจะป้องกันกรุงลอนดอนได้ทำไร เหตุนี้จึงมีเรื่อง
เกี่ยวแก่กำลังทาง อากาศในรัฐสภาอังกฤษ ครึกโครม
อยู่เสมอ.

ผู้ชำนาญการ พิเศษ เชื่อกันว่า การทำการของ
เครื่องบินสำหรับทิ้งระเบิดในจังหวัดใหญ่ ๆ นั้น ถ้า
กระโดดให้เหมาะ และทำไปให้แยบคาย ทั้งแต่ละพยายาม
ทำเนื่อง ๆ และอย่าדםเพช ก็ดำมารถที่จะทำให้ฝ่าย
ศัตรูนั้นคุกเข่าวันทาได้ เพราะในห้วงวิญญูใจของบรรพบุรุษ
ฝ่ายศัตรูจะเสีย และในทางการงานของฝ่ายศัตรูจะยุ่ง
เหยิงลำบาก ปัญหาการงานให้หนักได้โดยยาก. แต่
เท่าที่ประจักษ์กันมาแล้วจากกรุงแมดริด, เซียงไฮ้,
เทียนสิน, กวางตุ้ง, ปรากฏว่าการณมีได้เป็นไปได้
อย่างหนักนั้นเลย - ไม่มีใครยอมวันทากันง่าย ๆ. แต่

อย่างไรก็ดี ครั้งมหาดังครามคราวที่แล้ว กรุงลอนดอนยังจำกันได้ว่าการทิ้งระเบิดของเครื่องบินในกรุงลอนดอนนั้น ทำให้สภาพการณ์แปรและกาหดเป็นที่สุด ทั้งอาณาเขตของประเทศในยุโรปก็ประชิดติดกันอย่างแออัด โอกาสที่เครื่องบินจะมาทิ้งระเบิดจึงมีได้ทุกขณะ. ความหายนะของกรุงแมดริด, เชียงไฮ้, เทียนสิน, กวางตุ้ง, ที่เครื่องบินทิ้งระเบิดมาทำไว้ แม้จะไม่เป็นเหตุให้หนึ่งคุกเข่าวันทากันง่าย ๆ แต่ความยุ่งเหยิงลำบากที่สุดที่จะประมาณได้ และไม่ต้องสงสัยว่าการทิ้งระเบิดของเครื่องบินที่ได้มีขึ้นตั้งประจักษ์มาเดี๋ยวนี้ จะไม่เกิดแก่ยุโรปอีกโดยง่าย ๆ และทุกขณะไม่เดีอก ยุโรปจึงหวังใจกันน้อยกว่ายุโรปจะแคล้วถลกระเบิดจากเครื่องบินไม่ได้เลย.

เมื่อยุโรปมีความโหวงวอนอยู่ดังนี้ ยุโรปจึงระดมกำลังทางอากาศไม่แต่ที่จะได้ทำการระคนปนไปกับกองทัพบกทัพเรือ แต่ว่าเพื่อป้องกันจังหวัดต่าง ๆ และปร

ชาชนพลเมืองของตนด้วย. สงครามในยุโรปเห็นจะอด
จนถึงขนาด คงเข้าทำนองว่า "เองมาทั้งระเบิดเมืองข้า
ข้าก็ไปทั้งระเบิดเมืองเอง" ฉะนั้น เป็นแน่.

ท่าอย่างไรเสีย ยุโรปก็จะไม่เผด็จเรอในเครื่องบิน
เสียได้ และเพราะฉะนั้นการระดมกำลังเครื่องบินของ
ประเทศใหญ่ ๆ ในยุโรปจึงมีอยู่ตั้งจะกล่าวตอไปนี้ คือ
รัสเซีย ในกระบวนแข่งขันเพื่อเป็นใหญ่ไกรเกรียง
ในอากาศวิถึ ต้องนับว่ารัสเซียได้ออกหน้าไปแล้ว
ถ้าจะยังไม่กล่าวในคุณวิเศษ ก็ต้องกล่าวในปริมาณ
เครื่องบินของรัสเซียที่มีมากที่สุด.

ภายในอาณาเขตที่ตั้งแต่ที่อากาศหนาวเย็นเป็นหน้า
แข็งของไซบีเรียตราบกระทั่งกลุ่มเป็นหนองน้ำตรงพรม
แดนติดต่อกับโปแลนด์นั้น รัสเซียได้มีเครื่องบิน
ค้ายศกันทั่วไป และถอยถ้าเกิดสงครามขึ้น รัสเซีย
ก็มีเครื่องบินอย่างพร้อมมูลใช้ได้ทันที - ระหว่าง
๒,๕๐๐ เครื่องถึง ๓,๕๐๐ เครื่อง แต่เชื่อกันเป็นส่วน

สงครามตัวจริงของยุโรป

๕๗

มากกว่าอย่างไรเลยรัสเซียก็มีเครื่องบิน ๓,๐๐๐ เครื่อง
เป็นอย่างน้อย. นอกจากจำนวนที่กล่าวนี้ รัสเซีย
ยังมีเครื่องบินอีกระหว่าง ๓,๕๐๐ เครื่องถึง ๒,๐๐๐
เครื่อง เป็นเครื่องบินสำหรับหัดบ้างและเครื่องบิน
ตำรวจบ้าง เพราะฉะนั้นถ้าจะประมวลกันเข้าทั้งหมด
เครื่องบินของรัสเซียก็เป็นจำนวนสัก ๔,๕๐๐ เครื่อง
มากกว่าประเทศใดใดในโลกนี้.

กำลังทหารอากาศของรัสเซียมีอยู่ราว ๕๐,๐๐๐
คน และในจำนวนนี้เป็นนักบินประมาณ ๗,๐๐๐ คน
ถึง ๘,๐๐๐ คน ซึ่งผู้ชำนาญการพิเศษกล่าวกันว่า
“ ทหารอากาศของรัสเซียใช้การได้ผลเป็นอย่างดี
และได้ปรับปรุงขึ้นมามากยิ่งนัก.” แต่เดิมที่ก็ยังคง
แคลงกันว่าเครื่องบินรัสเซียจะดีจริงหรือ ต่อมา
ได้เห็นเครื่องบินที่รัสเซียส่งไปช่วยรัฐบาลเดนมาร์กและ
ทั้งล้วนมากเป็นเครื่องบินพันธุ์มัยเดย์ช้า จึงได้ทราบ
กันแน่ว่าฤทธิ์เดชของรัสเซียในอากาศไม่ใช่เล่น.

เครื่องบินแบบใหม่ของรัสเซียมักคล้ายคลึงไปข้าง
อเมริกันและฝรั่งเศส เพราะความเป็นจริงรัสเซียก็
ได้ถอดแบบไปจาก ๒ ชาตินี้เป็นอันมาก. เครื่องบิน
แบบใหม่นี้มีฤทธิ์เดชเป็นที่น่าพิงใจอย่างที่สุด แต่
นับว่าเครื่องบินแบบใหม่ของรัสเซียยังมีดักราว ๕๐๐-
๕๐๐ เครื่อง ซึ่งทั้งชนิดต่อสู้และทั้งชนิดทิ้งระเบิด
รวมกันอยู่ในจำนวนนี้.

การสร้างเครื่องบินของรัสเซีย ปรากฏว่ารัสเซีย
“เลียน” จากของชาติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ช่าง
จ้างชาวต่างประเทศไปออกแบบ ไปคุมเครื่อง ไป
เป็นหัวหน้า ไปเลือกโลหะที่ใช้ และที่ส่งจากต่าง
ประเทศทั้งเครื่องพร้อมหมดก็มี. รัสเซียทุ่มเทเงิน
ทองและกำลังคน ซึ่งค่าแรงในรัสเซียถูกที่สุด เข้า
หักโหมกับการสร้างเครื่องบิน จนทุกๆ เดือนเดีย
วนี้ รัสเซียมักกองทัพอากาศเพิ่มขึ้นจำนวนและคุณภาพ
ยิ่งขึ้นๆ ไม่น้อย.

ท่านจะปลาดใจหรือไม่—ไม่ทราบ ถ้าจะได้ดัดับ
ว่าเครื่องจักรที่อเมริกันและฝรั่งเศสใช้ ก็เคยทำใน
รัสเซีย หรือเครื่องบินของอเมริกันตลอดจนเครื่อง
บินของเยอรมันในชั้นเดิม ๆ ก็ได้ทำในรัสเซียอีก โดย
ความตกลงและได้รับอำนาจจากรัสเซีย และได้อ้าง
กันว่า เพราะเหตุที่ชาวต่างประเทศไปคลุกคลีอย่าง
ใกล้ชิดกับรัสเซียเอง รัสเซียจึงมีอำนาจในอากาศ
มากขึ้นเป็นลำดับ.

ลำดับแห่งอำนาจในอากาศของรัสเซีย จะเห็น
ว่ารัสเซียได้พยายามตั้งแต่รัสเซียไม่มีอะไรเลย จน
รัสเซียมีเครื่องบินมากที่สุดในโลก. นักขับเครื่องบิน
บินของรัสเซียนั้นเด่า ก็ได้ทำการปรากฏโดดเด่น
อยู่เสมอ และแสดงว่ามีความอดทนและความสามารถ
เห็นกันอยู่ในท่ามกลางศึกของดเปญคราวนี้มาก.

ไอโซเวียกิมหรือคือซุนนุสต์ถานนักบินพลเรือน
และพวกประจัญบานบ้องกันประเทศนั้น เมื่อ พ.ศ.

๒๕๗๘ ว่าได้หัดนักขับขี่เครื่องบินได้ถึง ๘,๐๐๐ คน. การหัดด้อยอยู่บนฟ้าโดยเครื่องบินไม่มีเครื่องยนตร์ที่ดี หรือการโคตร่มชู้ชู้ก็ดี เหล่านี้นับเป็นนิพพานธรรมดาสามัญของวีรดีซึ่งมีอยู่เกลื่อนไป. ผู้ที่ได้เครื่องหมายด้ามารถแสดงว่าเป็นนักบินและเป็นช่างอากาศเครื่องบินนั้น มีจำนวนถึง ๕,๐๐๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้จึงเห็นกันว่าวีรดี "หายใจ" เป็นเครื่องบินมากกว่าชาติอื่น ๆ ทั่วพิภพเท่าที่ได้ไปดกปลดักกันมา.

แต่โครงการอันเกี่ยวกับการบินของวีรดีซึ่งเหมือนวีรดีซึ่งจะเริ่มกำหนดเป็นแน่นอนก็เมื่อเร็ว ๆ นี้เท่านั้น คือวีรดีซึ่งแสดงความประสงค์จำนงหมายว่า วีรดีซึ่งจะต้องมีนักบิน ๓๕๐,๐๐๐ คน และจะต้องทำเครื่องบินปีละ ๒๐,๐๐๐ เครื่อง ซึ่งในจำนวนนี้จะมีพะโยมยานนาวาชนิดแมกซิมกอร์ก็ทที่เคยตกลงมาพิเนาศนับด้วยสิบ ๆ ชิ้นไปด้วย ค่าก่อสร้างทั้งนี้ก็จะเห็นกันว่าเป็นค่าก่อสร้างเพื่อเจ้าของวีรดีซึ่งก็ควรอยู่

แต่ทำอย่างไรเสียรัสเซียก็ต้องเพิ่มกำลังทางอากาศขึ้นเรื่อย โดยรัสเซียจะต้องกีดพันอศทนรักษากำลังทางอากาศนั้นจนตัวให้ได้.

แต่เมื่อกล่าวทั่วๆ ไป รัสเซียมีความไม่สงบประดังค้อยู่อย่างหนึ่งคือ ผู้ที่ชำนาญเครื่องจักรกลไกอย่างอเมริกันจริง ๆ นั้นยังมีอยู่น้อยตัวแม้ว่ารัสเซียจะมีช่างเครื่องจักรกลไกใช้อยู่มากมาย เมื่อเช่นนั้นก็คิดเฉลี่ยเอาแต่ที่ดั่งจริง ๆ จำนวนช่างเครื่องจักรกลไกของรัสเซียจึงยังมีน้อยนัก และเหตุนี้เองที่ทำให้คุณวิเศษของเครื่องบินรัสเซียยังไม่ขึ้นหน้าเป็นเด็ดได้ แม้พวกช่างแบบแปลนก็ยังไม่ได้เด็ดอีกเหมือนกัน.

คะเนกันว่าคงจะยังอีกนานที่รัสเซียจะทำเครื่องบินได้เองตลอดหมดโดยไม่ต้องอาศัยชาวต่างประเทศเลย และถ้ารัสเซียตัดต้อจากการพึ่งชาวต่างประเทศได้เมื่อไร เมื่อนั้นรัสเซียก็เห็นจะเด็ดเป็นแท้. แต่อย่างไรก็ตามที่ รัสเซียมีกำลังทางอากาศอยู่บัดนี้

คั้งนั้นว่ารัสเซียได้นำหน้าในการบินประเทศหนึ่งในโลกแล้ว.

อิตาลี กำลังทางอากาศของอิตาลีเคยมีชื่อปรากฏมาแล้วในการบินทางไกลไปเปเนง (ไปอเมริกาเมื่อหลายปีมาแล้วโดยท่านบัตโบเป็นผู้คุม) และยังได้ชื่ออีกในครั้งรบอิตาลีด้วย ก็กับกล่าวเกรอกันอยู่ว่ากำลังของอิตาลีพอที่จะประทะกับอังกฤษในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนได้ด้วยการบังคับของเครื่องบิน.

ว่ากันโดยจำนวนซึ่งถือว่าเกิดสงครามขึ้น อิตาลีจะมีเครื่องบินอย่างพร้อมมูลทันทีประมาณ ๒,๒๕๐ เครื่อง กับนอกจากนี้ยังมีเครื่องบินฝึกหัดและเครื่องบินตำรวจระหว่าง ๓,๒๐๐ เครื่องถึง ๓,๗๐๐ เครื่อง เพราะฉะนั้น อิตาลีก็มีกำลังทางอากาศเป็นที่สองของรัสเซียซึ่งกล่าวมาแล้ว.

เคยมีผู้บางคนจะนึกในขณะนี้ว่าอิตาลีไม่ค่อยจะทำการปรากฏในการบินเหมือนที่เคยมีชื่อมาแล้ว และ

นี่ยาคัดเหมือนยังชัดชัดด้วยเครื่องอากาศเย็น แต่
บ้างก็ว่าเมื่อถ่วงมาจนปานนั้นเห็นจะแก้ไขได้ตกแล้วกระ
มัง?

ครึ่งรบกับอิมพีเรียลลิสต์เห็นว่าเครื่องบินอิตาดีทำการ
รบไปแต่ดำพั้ง ก็ถ้าหาญชาญไชยอย่างทายาด แต่
ทว่าระคนกำลังกับทหารที่พื้นดินไม่ได้ดี จนเมื่อท่าน
จอมพลบาดอกติโอไปบัญชาการรบ จึงแก้ไขเสีย
ใหม่ ก็ถดถอยกับทหารพื้นดินได้สนิทเป็นกำลังทั่ว
มาก และก็ได้ไชยชนะงาม.

จากการรบกับอิมพีเรียลลิสต์อีกเหมือนกันที่ได้ทราบว่
การบินของอิตาดียังไม่ชำนาญพอ ได้อ้างกันว่าทั้งนี้
เพราะเวลาดำหนดน้อย เหตุด้วยว่าอิตาดีขาดน้ำมัน จึง
ต้องจำกัดการหัดบินลงมา และกล่าวกันว่า นักบิน
อิตาดีคนหนึ่งหัดบิน ๗๐ ชั่วโมงต่อปีเท่านั้น (?):

ว่ากันตามเชิงอุตสาหกรรม อิตาดียังขาดวัตถุ
ดิบสำหรับการสร้างเครื่องบิน วัตถุดิบเองที่เป็นเหตุ

หนึ่งให้อิตาด์นำกตวัจะทำเครื่องบินได้ไม่ทันใช้ถ้าเกิดสงครามขึ้น. อิตาด์ณบดินตามข่าวกล่าวว่ทำเครื่องบินได้เดือนละ ๒๐๐ หรือ ๒๐๐ เค็ช.

ถ้าว่ากันตามภูมิประเทศของอิตาด์แล้ว การมีกำลังทางอากาศก็เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง มีที่เว้นไม่เหมาะอยู่แห่งเดียวเท่านั้นคือทางเหนือแม่น้ำไป ซึ่งเป็นศูนย์กลางแห่งย่านอุตสาหกรรมอัดแอมมาก. เมื่อภูมิประเทศของอิตาด์อำนวยแก่อิตาด์ จึงสมควรแล้วที่อิตาด์จะเร่งกำลังทางอากาศได้คั่งใจ. ในบัดนี้อิตาด์ได้ตั้งฐานทัพอากาศทั่วประเทศ ตลอดจนแคว้นแคนดินริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนั้น กระทั่งทะเลแดงด้วย ฐานทัพอากาศของอิตาด์ก็มีอยู่เกิดขึ้น. เห็นจะไม่ “แพง” นักหรือกที่จะกล่าวว่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเดี่ยวนั้น เป็นของอิตาด์ขึ้นมาแล้ว.

เยอรมัน กล่าวกันว่าดีกถ้าเข้าไปในป่าต้น แดะ

ทำการตกแต่งพรางตาไว้เพื่อมิให้เครื่องบินข้าศึกมา
รังควานได้ ภายในภูมิสถานเช่นนี้แหละที่เป็นโรงเก็บ
เครื่องบินของเยอรมัน.

กำลังทางอากาศของเยอรมันเกิดขึ้นอย่างน่า
ทึ่งด้วยประการหนึ่งเยอรมันมีเครื่องบินอย่างปกปิดดีเยี่ยม
เพราะตามสัญญาสงบศึกเยอรมันจะมีเครื่องบินอย่าง
เดี่ยวนั้นไม่ได้ กับอีกประการหนึ่งเยอรมันได้ประดา
กับเหตุการณ์และมีเครื่องบินชั้นจนได้ดั่งประสงค์ทุก
อย่าง.

เมื่อไม่เข้าบ้านเอง เยอรมันไม่มีอะไรที่จะเรียก
ได้ว่าเครื่องบิน แต่บัดนี้เครื่องบินของเยอรมันเป็น
ที่มองกันนักในยุโรปทั่วไป. ความเค็มใหญ่ในกำลัง
ทางอากาศของเยอรมัน ผนวกกับกำลังทางอากาศ
ของอิตาลี ในย่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียนดังกล่าวมาแล้ว
ก็เป็นมหาอำนาจที่กรุงลอนดอนชอบนำมาวิพากและพว

กัณนิเคราะห์ที่เนื่อง ๆ นึก.

ไม่มีชาวต่างประเทศคนใดแม้ในบัดนี้ที่จะรู้จักตั้ง
ทางอากาศของเยอรมันว่ามากน้อยเท่าใด แม้ชาว
เยอรมันเองก็มีอยู่เพียง ๒-๓ คนเท่านั้น-ทว่า แต่อย่าง
ไรก็ดี ก็คาดคะเนกันว่า ถ้าเกิดสงครามขึ้นแล้ว
เยอรมันมีเครื่องบินที่ใช้ได้ทันทีระหว่าง ๓,๗๕๐ เครื่อง
ถึง ๒,๓๐๐ เครื่อง และในการคาดคะเนระหว่าง
จำนวนน้อยที่สุดกับมากที่สุดนี้ นึกแนกกันโดยมากว่า
เยอรมันคงต้องมีเครื่องบิน ๒,๓๐๐ เครื่องเป็นแน่.

ถ้าตัดสินว่าเยอรมันจะมีวัตถุดิบที่จะใช้ทำเครื่องบิน
พร้อมมูลแล้ว เยอรมันก็คงสร้างเครื่องบินได้รวดเร็ว
กว่าใคร ๆ ทั้งนี้เพราะว่าโรงงานของเยอรมันมีความ
สามารถกะมัดกะแมงนัก เครื่องมือต่าง ๆ ก็ทันสมัย
ได้อย่างใจทั้งสิ้น. คาดคะเนว่าในขณะนี้ เยอรมัน
คงสร้างเครื่องบินได้เดือนละ ระหว่าง ๒๐๐ กว่าถึง
๓๐๐ เครื่อง.

สงครามตัวจริงของยุโรป

๖๗

ความขัดข้องอันเกี่ยวแก่การดำริเครื่องบินของเยอรมัน ในบางประการก็แม่นยำยิ่งนัก เครื่องยนตร์ของเยอรมันในขณะนี้ ยังไม่จัดว่าเป็นชนิดหนึ่งใด ๆ ที่ได้ค้นคิดนักแล้ว มีเครื่องที่ออกหน้าก็คือ ยุงเกอร์ซูเมตซึ่งกินน้ำมันมากถึงใจ.

การรวบรวมกำลังเครื่องบินของเยอรมันนับว่าเป็นปีกแผ่นปราณคนัก. ตามแบบของรัตเซียที่เอากำตั้งทางอากาศเป็นแขนงหนึ่งของกองทัพบกนั้น ทางเยอรมันหาได้ทำเช่นนั้นไม่ เยอรมันได้คุมกำลังทางอากาศชั้นต่างหาก. กำตั้งป้องกันคือดี้อากาศยาน หรือจะเรียกว่า ป.ต.อ. ของเยอรมัน ก็ขึ้นอยู่กับกระทรวงอากาศยานเหมือนกัน.

มีอยู่ครั้งหนึ่ง ซึ่งเยอรมันกำลังเร่งระดมดำริเครื่องบิน การดำริเครื่องบินเร็วจัด จึงทำให้เยอรมันหานักบินไม่ทันกัน แต่บัดนี้ว่าเยอรมันมีนักบินพอเพียงดีแล้ว.

กำลังทางอากาศของเยอรมันเกิดขึ้นด้วยนายทหาร
บกนายทหารเรือด้อยๆ เข้ามาฝึกฝนเป็นนักบิน
แม้จะไม่เคยมีภุมรีมาเคย แต่ก็ชำนาญยิ่งขึ้นเป็น
ลำดับ. เยอรมันได้ทุ่มเทเงินทอง และอุตสาหกรรมหนัก
ไม่ลดละตามอุปนิสัยดื้อรั้นเข้มแข็งของเยอรมัน กำลัง
ทางอากาศก็ดั่งประสงค์ และเยอรมันเป็นชาติหนึ่ง
ในยุคมหาสงครามดวงมาแต่ฉนี้ ที่มีอำนาจเกรียง
ไม่ใช้เงิน สัมเป็นชาติทหารชาติหนึ่งใหญ่ยุโรปหรือ
ในโลก.

กำลังทางอากาศของเยอรมันได้สร้างขนอย่างรวด
เร็วเหลือประมาณ จึงมีบางคนอยากจะสงสัยว่า
เยอรมันจะมีกำลังทางอากาศอย่างสมบูรณ์แน่หรือ
ด้วยเหตุว่าเร็วเกินไปอย่างน่าพิศวง?

ฝรั่งเศส พียงเมื่อมาเกิดแข่งในกำลังทางอากาศ
กันเองที่ฝรั่งเศสได้เป็นประเทศนำหน้าในการมีเครื่อง
บินประเทศหนึ่ง. ถ้าฉวยเกิดสงครามขึ้น ฝรั่งเศส

จะมีเครื่องบินใช้ได้ทันทีทั้งในประเทศและแคว้นแคว้น
อาณานิคมฝรั่งเศสตลอดจนเครื่องบินทหารเรือ—รวม
กันประมาณ ๒,๐๐๐ เครื่อง นอกจากนั้น^{๕๕๗} เครื่องบิน
ฝึกหัดและเครื่องบินดำของอีก ๑,๐๐๐ เครื่อง. ฝรั่งเศส
ได้ระดมเขม่นสร้างเครื่องบินอย่างขยันขันแข็ง แต่ก็
ดำหลังอยู่. เคยกล่าวกันว่า ๒ ใน ๓ ของเครื่องบิน
ฝรั่งเศสเป็นเครื่องเก่าไม่ทันสมัย ฝรั่งเศสจึงจำเป็นต้อง
หาเครื่องบินใหม่มาแทนจำนวนเครื่องบินเก่าเหล่านี้^{๕๕๘}
เสียก่อนจึงจะเป็นที่พอใจในตนได้.

ความอดทนด้วยเศรษฐกิจและทหารเมืองของฝรั่งเศส
ทำให้การระดมเครื่องบินต้องชะงักงันเข้าไป ในสมัย
ที่ท่านบิดมเป็นอัครมหาเสนาบดีตั้งทราบกันแต่เวลานั้น
ได้จัดการเอาโรงงานทำอาวุธยุทธภัณฑ์มาเป็นของ
รัฐบาลดำเนินการโดยตรงได้รวดเร็วยิ่งขึ้น. ก่อน
หน้าที่เขียนหนังสือเล่มนี้^{๕๕๙} ไม่นาน ได้ทราบว่าฝรั่งเศส
ตั้งซื้อเครื่องบินจากสหภาพรัฐอเมริกา^{๕๖๐} นี้ก็ดำแดงว่า

ฝรั่งเศสสร้างเครื่องบินของตนเองไม่ทัน หรือไม่ต้องการ
ความประสงค์ของตนเอง. ฝรั่งเศสเห็นจะหนักใจอยู่.

เชื่อกันว่าเวลานี้ฝรั่งเศสได้ระดมสร้างเครื่องบิน
รวดเร็วขึ้นแล้ว และว่าได้ย้ายโรงงานจากกรุงปารีส
ออกไปตั้งตามชนบทหลายแห่ง เพื่อมิให้เป็นการ
จับตายุ่งเหยิง ถ้ากรุงปารีสจะถูกโจมตี. ว่ากัน
ตามเชิงการช่าง เครื่องบินชนิดใหม่ของฝรั่งเศส
มีสัมรรถภาพใช้การได้ดี ทั้งช่างออกแบบของฝรั่งเศส
ก็มีความชำนาญแก่งานครันอยู่ นักบินเดาก็บริบูรณ์
และฝึกหัดกันเป็นอย่างดี มีความกล้าหาญอดทนนัก.

อังกฤษ พุดถึงเครื่องบินกับอังกฤษ เป็นอันรับ
กันอยู่ว่าเครื่องบินอังกฤษทำความเร็วได้ดั่งกันดั้มกับ
ความกว้างใหญ่ของราชอาณาจักรอังกฤษ เครื่องบิน
ชนิดที่เรียกว่าซูเปอร์มาร์ินด์บีคไฟร์บินได้ชั่วโมงละ
๓๕๖ ไมล์ ส่วนเครื่องบินรีดคอตเบเดนเฮม ซึ่งใช้กับ
เครื่องบินทิ้งระเบิดขนาดกลาง ก็บินได้ชั่วโมงละ

๓๐๐ ไมล์ ^{๒๕๕} ทงนจึงอยากจะรู้ ^{๒๕๕} ดึกกันว่า ในกระบวน
เครื่องบินใหม่ๆ ด้วยกันแล้ว อังกฤษก็เป็นเยี่ยมอยู่
ในยุโรป แต่อีกเดี๋ยงหนึ่งว่า เครื่องบินแบบใหม่ของ
อังกฤษยังไม่เร็วเท่าเครื่องบินแบบใหม่ของรัสเซียซึ่ง
เป็นแบบอเมริกัน. จะเป็นด้วยเหตุนี้กระมัง จึงมีข่าว
กล่าววว่า อังกฤษตั้งซื้อเครื่องบินจากอเมริกันพร้อมๆ
กันกับฝรั่งเศส ?

อังกฤษก็เป็นอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งได้ประสพความยุ่ง
ยากในการสร้างสมเครื่องบิน อังกฤษค่อยๆปลดเปิดอง
แก้ไขไปจนอังกฤษสามารถสร้างเครื่องบินได้ได้อันละ
๑๖๕ เครื่อง และเป็นจำนวนท่วซันเรื่อย. แต่อย่างไร
ก็ดี ผู้ที่ได้ตัดคัมข่าวจากหนังสือพิมพ์เมื่อเร็วๆนี้ คง
ได้ทราบกันอยู่วว่า กำลังทางอากาศของอังกฤษยังบก
พร่องด้วยการสร้างสม จนถึงเป็ดียนเส่นาบดักกระทรวง
อากาศยาน และหากจะได้เป็ดียนเส่นาบดักแล้ว สมาชิก
สภาสามัญก็ยังชักใช้ไต่ถามกันอีกอย่างขรมถมถมมาก .

และมีกรณีเกี่ยวแก่ความบกพร่องในการสร้างตมทั้งนั้น
จนจะต้องตั้งคณะกรรมการไต่สวนขึ้น แต่หากเป็น
ความลับที่จะเผยมิได้ เรื่องนี้จึงสงบไป แต่ก็เห็น
จะเพียงชั่วคราวเท่านั้น. นี่แสดงว่าอังกฤษทั่วไป
กังวลในกำลังทางอากาศของตนยิ่งนัก.

ถ้าหน่วยเกิดสงครามขึ้น อังกฤษจะมีเครื่องบินใช้ได้
ทันที ๒,๐๐๐ เครื่อง ซึ่งทั้งหมดทั้งในอังกฤษและราช
อาณาจักรอังกฤษและเครื่องบินทหารเรือด้วย แต่ถ้า
นับเครื่องบินตำรวจของอังกฤษเข้าด้วย อังกฤษก็มี
เครื่องบินประมาณ ๓,๐๐๐ เครื่อง. ดังกล่าวมาแล้ว
ว่า อังกฤษใส่ใจในกำลังทางอากาศ อยู่เหนืออัตรา
เพราะฉะนั้นจำนวนที่ว่ามี อาจต่ำกว่าความจริงก็ได้
อังกฤษคงต้องมีกำลังทางอากาศเต็มอด้วยความเยี่ยม
ของกำลังทางเรือ.

นักบินของอังกฤษก็ไม่ขาดแคลน แต่นัยว่าพวก
ช่างเครื่องจะยังขาดๆอยู่บ้าง. อนึ่งว่าอังกฤษก็อย่าง

สงครามตัวจริงของยุโรป

๗๓

เดียวกับเยอรมัน ที่เร่งรุดกำลังทางอากาศขึ้นนัก จึงต้องรีบจัดนักบินให้มากขึ้น ๆ กัน และจึงมีข่าวกล่าวกันว่า (จาก นิวยอร์คไทมส์ เขียนโดย แอนตันดับดยู. บอดด์วิน) ได้เสียชีวิตไปในกาฬหัตถายรายอยู่อย่างเดียวกับเยอรมัน.

ประเทศอื่น ๆ ในยุโรป พ้นออกไปจากประเทศที่กล่าวมาแล้ว ก็จัดว่าเป็นประเทศที่ยังไม่ได้ชื่อว่าจะมีกำลังทางอากาศจนออกหน้าออกตาได้. ในบรรดาประเทศน้อยๆ ด้วยกันที่มีกำลังทางอากาศค่อนข้างมากก็คือ เซโกสโลวาเกีย, โปแลนด์ และยูโกสลาเวีย.

โปแลนด์ออกจะมีชื่อว่า มีเครื่องบินรบมีกำลังบินเร็วจัด สร้างที่ใกล้ๆ กับกรุงวอร์ซอว์ และถ้าเกิดสงครามขึ้น โปแลนด์ ก็มีเครื่องบินทำการได้ทันทีราว ๕๐๐ เครื่อง. เซโกสโลวาเกียว่ามี ๕๕๐ เครื่อง และยูโกสลาเวียว่ามี ๔๕๐ เครื่องฉะนั้น.

บทที่ ๕
ยุโรปป้องกันตัว ?

*

ยุโรปไม่ได้มีเพียงเงาของสงคราม ยุโรป
ยังนึกฝันอีกว่าตนจะทำสงครามกันอย่างไร. แต่มีอยู่
จำนวนหนึ่งที่ยุโรปชอบพูดกันนักว่าทั้งนี้ทั้งนั้นยุโรป
ป้องกันตัวต่างหาก.

อาจจะเป็นความจริงด้วยกันทุก ๆ ประเทศในยุโรป
ว่าต่างก็ต้องการแต่สันติสุขสันติภาพเท่านั้น. และไม่มี
มีประเทศใดเลยที่อยากทำสงครามไม่ว่าน้อยหรือใหญ่
เพราะฉะนั้น, การสร้างสมอาวุธยุทธภัณฑ์แม้โดย
อาการแข่งขันเพื่อขึ้นหน้า ยุโรปจึงเรียกว่าเป็นการ
ป้องกัน.

ข้าพเจ้าเคยพบอดีตกวีบิยาย การป้องกันชนิดนี้จาก
เลอว์นอร์แมนแอนเยลด์ ผู้มีสติปัญญาต่อติดองถ่อง
แท้ของยุโรปคนหนึ่งว่า “ทุก ๆ คนก็ต้องการสันติสุข

สันติภาพ แต่ทุก ๆ คนได้เคลื่อนคล้อยไปสู่การสงคราม. ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นได้ ? ตอบอย่างกว้าง ๆ ก็เพราะเนื่องจากวิธีป้องกันที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้. (การสร้างสมอาวุธยุทธภัณฑ์) ที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ป้องกัน ไม่ใช่เป็นการป้องกันเสีย แต่เป็นการที่จะทำและยังให้เกิดสงครามขึ้น. แม้ความจงใจของทั้ง สองฝ่ายจะเพื่อสันติสุขสันติภาพก็ดี แต่ผลของการนั้นก็พัวสงครามไม่ได้เลย."

การป้องกันของยุโรปแบบนี้มีคุณวิเศษอย่างไรบ้าง ? ท่านเดอว์คนเดียวกันนั้นกล่าวว่าคุณวิเศษใน สติตของนั้นก็คือว่า ทุก ๆ ประเทศในยุโรปจำต้องอาศัยตนเองป้องกันตนเอง และที่ประเทศใดจะรอดพ้นไป ได้จากเงอมมือของประเทศอื่น ก็ต้องอาศัยกำลังอัน เข้มแข็งกว่า ก็แหละประเทศอื่นจะป้องกันอย่างไรเล่า ? ก็ตอบได้ว่าไม่มีเสียละที่ประเทศอื่นนั้นจะอมมือ งอเท่าเดียว มีแบบคายน้อยอย่างเดียวกันแต่ต้องเร่งรัด

กำลังของ ^๕ตนชนบางเพื่อที่จะให้เข้มแข็งกว่าอีกเหมือน
กัน อิทานิคว่า ^๕ที่การแข่งขันด้ร่างด้มกำลังก็แพ้
หลายทั่วไป คอยหักกดบดบดกำลังกันอยู่เด่มอ เพราะ
การที่ ^๕ประเทศใดจะรอดพ้นก็คือความไม่ปลอดภัยของ
ประเทศอื่น.

การด้ร่างด้มอาวุชยุทรภณัฑ์ของยุโรปนอกจาก
กล่าวด้บ่้องกัน ยุโรปยังกล่าวเป็นโหวหาร อีกว่า
ยุโรปกระทำเพื่อคุดยภาพของกำลัง คือว่าพอกำลัง
ด้มควรแก่กันเสียแล้ว ก็ไม่มีภัยอันใดเลย. แต่ท่าน
เดือร ^๕ที่อานนามมาแต่กล่าวด้ว่ากำลังที่กำกัด้มควรกัน
ก็คงเป็นเรื่องเข้าใจอะไรไม่ได้ด้วยนั้นเอง เพราะใคร
เด้าใคร จะว่ากำลัง ของตน ด้มควร เหมาะเจาะดีแล้ว
เป็นคุดยภาพแล้ว. ยกตัวอย่างง่าย ๆ ว่าประเทศหนึ่ง
มีถ่านคุดากถันเกิดอื่นอีก, ประเทศหนึ่งมีเรือรบอนันต์
นับ, อีกประเทศหนึ่งมีกำลังพดเมืองถันหตาม, อีก
ประเทศหนึ่ง มี ^๕ภุมพนเป็นอตุด้มอหกรรมยิ่งใหญ่ ๆ ต ๆ

ประเทศหนึ่ง ๆ ที่ว่ามานี้ จะเรียกว่าได้มีกำลังสมควร
เหมาะเจาะเป็นคุณภาพแก่กันดีแล้วอย่างนั้นหรือ ?

ท่านเดออร์ ๆ ว่า ถ้าวัดให้เนียนเข้าไปอีก ว่าต่างว่า
กำลังของประเทศในยุโรปจะเป็นคุณภาพกันได้ ก็
ไม่เป็นประโยชน์สัมใจดอก เช่นได้มอบชُرให้โรง
งานสร้างอาวุธยุทธภัณฑ์แห่งหนึ่ง ทำอาวุธยุทธภัณฑ์
แจกจ่ายให้ประเทศในยุโรปเท่า ๆ กัน แต่เดออร์ก็
ปรากฏว่าประเทศนี้ไป “ญาติดี” กับประเทศนั้น ดุย
ภาพที่หวังไว้ก็ดะมันดงทันที.

อนึ่ง, กำลังที่ เรียกว่า จะ เป็น ดุย ภาพ แก่ กัน นั้น
ท่านเดออร์ ๆ ว่าหมายถึงประเทศหนึ่งที่จะไป “พบ” กับ
อีกประเทศหนึ่ง เช่นกำลังทางเรือของอังกฤษ ถ้า
หมายถึงที่จะไปพบกับฟินแลนด์ อังกฤษก็ว่ากำลัง
ทางเรือของตนเหมาะสมควรดีแล้ว แต่ถ้ามหาอำนาจ
อื่น ๆ จะรวมกันเข้าสัก ๒ หรือ ๓ ประเทศ แล้วมา
“พบ” กับอังกฤษ ๆ ก็ต้องร้องเอตโรว่ากำลังทางเรือ

ของตบยังไม่คุดยภาพเพียงพอกัน. ^{๕๕}นั่นคือความเหตอ
 แหกของคุดยภาพที่พึ่งอะไรไม่ได้เลย. ถ้าแเบตคุดย-
 ภาพให้ยิ่งขึ้นไป ก็จำเป็นต้องรู้จักก่อนว่าจะคุดยภาพ
 กับใครและใครบ้าง หนักเข้าคุดยภาพก็มีความหมาย
 ไม่แต่ในขนาดบั้นของฝ่ายนั้น แต่มีความหมายว่า
 จะหันปากกระบอกปืนไปทางไหน ! ^{๕๖}นั่นแหละคือปตาย
 ทางของการเร่งระดมกำลังอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ประเทศ
 ต่างๆ ในยุโรปกระทำกันในเดือนนี้ ^{๕๗}และก็คือสงคราม
 ใหญ่โดยแท้.

การพิเคราะห์ของท่านเดอรัว ^{๕๘}ไม่ระงับอยู่เพียงนี้
 ยังกล่าวอีกว่า การบ้องกันโดยอาศัยกำลังอาวุธยุทธ-
 ภัณฑ์ ^{๕๙}นั่นแหละ ที่จะได้มีการรุกรานเหยียบย่ำในยุโรป
 จะไม่หนึ่งเฉยอยู่แต่ในประเทศของคนเท่านั้นเลย.

ถ้าพูดกันง่าย ๆ การบ้องกันก็หมายถึงการบ้อง
 กันดินแดน ^{๖๐}มีการขับไล่ศัตรูออกจากดินแดนเป็น
 เบื้องหน้า ^{๖๑}แต่ทุก ๆ คนคงไม่เคยเห็นสงครามที่ทำการ

อยู่เพียงแนวพรมแดนเท่านั้น มีแต่สงครามที่ทำการ
 ในดินแดนของเขานั่นเอง ทั้งนี้เพราะอิทธิฤทธิ์
 ของการป้องกันนั้นแหละ.

ท่านเดอว์ ๑ ได้พูดถึงชาติอังกฤษของท่านเดอว์ ๑
 ไว้อย่างน่าขบขันยิ่งนัก คือท่านเดอว์ ๑ ได้กล่าวว่
 “เท่าที่ข้าพเจ้าเป็นคนอังกฤษ ข้าพเจ้าย่อมพร้อมอยู่
 ทุกเมื่อ ที่จะพิศจน์ ให้เห็นดำเห็นแดง ว่ามรดกสงคราม
 ที่พวกเราชาวอังกฤษได้ทำนั้น ล้วนเป็นสงครามป้อง
 กันโดยแท้. แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าก็จะต้องรับรอง
 คำทำนาย ๆ ของอังกฤษอย่างหนึ่งว่า ในวาระเวลา
 เกือบครึ่งปีมาแล้ว สงครามของอังกฤษไม่ว่าครั้งใด
 ล้วนแต่ได้รบกันในดินแดนของคนอื่นทั้งสิ้น โดยไม่มี
 ยกเว้นเคยสักครั้งเดียว. ก็เหตุการณ์เช่นนั้น จำจะ
 ต้องเรียกว่าเป็นการรุกรานกระนั้นหรือ? ไม่ใช่การ
 รุกรานเลย เป็นการป้องกันตามที่พึงเป็นสภาพของ
 การป้องกัน ๆ ๓ ๆ” เห็นไหม? การป้องกันต้อง

จะเกิดสงครามใหญ่

หมายถึงกรรที่จะรุดถ้าย้ายเข้าไปในดินแดนเขาอื่นด้วย
 ไม่ใช่เป็นการบ่งกันเพียงแต่ดินแดนของตนเท่านั้นดอก.
 ท่านดอร์บอดต์ วินครั้งดำรงตำแหน่งอัครมหาเสนา
 บัติของอังกฤษ ก็ยังกล่าวถึงแนวบ่งกันของอังกฤษ
 ว่าได้พุ่งไปจนถึงเขตต์โรนแดนตซึ่งเป็นของเยอรมัน.

ท่านผู้วนของข้าพเจ้าคงวิต ว่าชนชื้อว่าประเทศก็
 ใ้จะมีแต่ดินแดนอย่างเดียวมื่อไหว ประเทศยังมี
 สิทธิอำนาจของประเทศชื้ออีก เพราะฉะนั้นการบ่งกัน
 ทว่า ก็ต้องบ่งกันตลอดถึงสิทธิอำนาจด้วย. ประเทศ
 ทั้มาค้ำถึงถึงสิทธิอำนาจของตน เห็นว่าประการใด
 เป็นสิ่งถูกรบอบของตน ๆ ก็กระทำไป และที่จะทำตาม
 สิทธิอำนาจนั้นได้ ย่อมเกี่ยวแก่การบ่งกันที่จะไม่ให้
 ประเทศอื่นมาค้ำง้างได้. ผู้อ่านของข้าพเจ้าคงเห็น
 แล้วว่าการค้ำง้างเช่นนี้เท่าที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์
 เป็นการพรวรค้เดียวกันกับการทำทำสงคราม และถ้า
 การค้ำง้างจะเจ็ยบไปไซ้ ก็ดูจะต้องเข้าใจว่าฝ่าย

หนึ่งฝ่ายใดยังเตรียมการป้องกันไม่พร้อม, ถ้าพร้อม, การคั่งงำก็คือการสงครามทันที.

กรณีที่จะคั่งงำกันในยุโรปไม่ใช่มีแค่เรื่อง ๒ เรื่อง. ยุโรปมีกรณีที่จะต้องคั่งงำกันทุกเดือนทุกสัปดาห์ทุกวัน และถ้าคั่งงำกันเดี๋ยวจนเกินไปก็อาจข้างเกิด แต่ไม่เป็นเช่นนั้น มีการดับต่อข้อคั่งงำคุณด้วยข้อคั่งงำอยู่เรื่อย จนไม่รู้จะหวังอะไรแต่นอกจากกำลังอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ได้เร่งสะสมกันขึ้น. ยุโรปกำลังหมดกฏสันเกณฑ มีสภาพเหมือนการขับรถยนต์ในถนนโดยไม่มีพระราชบัญญัติจราจร ใครจะขับไปทางไหน เดี่ยวอย่างไร หรือรวดเร็วเพียงใดก็เชิญเกิด เมื่อเช่นนั้นก็ไม่ใช่บ๊องกัน และถ้ายุโรปไม่เกิดสงครามก็แปลกเต็มทน!

บทที่ ๒

ยุโรปในสายตาอเมริกัน

*

ยุโรปมีเงาสงคราม !

ยุโรปได้นึกไว้แล้วว่าจะทำสงครามกันอย่างไร ?

ยุโรปมิใช่ขี้ของกัน แต่เป็นการเค็ดื้อนดู่สงคราม
ยิ่งเข้าทุกที !

เพราะฉะนั้น อเมริกันจึงเกิดวิตกว่าตนอาจถูก
นูดตากให้เข้าดู่สงครามใหญ่กับยุโรปอย่างที่อเมริกัน
เคยถูกมาแล้วในคราวมหาสงคราม.

อเมริกัน นี้ก็เห็นว่าต้องเกิด สงครามใหญ่ และ
อเมริกัน ไม่ไว้ใจว่าตนจะพ้นจาก สงคราม ใหญ่โดยไม่
เนื่องกับยุโรปเสียได้.

ข้าพเจ้าจะแปลข่าวหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ของอัง-
กฤษ ชื่อแมนเชสต์เตอร์การ์เดียนมาสู่กันฟัง เพื่อให้เห็น
ว่า อเมริกันหวาดเกรงสงครามใหญ่ในยุโรปเสียเหลือ

ประมาณเจ็ดมีการ เสนอญัตติให้แก่ไขว้รัฐธรรมนูญอันว่าด้วยการประกาศสงคราม เรียกกันว่าการแก้ไขของดุดโดว์. การประกาศสงครามนั้น ตามรัฐธรรมนูญของอเมริกาบ่งไว้เป็นหน้าที่ของรัฐสภาคอนเกรสส์ (มี ๒ สภาๆ ต่างเรียกว่าสภาเรปรีเด็นเตตีฟส์ สภาบนเรียกว่าสภาเซเนต) ส่วนการแก้ไขของดุดโดว์ต้องการให้ฟังความเห็นของประชาชนก่อน เว้นแต่ในกรณีที่สหพันธรัฐอเมริกาถูกเหยียบย่ำรุกราน จึงไม่ต้องฟังความเห็นของประชาชน และให้ประกาศสงครามได้ทันที. ญัตตินั้นนับว่าแปลกที่สุด และแม้ประเทศทั้งหลายจะไม่เคยใช้ แต่ในญัตติก็ได้ยกเหตุว่าเป็นการจำเป็นสำหรับอเมริกาโดยเอกเทศ.

ญัตตินี้โดยยื่นเข้าสภาเรปรีเด็นเตตีฟส์เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม และปรากฏผลตามข่าวของแมนเชสต์เตอร์การ์เดียนดังต่อไปนี้ :-

“แผนการอันต้องการให้ฟังความเห็นของประชาชน

ก่อนหน้าที่รัฐบาลจะประกาศสงคราม โดยยกเหตุว่า
 เป็นการจำเป็นของสหประชาชาติอเมริกา เว้นแต่ใน
 กรณีที่ สหประชาชาติอเมริกา ถูกรุกรานเหยียบย่ำนั้น
 ญัตตินี้เป็นอันว่าได้แพ้ไปแล้ว ในสภาเรปรีเซนเตทีฟส์
 เมื่อวันที่จันทร์. การลงคะแนนเสียงในมดัญญาสำคัญ
 ว่าควรให้มอดส์มาชิกของรัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยการ
 ประกาศสงครามหรือไม่นั้น มีคะแนนเสียงเห็นด้วย
 ๒๐๘ เสียง ไม่เห็นด้วย ๑๘๘ เสียง. เข้าใจกันว่า
 ญัตตินี้จะไม่เสนอให้ คอนเกรสส์วินิจฉัย อีกในสมัย
 ประชุม^{๕๕๕} ทงเปิดเมื่อเร็ว ๆ นี้^๕ นเดย.

“ท่านประธานาธิบดีรูสเวลต์ได้ปฏิบัติไปโดยผิดจาก
 ที่เคย ๆ มามาก กล่าวคือ ได้มีหนังสือถึง มิดเดอ
 แงก์เฮด - ประธานสภา - แสดงความ คัดค้านญัตติที่
 เสนอ. ไม่ค่อยจะเคยมีนักที่ประธานาธิบดีทำการแซก
 แสงโดยตรงในนิติบัญญัติที่กำลังพิจารณากันในทำนอง
 นเดย. หนังสือ^{๕๕๕} ทมถึงประธานสภา ท่านประธานาธิบดี

ได้กล่าวว่ การที่คิดแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งนี้ ท่านเห็น
ว่า 'เป็นวิธีอันดีที่จะนำไปใช้การได้' กับไม่สัมพันธ์กับ
การปกครองที่มีดีภาพผู้แทนราษฎร ---- ข้าพเจ้า
ก็เชื่ออยู่โดยเต็มศันเหมือนกัน ว่าเป็นความมันหมาย
แน่นอนของญัตตินี้ ที่จะให้ญัตตินี้ เป็นเครื่องช่วยเหตุ
ระกักกันสหปาดรัฐอเมริกาให้พ้นสงครามออกมาได้
แต่ข้าพเจ้าเด็งเห็นว่า ผลที่มันหมายไว้นั้น กัดบจะ
ผลิตชนอย่างตรงกันข้ามทีเดียว และทั้งจะทำให้ประ
ธานาธิบดีไม่ว่าคนใดเกิดอึดอัดในวิถีที่จะดำเนินการกับ
ต่างประเทศ ก็จะเป็นการส่งเสริมให้คนอื่น ๆ มีความ
เชื่อมั่นได้ว่า เขาสามารถที่จะละเมตต์สิทธิอำนาจของ
อเมริกาโดยเขานั้น ๆ ไม่ต้องรับทัณฑกรรมแต่อย่าง
ใดเลย.'

“มหาชนทั่วไปพากันพิศวงนักในคะแนนเสียงที่ได้
เดียงเพราะต่างกันอยู่เพียง ๑๑ เสียงเท่านั้นอันฝ่ายเดียง
จักรแห่ถันจะมีไชย. กับได้เชื่อกันอีกด้วยว่า ถ้า

ญัตตินี้มีไชยในสถานที่แล้ว แม้ขึ้นไปถึงดงป่าช้เนต
ก็คงต้องชนะอีกเป็นอันแน่ และต่อจากนั้นก็คาดกัน
ว่ามณฑลต่าง ๆ ของสหปาด์รัฐอเมริกา จะรวบรวมกัน
ราว ๓๖ มณฑลใน ๔๘ มณฑล. ตามข่าวกล่าวว่าเป็น
เป็นเวลาช้านานหลายปีมาแล้ว ที่ไม่เคยมีการดำริใด
อันเป็นที่นิยมชมชื่นแพร่หลายของประชาชนเหมือนกับ
แผนการเรื่องนี้เลย เพราะฉะนั้นจึงคาดกันว่าญัตตินี้
คงจะกลับเข้าสู่ ดงป่าช้เนตในบั้นหน้าโดยทางว่าจะมีไชย
ทั้ง ๒ ดงป่าช้เนตเดียว.

“การด้นนับต้นอย่างแข็งแรงในความดำรินซึ่งตาส
เห็นไปทั่วประเทศนั้น แสดงว่าอเมริกันมีประสงค์ที่จะ
เอาตนออกหากจากประเทศอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งได้พากัน
กริ่งเกรงเป็นอย่างยิ่งทั่วไปด้วยว่า เจ้าหน้าที่ของ
รัฐบาลอาจพาประเทศสหปาด์รัฐอเมริกาเข้าไปสู่สงคราม
ได้. ข่าวนี้ให้เห็นท่าทางของประชาชนชาว
อเมริกันในขณะนี้ว่าได้พากันตั้งความในการที่อเมริกาเคย

เข้าทำสงครามโลกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ มานี้ด้วยความรู้สึกเห็นอย่างไรอย่างบ้าง.”

ต่อไปนี้เป็นความเห็น ของแมนเชด์เคอร์การ์เดียน ในฉบับเดียวกัน ให้สัมภาษณ์ความเห็นชั้นนี้ไว้ว่า “การแก้ไขของดุดโลว์” แล้วดำเนินความดังนี้ :-

“แม้ท่านประธานาธิบดีรูสเวลต์ ถึงแก่ได้นำคนแซกแซงคัดค้านเข้าไปในการแก้ไขของดุดโลว์ ซึ่งขอให้ฟังความเห็นของประชาชนอันเป็นความจำเป็นของประเทศสหภาพรัฐอเมริกาก่อนหน้ารัฐบาลจะประกาศสงคราม-หนักเถอะ ก็ยังทำให้ฝ่ายค้านได้ไชยชนะ ฝ่ายเด้นอเพียงคะแนนเสียง ๒๐๘ ต่อ ๑๘๘ เท่านั้น ในประเทศอังกฤษนั้นเห็นปลาตที่มีดมาชิกถึง ๑๘๘ คน พร้อมทั้งจะรับรองความดำริคิดเห็นอันวิถถาร ๆ เป็นความจริงว่ามีดมาชิกมากหลายได้ตั้งนามด้นับดุนญิตดินก่อนเหตุการณ์เรื่องเรือปานเย็นนั้นแล้ว (ปานเย็นเป็นเรือบินอเมริกันประจำหน้าจีน ถูกถูกระเบิดของ

เครื่องบินญี่ปุ่นจมในแม่น้ำแยงซีเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม
 ในกรณีนี้ โลกได้เห็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดของอเมริกา
 กับอังกฤษ สัมกับคำกล่าวที่ว่า อังกฤษยอมตั้งเสรีมความ
 ต่าวีคิดเห็นของอเมริกาเสมอ. ญี่ปุ่นใช้ค่าเสียหายให้
 อเมริกาเสร็จสิ้นไปแล้ว) ทั้งดูเหมือนว่าเป็นความจริง
 ที่อเมริกาได้คำนึงถึงการนำมาหนักอีกด้วย. แต่ถึง
 อเมริกาจะมีท่าอากาศยานเช่นนี้ก็ดี ก็คงประจักษ์ว่า
 ทางฝ่ายที่ต้องการให้อเมริกาออกหากันโดยเดียวจาก
 ประเทศทั้งหลาย กับทางฝ่ายที่ต้องการให้อเมริกาถือ
 เขาซึ่งสงครามแล้วเอ้อออกไปกับใคร ๆ นั้น คงมี
 จำนวนวัดเคียงกันอยู่นั่นเอง. อันแผนการเช่นนี้ ถ้า
 ว่ากันสำหรับสหภาพรัฐอเมริกา ก็ดูเหมือนว่าจะ
 พยายามออกใช้การได้อยู่บ้าง แต่ที่จะนำมาใช้ในยุโรป
 นั้น—ไม่ได้แน่ ด้วยยุโรปจำต้องคัดค้านรวดเร็ว ซัก
 ษาไม่ได้. ความอันจะคำนึงถึงเป็นพิเศษในเรื่อง
 ความรู้ ตักหนักเห็นในกรณีสำคัญนี้ จะเอาแต่ความ

'หาญกล้า' ของประชาชนเข้ามาว่าไม่ได้ดก อย่าง
 ที่หนังสือพิมพ์นิวยอร์กเกอร์ก็เคยกล่าว ว่าอเมริกัน
 ไม่ควร ขอดัดทำใจหาญกล้า ดันโทษเดียว ไปมากนัก.
 อนึ่งยังคงจะจำกันได้ว่า ที่รัฐบาลสหภาพรัฐอเมริกา
 เข้าล้มล้างสงคราม เมื่อคราวที่แล้วนั้น ก็ได้ชักช้า
 ปรานีศรัทธามาก มิได้หันหันพด้นเด่นเลย เพราะ
 ฉะนั้นเมื่อว่ากันถึงอำนาจกับความดีสวัสดิภาพของสห
 ชาติรัฐอเมริกา จึงยังคงไว้ใจได้อยู่เสมอ ว่าอเมริกาน
 มเวลาที่จะตรึงครองมากมายทีเดียว. แต่ถ้าจะทำกัน
 ตามโครงการของดุดโดว์แล้ว ก็ว่าจะนับคะแนนเสียง
 ของประชาชนได้พร้อมถ้วนดี วิชาึกของสหภาพรัฐ
 อเมริกาจะทำแก่อเมริกันยับเยินอย่างไรบ้างก็ทราบไม่
 ได้เลย. จะสมมติอีก ว่าตามการแก้ไขของดุดโดว์
 ซึ่งให้อำนาจรัฐบาล กระทบการ บ้องกันตัว ได้โดยไม่
 ต้องรออนุญาตก่อนนั้น แต่ถึงกระนั้นรัฐบาลก็ยังจะ
 แสวงหาความดีสวัสดิภาพปลอดภัย โดยจะไม่เข้าทำสง-

ครามแบบใหม่ที่ไม่ประกาศนั้นเลย. การที่ได้มีการ
 คำนึงถึงกันต้องนับว่าเป็นการประหารสังฆัตตของอย่าง
 ใหญ่หลวงอันจะทำให้รัฐบาลของอเมริกัน กระทำการ
 เกี่ยวข้องกับมหาอำนาจต่างประเทศคิดชัดไป. ว่ากัน
 ตามขอบเขตอันแท้จริงแล้ว รัฐบาลประชาธิปไตย
 ย่อมจะต้องหมดความ สามารถไป ถ้าไปมอบให้
 ประชาชนพลเมืองของตนไปหน้าเดียวหมด ถ้ายิ่งให้
 อำนาจประชาชนพลเมืองสังฆัตตคนมากขึ้น ก็เป็น
 การศูนย์ สิ้นจบกันเท่านั้นเอง ”

อ่านตามข่าวแล้วเอน ครอบตามความเห็นของ
 แมนเซดเคอร์การ์เดียน ก็เห็นว่าอเมริกันช่างว่าวุ่น
 กับสงครามใหญ่ในยุโรปหรือเนื่องด้วยยุโรปไม่ใช่
 น้อยๆ และท่านผู้อ่านของข้าพเจ้ายังเคราะห์ ดีอีกที่จะ
 ได้เห็นหนังสือพิมพ์ประจำเดือนชื่อเดคัสโตมเจอร์แนล
 ซึ่งเป็นหนังสือผู้หญิงอเมริกัน ประจำเดือนกรกฎาคม
 นี้เอง ก็ได้พูดอย่างว่าวุ่นด้วยเรื่องนี้อีก. หนังสือพิมพ์

ยุโรปในสายตาสหรัฐอเมริกา

๕๑

ฉบับนี้ ได้ทำการโหวตเกี่ยวกับสงคราม ของอเมริกัน
 อย่างเอ็กเกริกเกรียวกราวทั้งผู้อ่านของคนและคนนอก
 มีปัญหาการโหวตเป็นข้อ ๆ และมีจำนวนเสียงเทียบ
 เป็นส่วนร้อยละจัดตั้งคําค่าต่อไปนี้ :-

ผู้อ่าน

คนนอก

ควร-ได้ ไม่ควร-ไม่ได้   ควร-ได้ ไม่ควร-ไม่ได้

ยอมมีวาระอยู่ภายใต้สงครามเป็นของสมควร ?

๖๕%   ๓๕%   ๖๔%   ๓๖%

ถ้าสหประชาชาติอเมริกา   หรือแฉกแฉกของ
 ประเทศในถูกรุกราน ควรรบใหม่ ?

๘๘   ๑๒   ๘๗   ๑๓

ท่านเห็นควรในการรบที่ของข้ามน้ำข้ามทะเลหรือไม่?

๓๐   ๗๐   ๑๒   ๘๘

เราจะขจัดสงครามได้ใหม่ ?

๒๘   ๗๒   ๒๖   ๗๔

เป็นการที่จะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะเอาหมวดชาติทั้ง

ผู้อ่าน

คนนอก

ควร-ได้ ไม่ควร-ไม่ได้ ควร-ได้ ไม่ควร-ไม่ได้

หลายช่วยกันรักษาด้านติภาพ ?

๓๑   ๖๘   ๒๘   ๗๒

อเมริกันควรเข้าสู่สงครามโลกใหม่ ?

๒๘   ๗๒   ๓๐   ๗๐

พวก นาย ขนาคาร เจ้าเงินต้มควร อยู่หรือที่ จะถูก
ตำหนิเป็นอกุศลฐิว่า เป็นผู้พาให้อเมริกันเข้าสู่สงคราม
โลก ?

๖๒   ๓๘   ๖๔   ๓๖

ท่านคิดว่าเราได้ประโยชน์อะไรอยู่หรือที่ เราเข้ารบ
เพื่อรักษาประชาธิปไตยให้รอดอยู่ได้ในโลกนี้ ?

๘   ๘๒   ๘   ๘๑

ท่านควรห้ามไม่ให้บุตรของท่านไปรบหรือ ?

๔๕   ๕๕   ๔๘   ๕๑

ถ้าท่านมีบุตร   ท่านควรห้ามไม่ให้สามีของท่าน

ผู้อ่าน

คนนอก

ควร-ได้ ไม่ควร-ไม่ได้ \ ควร-ได้ ไม่ควร-ไม่ได้

ไปรบหรือ ?

๖๒

๓๗

๖๔

๓๖

ถ้าท่านไม่มีบุตรเด้า ท่านยังจะเห็นควรห้ามด้ามี
ไม่ให้ไปรบหรือ ?

๔๔

๕๖

๔๗

๕๒

ถ้าสหประชาอเมริกาเกิดต้องรบชนอีก ท่านเห็น
ว่าสัตว์ควรออกช่วยรบด้วยไหม ?

๓๐

๘๐

๓๕

๘๖

อเมริกันควรที่จะรบด้วยเรื่องเรือปาเนญกยั้งจน
หรือไม่ ?

๓

๘๘

๓๕

๘๘.๕

ท่านเห็นควรให้บุตรชายของท่านต้องโทษในฐานะ
ไม่ออกรบว่าดีกว่าออกรบหรือ ?

๓๕

๖๖

๓๖

๖๕

มิใช่จะไร้อื่น เป็นเรื่องที่อเมริกัน กตัญจะต้องเข้า
สงครามกับยุโรปเท่านั้น หรือพูดสั้น ๆ ว่าในขณะนี้
อเมริกันนี้ก็แทบจะแน่ใจว่าสงครามใหญ่จะต้องเกิดขึ้น
ในยุโรป. เป็นความจริงอย่างเหลือเกิน ว่าถ้ายุโรป
จะเป็นปกติ การไหลค้ำของเงินของหนึ่งสี่อิมพี
อเมริกันก็ไม่มี. อนึ่ง, ที่ไหนที่เงินตัวเงินตัวด้วยสตรี
อเมริกัน ก็ยังปรากฏว่าเจ้าหัตถ์อนซิมซาบในสงคราม
ใหญ่ของยุโรปอย่างถึงใจเพียงไรบ้าง !

ยุโรปคงไม่แคล้วสงครามใหญ่ !

บทที่ ๗

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป

*

ข้าพเจ้าขอกล่าวย่ออีกว่า ยุโรปมีเงาสงคราม, ยุโรปได้นึกไว้แล้วว่าจะทำสงครามกันอย่างไร, ยุโรปมิใช่บ้องกัน แต่เป็นการเคียดแค้นต่อสงครามยิ่งเข้าทุกที และระอาการของยุโรปทั้งหลายเหล่านี้ ถึงแก่สหประชาอเมริกาผู้ใกล้ชิดติดต่อกับยุโรปยิ่งกว่าใคร ๆ ในโลก - ก็ได้ก่ตัวอยู่แล้วว่าสงครามใหญ่จะต้องเกิดในยุโรปเป็นอันแน่.

ยุโรปกับสงคราม, เมื่อดูเพียงภายนอกก็ยังแจ่มถนัดชัดแจ้งอยู่ขณะนี้ จึงเห็นที่อยู่ที่จะดูกันต่อไปก็คือ มูลเหตุและวาระของสงครามเท่านั้น ถ้ายุโรปมีแต่ซึ่งมูลเหตุและวาระของสงคราม ยุโรปก็หนีสงคราม - สงครามใหญ่ - ไม่พ้นเลย.

มูลเหตุและวาระของสงคราม ได้กล่าวกันมาแล้ว

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๕๗

ตั้งแต่ต้น และตามนัยอันเดียวกันนี้ จะได้นำมาพิจารณายุโรปต่อไป.

มูลเหตุของสงครามในยุโรป

ผู้ที่อ่านข่าวต่างประเทศเสมอ ๆ คงเห็นพ้องกับข้าพเจ้าว่ายุโรปมีท้องที่ของสงครามอยู่เพียบพร้อมทุกกระแฉับ จะเป็นกระแฉับทางศาสนา, หรือวงศ์ภริษัตริย์, หรือการเมือง, หรือเศรษฐกิจ ยุโรปได้มีอยู่แต่ไม่เคยระงับไป ซ้ำยังเป็นที่ยึดเข้าไปถึงหัวใจแล้วอีกด้วย.

ศาสนา ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าในปัจจุบันนี้ มูลเหตุของสงครามอันจะเกิดแต่ศาสนาได้ดำเนินขึ้นไป และศาสนายังก่อกำเนิดเป็นเครื่องระงับสงครามเสียอีกด้วย, อนึ่ง, โดยที่โลกทุกวันนี้ได้ให้เสรีภาพที่ใคร ๆ จะนับถือศาสนาใดก็ได้ตามพอใจ การฉุดฉากซึ่งกันและกันซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดกระทบกันในทางศาสนาจึงเหมือนไม่มี.

แต่มีสิ่งที่น่าสังเกตสำหรับยุโรปอย่างหนึ่ง ว่าแม้ยุโรปจะให้เสรีภาพเด็กนับถือศาสนาได้ตามพอใจก็ดี ยุโรปก็มีการเผยแพร่ศาสนาตามดัทธินิกายของตน ๆ อย่างใหญ่โตกว้างขวาง และมีใช้ทางบริมณฑลของสงฆ์หรือนักบวชจะกระทำไปแต่ได้คนเดียวเท่านั้น ทางคฤหัสถ์ก็ยังได้จัดเป็นสัปดาห์หรือสัปดาห์อีกด้วย และมีทุนรอนก้อนโตเพียบพร้อม. หนึ่ง, ทางศาสนาของยุโรปยังคงเกี่ยวกับการเมือง มีผู้แทนเข้านั่งในรัฐสภาดังที่ผู้อ่านส่วนมากก็ทราบอยู่แล้ว ตลอดจนสมญาแห่งคณะกรรมการเมืองที่มีชื่อเป็นนิกายของศาสนาก็มีอยู่บริบูรณ์ ทั้งนี้จึงเห็นว่า ศาสนาของยุโรปถ้าจะไม่มีอำนาจในการเมืองโดยตรงแต่ก็มีอยู่โดยอ้อม และคงมีเพียงในการเมืองเท่าที่ศาสนาอยากจะมีในเรื่องหนึ่งเรื่องใดบ้าง.

ข้าพเจ้าเคยอ่านพบจากข่าววิทยุโทรเลขเยอรมันและอื่น ๆ ว่าเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ท่านสันตะปาปา

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๕๕

พระเดชพระคุณเจ้าได้แปรสถานประทับร่อนไปสู่ยังคัสเตลกันดอตไฟ. ในระหว่างประทับร่อนนั้นการเมืองคงตามท่านต้นตะปาปาพระเดชพระคุณเจ้าไปด้วย คือให้ท่านคาร์ดินัลบีดซาร์โด มีภาระเป็นเจ้าหน้าที่ต้องชั่งต้องไปมาเพื่อแถลงเหตุการณ์ทางการเมืองและกรณีของสังฆมณฑลเท่าที่จะมีอะไรดำเนินไปบ้าง. ค่อมายังอีกวันที่ ๔ พฤษภาคม ซึ่งท่านปริณายกยิตเตอร์ของเยอรมันนี้กำลังเป็นแขกของท่านปริณายกมุสโด้ดินี้ในอิตาลีแต่แต่วันที่ ๒ (พฤษภ.) มา มีข่าวจากคัสเตลกันดอตไฟกล่าวว่ “ การปรากฏของทิวซงส์วัดติงในกรุงโรมเป็นที่สลดใจของท่านต้นตะปาปาพระเดชพระคุณเจ้า และได้ปรารภต่อหน้าบ่าวสาว ๕๐๐ คู่ที่ได้ชุมนุมกระทำวิวาทกรรมด้วยกันในวันนั้นว่า ‘ มีสิ่งอันน่าสลดใจมากได้เกิดขึ้นทั้งไกลและใกล้เราทั้งหลาย. สิ่งหนึ่งในสิ่งสลดใจเหล่านั้นคือการที่ไม่ได้คิดที่จะให้พ้นไปเสียหรืออีกนัยหนึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ในวันมหา

สำคัญเครื่องหมายกางเขนแห่งพระпенเจ้า คือ
 ที่ในกรุงโรมได้จัดกิจกรรมของเครื่องหมายกางเขนอีกอย่าง
 หนึ่งขึ้นห้อยอันไม่ใช่เป็นเครื่องหมายของพระคริสต์เจ้า
 เดย.” เมื่อวันที่ ๘ เดือนเดียวกันก็ได้มีข่าวอีกโดย
 คราวนั้นเป็นข่าวของอินโดแปซิฟิกฝรั่งเศสว่า “ใน
 ปริมณฑลของนิกายคารอดิก ดูจะรู้สึกกระทบกระทั่ง
 ในการมาปรากฏของหัวหน้าแห่งดัททิจิอิดเดอร์ ในกรุง
 โรม โดยมีได้มีการ โนม์นำทำถึงท่านสันตะปาปา
 พระเดชพระคุณเจ้าเดี่ยวเดย ทั้งจึงเห็นกันว่าเป็นการ
 ปฏิบัติอันไม่ชอบแก่ท่านสันตะปาปาพระเดชพระคุณเจ้า
 และได้เกรงกันต่อไปด้วยว่า สัมพันธภาพในภายหน้า
 ระหว่างทางการของเยอรมันกับคารอดิกที่เป็นเยอรมัน
 และออสเตรียจะไม่เจริญดีไปได้.”

ข่าวนี้ยังส่งก่อกวนหน้าไปอีกซึ่งจะได้พบจากข่าวโทร
 เลขในต่อมา ว่าหนังสือพิมพ์ออบเซอวาโตเร โรมานอ
 อันเป็นปากเสียงของสำนักสันตะปาปานั้นได้เฝ้าจับบ

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๐๑

และไม่เคยถึงการมาเยี่ยมของท่านปริณายกฮิตเดอรั
เดี่ยวๆ ทั้งพิพธิภณัทสถานของสำนักสันตะปาปา
นั้นก็ตั้งแต่วันที่ท่านปริณายกฮิตเดอรัมาถึงนั้นทีเดียว.
การที่บิดพิพธิภณัทนี้ ตามข่าวกล่าวว่าเป็นของจากเจ้า
หน้าที่ของสำนักสันตะปาปาไม่พอใจเครื่องหมายสัตว์ศักดิ์
ที่แซนเดออันเยอร์มันผู้เป็นแขกได้ประดับนั้น. กับว่า
มีนักเขียนผู้หนึ่งได้เขียนทักท้วงหนังสือพิมพ์ออบเซอวา
โตรี โรมานโนในลักษณะการที่ท่าเย็บ และได้ทำ
ถึงว่าการที่เยอร์มันช่วยอิตาเลียรบศึกกลางเมืองของ
สเปนนั้น—ไม่ใช่องค์พระยานดัมพันธภาพและการช่วย
• เหตุอันกายการฮิตเดอรัหรือ ทั้งผู้เขียนคนเดียวกัน
ยังถามว่าทั้งนมเป็นการผิดด้วยข้อตกลงระหว่างสำนัก
สันตะปาปากับอาณาจักร โดยที่สำนักสันตะปาปาไม่
• เคารพในแขกที่มาเฝ้าพระเจ้าจักรพรรดิราชเจ้าของอิตา
หรือ ?

ถ้าท่านจะสนใจต่อไปจะได้พบข่าวจากกรุงโรมลง

วันที่ ๘ (พฤษภ.) อึก ซึ่งกล่าวกันว่าหนังสือพิมพ์ไปโบโดตีตาดีอาซึ่งเป็นของท่านปริณายกมุสโด้ตินี ได้ดำเนินเป็นความว่า การที่บีตูลาจารย์แห่งคาซอดิกนิกายทั้งหลายยกเอาทางเซนของพระคริสต์เจ้า - ขึ้นมาพันตั้งทั้งหลายใดใดประจักษ์ว่าทางเซนของพระคริสต์เจ้าเป็นอาวุขอย่างวิเศษนั้น ประพฤติการณ์นี้เป็นภัยอย่างยิ่ง ควรจะคำนึงถึงพวกที่ถือศีลกินดอกเบียร์ และคำนึงถึง บอดเซวีกที่รุกราน โดกเหต้อประมาณ ท่านบีตูลาจารย์ก็ขับไล่ออกไปจากปริมณฑลของพระเป็นเจ้าไม่ได้ แม้จะเขียนให้พวกเหล่านั้นออกไปเดี่ยก็ไม่มีเลย เขาแต่จะสวดมนต์-สวดมนต์เท่านั้น.

ข่าวของทางศาสนาอันเกี่ยวเข้ามาในสัมพันธภาพทางการเมืองของยุโรปเช่นนั้น นับว่ามีอยู่ทั่วไปทุกประเทศ. ฉะเพาะในพฤษภาคมเดือนเดียวกันนี้แหละ ถ้าท่านตรวจข่าวโทรเลขของชาติต่างๆ ที่มีเข้ามา ก็จะเห็นอีกมาก เช่น คณะรัฐบาลของเบดเยี่ยมในชุด

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๐๓

ของมองตีเออร์ด์ปากที่มีคณะกรรมการอดิครวมอยู่ด้วยนั้น ก็ยังมองกันถึงการรับรองรัฐบาลฝรั่งเศสของแฟรงโกที่จะได้แต่งตั้งทูตมาประจำในเบดเยียม ด้วยพวกทางฝ่ายแฟรงโกเป็นคาธอลิก แต่ครั้งคณะรัฐบาลนี้ไม่กระทำวิธีอื่น พวกคณะกรรมการอดิครู้ว่าจะไม่สนับสนุนคณะรัฐบาลชนมาทันที * จนมองตีเออร์ด์ปากต้องพูดเป็นท่ามกตางว่า คณะรัฐบาลของตนเพิ่งเพื่อประชาธิปไตยเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นอันเข้าใจกันได้ว่าไม่ใช่เพิ่งหรือเดือกเอาแต่โปรเตสแตนต์ หรือคาธอลิก หรืออะไร ๆ อื่น ๆ เลย; ในอังกฤษก็มีท่านดำรงคุณอาร์ชบิชอปแห่งแคนเตอร์บิวรี กับท่านบิชอปแห่งเคอร์แฮมสนับสนุนท่านดอร์คิงวาร์ด ว่าขอให้ท่านปริณายกมุสโด้ตินี้ได้รับพระเจ้าเนกุดแห่งอบิสดีเนียไปอยู่ในเขตต์อบิสดีเนีย โดยให้มันเป็นเอกเทศเดี่ยวส่วนหนึ่ง - ให้พระเจ้าเนกุดได้ทรงปกครองเอง แต่จะให้อยู่ในอารักขาของอิตาดี - ดังนี้จะงามมาก และถ้าไม่ได้

ตามนี้ ก็เห็นว่ารัฐบาลอังกฤษไม่ควรรับรองต้องและ
 อบิดดีเนีย เป็นอาณาจักรของอิตาดีเดย. ท่านดอร์ดี
 ยาด์แพกซ์ได้ نابคี่ต่างประเทศของอังกฤษ ตอบว่า
 เมื่อท่านดำชคนเจ้ามีความเห็นเช่นนั้น ท่านดอร์ดี^๕เป็น
 ฆราวาสก็มีวิ^๖ที่จะตอบอย่างไรได้ แล้วพดางกษ^๘แจง
 เป็นความว่า เรื่องเช่น^๕เป็ของอิตาดีโดยตรง หา
 ไรเรื่องของอังกฤษที่จะทำอะไรได้ไม่. ท่านผู้อ่าน
 ของข้าพเจ้าคงทราบแล้ว ว่าพระเจ้าเนกุดแห่งอบิดดี-
 นี^๕ เป็นองค์ศาสนูปถัมภกของคริสต์ศาสนาแน่น
 แน่นผู้หนึ่งซึ่งนำเขาใจว่าเพราะศาสนานี้แหละจึงทำให้
 เกิดความเห็นเรื่อง^๕นั้น; ในอังกฤษนั้นอียังได้เอะอะ
 กัน ด้วย การเปิด พิพธิภณัท^๕ดินค้ำที่กลาด โกว โดยไม่
 เว้นวันอาทิตย์ พวกอารามพรเซอร์^๕ของดักกอดแดนคี่
 เร่งร้องให้เจ้าหน้าที่ เว้นเปิด พิพธิภณัท^๕ใน วันอาทิตย์
 เดียวให้^๕ดิน ^๕นี้เป็นอุ^๕ทา^๕ห^๕รณ^๕ว่าศาสนาในยุโรปได้แซก
 เข้าไปแม้ในวันเวดาของยุโรปอีกด้วย; ในออดเตรีย

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๐๕

การประชุมของสหประชาชาติได้เห็นชอบพร้อมกันว่า นักบวชของนิกายโปรเตสแตนต์ต้องทำสัตย์สาบานว่า “จะเชื่อสัตย์ภักดี และเชื่อฟัง ท่าน บิรณายก ฮิตเลอร์ เสมอ”; การประชุมสำคัญที่สุดของคาทอลิกระหว่างประเทศที่กรุงบิวดาเปสต์ของฮังการี ซึ่งท่านสันตะปาปาพระเดชพระคุณเจ้าก็ได้แต่งตั้งผู้แทนไปร่วมกับคาทอลิกประเทศต่างๆนั้น ทางกรของประเทศเยอรมันนี้ไม่ได้ส่งผู้แทนไปเลย และในระหว่างเวลาประชุมนี้ เยอรมันที่จะไปบิวดาเปสต์ ในขั้นแรกกว่าทางการของเยอรมันจะต้องตรวจใบเดินทางเป็นพิเศษ แต่ในขั้นต่อมาว่าห้ามขาดเลยทั้งในเยอรมันนี้และออสเตรียด้วย; ในรูเมเนีย ดอกรเคอร์มิรอนคริสต์ผู้เป็นอธิการมหาเสนาบดี ก็เป็นถึงนายกรัฐมนตรีด้วย ท่านอธิการมหาเสนาบดีและถึงนายกรัฐมนตรีแห่งรูเมเนียนี้ ได้ไปเยือนประเทศโปแลนด์ ซึ่งเป็นการเยือนของทางศาสนากับอาณาจักรพร้อมกันไป คือเมื่อปีที่แล้ว ท่านดยอน

นิซิวาเดตินส์ก็ตั้งสมายกแห่งนิยากฮอร์ โธดอกร์ของ
 ไปแดนด์ได้ไปเยือนรุมเนเนีย ท่านอัครมหาเสนาบดี
 และตั้งสมายกแห่งรุมเนเนีย จึงปฏิกรรมตอบแทนโดย
 การเยือนไปแดนด์ในปีนั้นบ้าง ซึ่งนอกจากทางค้าส่ง
 แล้ว ทางการของไปแดนด์ยังจัดการรับรองร่วมด้วย.
 ท่านผู้อ่านของข้าพเจ้าคงทราบกันอยู่แล้ว ว่ารุมเนเนีย
 เป็นดั้มพันธมิตรน้อยของเซโกสโตวาเกีย, ยูโกสตาเวีย
 ซึ่งกำลังมีปัญหาโต้ตอบอยู่กับเยอรมันแผ่นดินไปแดนด์
 ฉะนั้น เพราะฉะนั้นพอการไปเยือนเรื่องนี้เผยออก จึง
 เกิดมองกันไปทางการเมืองอีก; ในระหว่างที่อังกฤษ
 กับฝรั่งเศสกำลังจัดการปราบปรามการเอะอะของเชก
 อ่าหรับเป็นต้นนั้น ชาววิทยุโทรเลขของญี่ปุ่นกล่าว
 เจ้าเซอ็ฟอดิสเมต โสซาอิน ราชบุตรคนที่ ๓ ของ
 กระทบศรัียเยเมน พร้อมด้วยซาฮิยิดเสนาบดีการค้า
 และอุตสาหกรรม ได้ทรงเปิดศุ่เหว่าที่ในกรุงโตเกียว.
 ขณะเดี๋ยวจนจากเรือที่นากาซากิ และจะประทับรถไฟ

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๐๗

ไปยังกรุงโตเกียว นั้น ได้ทรงจำนรรจาแก่พวกหนังสือพิมพ์ว่า การที่พระองค์ได้ตั้งมาญูบุนก็เพื่อพิชิตดูเหว่า และทรงหวังในมิตรภาพกับญี่ปุ่นผู้ซึ่งกระทำการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน กับว่าในแคว้นแคว้นแดนดินของพระองค์นั้น ก็มีประสงค์แรงกล้าที่จะปราบดัทริคคอมมิวนิสต์ และยกย่องภูมิธรรมความเจริญของคำสอนหมัดเจ้า. ว่ากันถึงดูเหว่านั้นก็ไม่ใช่ใหญ่โตเท่าไรนัก แต่ถ้ำดังเกิดความประสงค์ ก็เป็นการประทะระหว่าง แชก กับคอมมิวนิสต์ และชาติอื่น ๆ ที่ยังคบค้ากับคอมมิวนิสต์นั้น เข้ากันได้กับ โครงการรับมือคอมมิวนิสต์ของญี่ปุ่น, เยอรมันและอิตาลี จึงโตกว่าตัวดูเหว่าสถานหลายด้านเท่าที่เดียว.

ท่านผู้อ่านของข้าพเจ้าคงไม่ลืม ว่าอุทากรณีแต่คำสอนดังกล่าวมาข้างบนนั้น เก็บเอามาแต่ข่าววิทยุโทรเลขของประเทศต่าง ๆ ฉะเพาะในเดือนพฤษภาคมและฉะเพาะที่เด่น ๆ เท่านั้น ก็ยังเห็นท่วงทีแห่ง

การขาดโฉนดในกระแสของคำสั่งนาคร์นอย์ แต่อย่างไร
 ก็ดี กำลังแรงของคำสั่งนาคร์นอย์ จะทำให้เกิดสงครามขึ้นไม่ได้
 กำลังแรงของคำสั่งนาคร์นอย์ได้ในอาการของสงคราม
 ที่จะแรงขึ้น เช่น คักกกลงเมืองในสเปญเดียน ซึ่ง
 ทางฝ่ายแฟรงโกผู้ นับถือคำสั่งนาคร์นอย์ ได้ตั้งข่าวเป็นทำนอง
 นี้ว่า “รัฐบาลของแฟรงโกได้ประกาศเมื่อวันพฤหัสบดี
 ว่าตั้งแต่ต้นจนมาถึงวันที่ ๒๘ เมษายนนี้ พวกทหาร
 รัฐบาล รีบับติค สเปญได้ ประหาร พระเดย์ ๓๓๗๘ รูป
 และนิกายอื่น ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ อีก ๓๗ ราย. จำนวน
 มิได้รวม พระที่อพยพ แยกย้ายไปอยู่ ดัน โดษเดย์วมาก
 มายหลายพันและได้ถูกประหารนั้น—เข้าด้วยเลย.”

วงศ์กระษัตริย์ พระมหากษัตริย์ของยุโรป จำ
 เดิมแต่ที่ประเทศที่มีรัฐธรรมนูญแล้ว พระราชอำนาจ
 ก็ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และจึงทำให้หมดเหตุ
 ของสงครามขึ้นไปในกระแสของวงศ์กระษัตริย์ นิตจาก
 โบราณสมัยดังกล่าวมาแต่ไว้ในตอนต้น. แต่พระมหา

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๐๕

กระษัตริย์ของยุโรปมีราชวงศ์สืบต่อดันตติมาช้านาน ความเคียดแค้นการจะจู่มีได้ขึ้นไปแม้ว่าราชบัลลังก์จะดับแล้ว ยิ่งกว่านี้เสียอีก พระมหากษัตริย์ทุกฉบับทรงราชย์ได้อีก เช่นพระเจ้าเยอรมันของกรีกและพระเจ้าคาโรลของรูเมเนียก็มี เหตุนี้แม้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในยุโรปจะถูกจำกัด แต่พระตำหนักของวงศ์กระษัตริย์ก็ยังแข็งขันอยู่ในความเคียดแค้นการเป็นถิ่น ๆ ไป. พระมหากษัตริย์คงทรงเป็นประมุขของชาติ อย่างแน่นแฟ้น และเป็นศูนย์สูตรผูกชาติไว้ได้ ซึ่งยุโรปยังไม่ยอมที่จะเป็นเสียเลย. ก็นอกจากความเป็นศูนย์สูตรผูกชาติเดียวกัน จึงสามารถผูกพันชาติอื่นได้อีกก็ได้ เช่นเมื่อเดือนกรกฎาคมพระเจ้าเยอรมันที่ ๖ ของอังกฤษได้ตั้งประเทศฝรั่งเศส หนังสือพิมพ์ทั่วโลกย่อมพ้องกันว่าเป็นการผูกพันกตมเกล็ดยวของอังกฤษกับฝรั่งเศส ถ้าอ่านพระราชกระแสของพระเจ้าเยอรมันที่ ๖ ข้างล่างนี้ ก็ยังชัด

ถึงฉันทมิตรสนิทสัมพันธ์ ที่หนังสือพิมพ์ทั่วโลกจะรู้ดี
เช่นนั้น.

พระเจ้ายอร์ชที่ ๖ ทรงกล่าวว่ “ แม้จะมีห้วงทะเล
แยกเราออกจากกัน แต่ประเทศของเราทั้งสองก็คงมุ่ง
หมายสัมพันธ์กันเข้าจนได้เป็นระยะกาลนับด้วยร้อย ๆ
ปี และที่จะยืนยันว่าถึงดำดึบสมัยที่เราสนิทสนมกัน
ยิ่ง ๆ มานี้ ก็ไม่พ้นจากความทรงจำของเราได้เลย.
ข้าพเจ้า พยายามใจ ที่เรานั้นอยู่ในการ เมือง ของ เรา รูป
อันเราได้มีส่วนเนื่องอยู่กับชาติใหญ่อื่น ๆ แต่เราคง
เห็นจริงด้วยกันว่า ” ความมั่นในการเมืองของเรา
เรามีภาระเป็นความรับผิดชอบอย่างหนัก และใน
สมัยที่เรายังมีชีวิตอยู่ นี้ ทำให้เราทั้งหลายต้องใช้
ความองอาจกล้าหาญ, สติปัญญาและความคิดคำนึง
ในอันดับอันยิ่งและเป็นเกียรติคุณสูงที่สุด.” นี้เป็น
เพียงความตอนต้นเท่านั้น ชักมาพอเป็นอุทาหรณ์เด็ก
น้อย.

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๑๑

ที่เรียกกันว่า "รัสเซียขาว" รัสเซียพวกนี้ก็อยู่ในความรู้สึกของโลกว่ายังเคารพหลักการราชวงศ์เปโนอันต์. เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคมนี้ ซึ่งเจ้าหลุยส์เฟอर्टินานด์ พระบุตรของมกุฎราชกุมารเยอรมัน ทรงกระทำพิธีสมรสกับแกรนด์ดัชเชสสิเรียแห่งรัสเซียนั้นก็มองกันว่าเป็นเครื่องร้อยรัดเยอรมันกับรัสเซียไว้. พระเจ้าไกเซอร์ของเยอรมันก็หมัดพระราชอำนาจลงไปแล้ว ส่วนพระเจ้าซาร์ของรัสเซียก็สิ้นศรัทธาไปนานแล้ว แต่กระนั้นพระตำหนักแห่งราชวงศ์ทั้งสองก็ยังเป็นเครื่องมือมองกันได้.

เจ้าหลุยส์เฟอर्टินานด์กับแกรนด์ดัชเชสสิเรีย เมื่อได้ผ่านพิธีสมรสที่ปอตสדם ตาม ดัทช์ ออร์ โรดออกซ์ แห่งค้ำดาข้างรัสเซียแล้ว ก็ได้ได้ตั้งประกอบกิจพิธีสมรสตามดัทช์โปรเตสแตนต์ของเยอรมัน อีก ฉะนั้นเพราะพระพักตร์พระเจ้าไกเซอร์ที่ครั้น มีพระราชวงศ์ไปกันมาก. พระเจ้าไกเซอร์ได้ทรงอำนวยพร

เปนความว่า การดมรดพระหัตถ์ของพระองค์
 ๕๕
 ทงน เป็นเครื่องเตือนให้ทรงย้อนรำลึกถึงความหลัง
 ครั้งพระเจ้าซาร์ นิโกลาส์ที่ ๑ แห่งรัสเซียทรงอภิเษก
 ดมรด กับพระน้องนางเซอ ของ พระอัยกาเจ้า แห่ง พระ
 องค์นั้น อันเป็นตำนานงามของพระราชวงศ์ทั้งต้อง
 ที่ควรรักษาไว้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้ทรงตั้ง
 ดอนให้พระหัตถ์ (เป็นนายทหารนักบินเยอรมัน)
 ได้มันอยู่ในพระเปนเจ้า, ใ้รักษาตำนานของราชวงศ์
 แดะจงกอบกั ทำนบำรุงบ้านเกิดเมืองมิตร ของเยอรมัน
 ด้วยเกียรติยศยิ่ง ๆ ทีเดียว. พระราชจันรรจาของ
 พระเจ้าโกเซอร์แม่ฮ่องบาลตั้งกั ก็ได้ฟังกันนักว
 มีก่าตั้งวัดรัสเซียชาวได้. (ข้าวิทย์โทรเลขเยอรมัน
 เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายนนี้กล่าววว่า “โบสถ์ของนิกาย
 ออร์ โครคอกซันเปน โบสถ์สุดท้าย ซึ่งยังคงเปิดให้
 ประชาชนสักการะอยู่ในกรุงมินต์กันครหลวงของรัสเซีย
 ชาวในวิบัติคของไซเวียตรัสเซียนี้ ในบัดนี้ได้ปิด

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๑๓

นี้เสียแล้ว. คำร้องขอปกป้องของ โสเวียตส์เซียมนี้ก่อกวน
กันว่า เคยทำการค้นเคหสถานบ้านเรือนตลอดจนที่
ฝังศพเสมอๆ เพื่อมิให้ประชาชนแถบนั้นดอบประทุม
กระทำพิธีสักการะ และที่ถูกจับตัวไปเนื่องด้วยพิธี
สักการะก็มีอยู่มากมายด้วยกัน)

ราชวงศ์แฮมส์เบิร์กแห่งฮังการี ก็เป็นที่มั่นหมาย
อยู่ในยุโรปว่า สามารถผูกจิตใจชาวฮังการีให้เป็น
น้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ ทั้งถ้าอารยศยุคออกโคซันทรง
ราชย์แล้ว สภาพยุโรปก็เห็นกันว่าจะเปลี่ยนแปลงไป
ด้วยราชวงศ์นี้ เป็น ศาสนูปถัมภก แห่ง นิกาย คาโซดิก
แน่นแฟ้นยิ่งนัก. ราชวงศ์แฮมส์เบิร์กก็เป็นราชวงศ์
หนึ่งที่พยายามรักษาตำนานเป็นอย่างดี เช่นเมื่อคราว
ประชุมศาสนิกที่กรุงบิวดาเปสต์ครั้งตั้งก่อกวนมา ก็ได้มี
การสักการะธรรม์วิญจมนักรบชาติคิยราชแห่งพระ
ราชวงศ์นี้ด้วย. เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคมนี้ อารยศยุค

อดเบรชต์ ได้ทรงสมัคร กับ นาง ศาคราชาวินบุดเกย์
 ครั้นต่อมาวันที่ ๑๐ เดือนเดียวกัน อารชดยุคออกโต
 ได้ทรงขับอารชดยุคอดเบรชต์ ชาติจากราชวงศ์แฮบส์
 เบิร์ก ด้วยเหตุที่อารชดยุคอดเบรชต์ทรงสมัครนั้น
 เป็นเพียงครุและไม่มีตระกูลอันดีนัก. ตามข่าววิทยุ
 ไทโรเดซเยอรมันยังกล่าวต่อไปอีกว่า ถ้าเหตุอารช
 ดยุคออกโต มีพระชนมายุครบ แก่การ ทรงราชย์ แล้ว
 ก็จะทรงออก กฎบังคับ ด้มาซิก แห่งพระราชวงศ์แฮบส์
 เบิร์กมิให้สมัครกับตระกูลที่ต่ำกว่าหรือไม่สมควรกัน.
 ผู้เคยทราบความที่ต่างๆ มา ดังที่จะสังเกตเห็นไปอีก
 ด้วย อารชดยุคอดเบรชต์ผู้ นักกฎหมาย ของ ฮุงการี
 บางคนเห็นกันว่า เป็นผู้สมควรแก่ราชบัลลังก์ฮุงการี
 ยิ่งกว่าอารชดยุคออกโต. ข้าพเจ้าตรวจข่าวไทโรเดซ
 มาพบเข้าอีกเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ที่ทางการของ
 ฮุงการีได้ปฏิเสธข่าวการทรงมันของอารชดยุคออกโต
 ซึ่งลือกัน - ว่าไม่มีมูลความจริงเลย อันเป็นทำนอง

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๑๕

เหมือนกับบัตกันไปบัตกันมาเกิดขึ้นในราชวงศ์ ๕ ๕
ทั้งนี้ก็มิใช่อะไรนอกจากว่าวงศ์กษัตริย์ของยุโรปยังมี
มีความข้องเกี่ยวกับกิจการบ้านเมืองและเป็นศูนย์สูตร
ของชาติอยู่มาก และเหตุการณ์น้อยใหญ่ของยุโรป
ถ้าจะดูให้ละเอียดก็จะเว้นมองวงศ์กษัตริย์เสียมิได้.

การเมืองและเศรษฐกิจ ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า
เศรษฐกิจคือเส้นโลหิตใหญ่ของประเทศ เหตุที่
ปัญหาทางการเมืองจึงสุดที่จะแยกออกเสียได้จาก
เศรษฐกิจ และเมื่อเช่นนั้น การกล่าวถึงมูลเหตุของ
สงครามจากกระแสการเมือง จึงต้องสำรวจมอยู่ใน
กระแสเศรษฐกิจโดยอาการคดกุดคดงอไปตลอด.

ผู้อ่านของข้าพเจ้าคงทราบอยู่แล้วว่าที่เราเรียก
ว่าประเทศ-ประเทศนั้น มิใช่หมายแต่เพียงแดนดินเท่า
นั้นดอก สิทธิอำนาจที่มีอยู่ในแดนดินนั้นก็หมายถึง
ด้วย. ฉะนั้น “เดี่ยประเทศ” หรือที่เรียกประเทศ
ใดว่า “ประเทศราช” ก็ใช้ว่าได้ยกย้ายเอาแดนดินไป

แต่เป็นการเสียไป ซึ่งสิทธิอำนาจ พดเมืองดั้งเดิม
 ของประเทศราชคงอยู่ในแดนดินของตน แต่ถ้าพูด
 ถึงสิทธิอำนาจของประชาชนในประเทศราชเดັวก็คือไม่
 ปดายนั่นแน่ๆ. ควรเข้าใจอีกด้วยว่า แม้แดนดิน
 จะไม่ทันเสียไป สิทธิอำนาจของประเทศก็อาจเสียไป
 ได้ จีนเป็นตัวอย่างอันดีของประเทศที่เสียสิทธิอำนาจ
 ไปโดยยังไม่ทันเสียประเทศ จนชุนยัตเซนก็เคยพ้อไว้
 ในหนังสือชามิ่นจฺหฺงให้ประชาชนชาวจีนได้ดำนึก. ชุน
 ยัตเซนยังกล่าวไว้เป็นอย่างหนักอีก ว่าประเทศจีนมิ
 ใช่อิงประเทศราช และว่าแม้ประเทศราชเช่นญวน
 ก็ยังดีกว่าจีน ด้วยญวนเป็นของฝรั่งแค่ชาติเดียว
 ส่วนจีนมีสิทธิอำนาจเสียไปแก่ชาติหลายชาติมากนัก.

ความทรงเป็นประเทศย่อมต้องคำนึงกันดังกล่าว
 มา จึงไม่ใช่เป็นกรณีแต่เพียงแดนดิน เป็นกรณี
 สำคัญจัดในสิทธิอำนาจของประเทศอีกด้วย. การ
 สร้างสมอาวุธยุทธภัณฑ์ของประเทศต่างๆ ในยุโรป

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๑๗

เป็นทั้งเครื่องป้องกันแดนดิน และเป็นทั้งเครื่องป้องกันสิทธิอำนาจพร้อมกันไป.

สิทธิอำนาจของประเทศต่างๆ ในยุโรป ถ้าพูดกันทางกระแฉกการเมืองก็ มีการแข่งกันหรือรอนกันในการที่จะเป็น “เมืองสำคัญเกรียงไกรของโลก” และถ้ายังจะสนใจไม่ได้ ก็ต้องการที่จะเป็น “เมืองสำคัญเกรียงไกรของยุโรป.” ถ้าพูดกันถึงสิทธิอำนาจทางเศรษฐกิจ ในยุโรปก็ได้มีการแข่งกันหรือรอนกันในการที่จะเป็น “เมืองมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ของโลก” และถ้ายังจะสนใจไม่ได้ ก็ต้องการที่จะเป็น “เมืองมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ของยุโรป.” อนึ่ง, ความจริงย่อมมีอยู่ว่า ประเทศใดที่ตั้งเป็นเยี่ยมอยู่ในยุโรปได้แล้ว ก็มักเดียดเออะว่าต้องเป็นเยี่ยมของโลกเป็นอันดับพร้อมกันไปอยู่ในตัว. การเบ่งสิทธิอำนาจเช่นนี้เป็นการ “หมายสู้” และเป็น “เกียรติ” ใคร ๆ ก็ต้องสรรเสริญ “เป็นสิ่งที่โตวันโตคืนดีกว่าเป็นตุกเกาะ

๑๐๐ วัน" ท่านปริณายกมุตได้ตีกันว่า.

ข้าพเจ้าเห็นจะไม่ต้องกล่าว ว่าสัญญาสงบศึกที่แวร์ไซต์ส์, กติกาสัญญาของสันนิบาตชาติ, สัญญาโตการ์โน, สัญญาประณามสงครามของเคลดออกก์ ไม่ได้จัดการในสิทธิอำนาจของประเทศได้เลย และแม้จะเป็นสิ่งที่ใช้อ้างกันเสมอ ๆ มา ก็ได้ห้ามความขัดแย้งกันดีทีเดียวแล้ว. เหตุนั้น, การแข่งขันในสิทธิอำนาจของประเทศต่างๆ ในยุโรปจึงเหมือนรถแข่งที่ต่างคนต่างปล่อยกันเต็มที่ - และมีการพยายามที่จะไม่ให้ใครขึ้นหน้าไปได้ง่าย ๆ.

สิทธิอำนาจทางการเมืองก็ดี ทางเศรษฐกิจก็ดี เคยรู้ทั่ว ๆ กันมาช้านานแล้ว ว่ามีอยู่ในภาคพื้นยุโรปตอนกลาง จนมีนักการเมืองของอังกฤษได้แนะนำอังกฤษ ว่าอังกฤษไม่ควรยุ่งเข้าไปในยุโรปตอนกลางเลย เป็นเรื่องประจวบเหมาะซุกหีบเป่า ๆ และว่าภูมิประเทศของอังกฤษก็เป็นเกาะเหมาะแล้ว จึงควร

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๑๕

อยู่แต่ในเกาะของตนจะดีกว่า. แต่อังกฤษก็ไม่สามารถที่จะปลัดักตัวออกได้ ด้วยแดนดินของอังกฤษหากจะปนเกาะ แต่เศรษฐกิจก็ได้อยู่แต่ในเกาะ ทั้งที่อังกฤษจะ "ผ่านไป" ไม่ว่าในการอันใดก็ต้องคำนึงถึงยุโรปทั้งหลายด้วย. ทั้งนี้จึงเห็นได้ถนัดชัดแจ้ง ว่าความยุ่งของยุโรปมิได้ छो อยู่เพียงยุโรปตอนกลาง ความยุ่งของยุโรปได้แพร่ไปทุกทิศทุกทางของยุโรปทั่วถึงกันหมด. แอนเนโอแฮร์แมคคอรวิค นักตั้งเหตุการณ์มีชื่อผู้หนึ่ง เมื่อเทียบคุณนโยบายของยุโรปมาแล้ว ได้รำพรรณไว้ในหนังสือพิมพ์ ซีนียอร์ค ไทม์ส (๑๘ เมษายน ๑๐) ว่า นโยบายของประเทศต่างๆ ในยุโรป เหมือนไฟฟ้าสายเดียวกันและสวิตช์เดียวกัน ซึ่งพอไฮสวิตช์ ไฟก็ติดขึ้นทุกดวง. ท่านคงทราบแล้วเร็ว ๆ นี้ ว่าอังกฤษกับฝรั่งเศสพากันคัดค้านการ "ยุบ" ยอดเตี้ยของเยอรมันโดยอ้างว่าผิดสัญญาในกระบวนที่กล่าวมาข้างบนนั้น แต่

เยอรมันก็ได้ว่าเป็นเรื่องภายในของเยอรมันหรือของ
ชนชาติเยอรมันต่างหาก ด้วยยอดเตรียมตัวมากก็
คือชนชาติเยอรมันทั้งนั้น. ทหารของฝรั่งเศสก็ให้
อิตาลีคิดค้านด้วยเหมือนกัน แต่อิตาลีก็ว่าว่า "ไม่
มีมูลและไรต์ขณะอันพึงประสงค์ ทั้งรังแต่จะทำให้
สถานการณ์ระหว่างประเทศยุ่งยากยิ่งขึ้น" ดังปรากฏอยู่ใน
หนังสือพิมพ์ตีพิมพ์ถึงราชการ ของอังกฤษรายตีพิมพ์
วันที่ ๑๗ มีนาคมมาน.

เรื่องของยอดเตรียมตัวจะได้เสร็จไป แล้วยังห้ามมิได้
ด้วยยังต้องว่ากัน อีกในการให้เยอรมันรับใช้ หนี้ ของ
ยอดเตรียม. ประเทศที่เป็นเจ้าหนี้ของยอดเตรียมมีอยู่
หลายประเทศด้วยกัน คือ เบลเยียม, อังกฤษ, เซโก
สโลวาเกีย, เดนมาร์ก, ฝรั่งเศส, อิตาลี, สวีเดน,
และสวีตเซอร์แลนด์ เป็นกระจุกไฟฟ้าหลายดวงที่แดง
ขึ้นจากสวิตซ์อันเด็ยอย่าง แอนเนโอแฮร์แมคคอร์มิค
ว่า. ประเทศเหล่านี้ได้ประชุมกัน แล้วยังข้อความที่

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๒๑

ทั้งเป็น เอก จิตต์ เอกฉันทว่าให้เยอรมันรับ หนี้และมี
หน้าที่ต้องชำระหนี้ของออสเตรียทั้งหมด ทางเยอรมัน
แถลงว่า เยอรมันจะเจรจาหนี้ของออสเตรียเป็นรายๆ
ไป ไม่ใช่เจรจา กับที่ประชุมเจ้าหนี้ ทั้งหนี้ของออสเตรีย
หนี้เหล่านี้มีลักษณะต่าง ๆ กันด้วย. ตามวิทยุโทร
เลขของเยอรมันที่ข้าพเจ้าอ่านพบในขณะเขียนเรื่องนี้
ว่าเยอรมันแถลงว่า หนี้ของออสเตรียที่เป็นการเมือง
โดยมุ่งที่จะให้ออสเตรียขาดจากเยอรมันนี้ หรือพูด
โดยตรงว่าจะให้เยอรมันห่างออกจากเยอรมันนั้น เป็น
หนี้อันมิชอบตามนิติกรรม ทั้งยังอ้างหนี้ของโบ-
เออร์มาเป็น ตัวอย่างว่า อังกฤษก็เคยไม่รับผิดชอบหนี้
ของโบเออร์มาแล้วในทำนองเหมือนกัน. หนี้ของ
ออสเตรียนี้ใคร ๆ ก็ต้องเห็นว่าจะต้องเร่งรีบไปอีกนาน
ทำให้เห็นว่ากลุ่มลัทธิอำนาจของประเทศเจ้าหนี้ได้เกิด
ชนประตาคู่หน้ากับเยอรมัน และเยอรมันก็พยายามแยก
กลุ่มให้ออกจากกันซึ่ง จะเห็น ได้จาก ที่เยอรมัน กำลัง

เจรจากับอังกฤษก่อน แล้วยกั้ว่าเป็นรายๆ ไป. อนึ่ง, การเจรจากับอังกฤษนั้น มิใช่แต่เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่อง เศรษฐกิจ การค้า ส่วนใหญ่ อีกด้วย เหมือนหนึ่งว่า จะต้องจัดเศรษฐกิจระหว่างกันและกันใหม่.

ผู้สนใจในเรื่องหนึ่งของออสเตรเลีย จะค้นดูได้จาก ข่าวโทรเลข อัน ปราบกฏระเบียบใน หนังสือพิมพ์ บาง กอกไทม์ส เดือนมิถุนายนทั้งเดือนเป็นต้นมา ส่วนใน หนังสือเล่มนั้นยกมาให้เห็นเพียงว่า กรณีของสิทธิ อำนาจแห่งประเทศต่างๆ ในยุโรปนั้น ไม่แต่จะแข่ง กันรอนกัน เข้าได้ประทะกันเข้าแล้วอีกด้วย และภาย หลังที่ออสเตรเลียถูก "ยุบ" นี้เอง ที่อังกฤษกับฝรั่งเศส ได้ตกลงสัญญากันเป็นทางทหาร ซึ่งถ้าท่านอ่านใน หนังสือพิมพ์ ซันไทม์ส ถึงราชการของอังกฤษรายสัปดาห์ ฉบับวันที่ ๕ พฤษภาคมนี้ ก็จะได้พบว่า ถ้าสงคราม เกิดขึ้นกองทัพอากาศของอังกฤษกับฝรั่งเศสก็ร่วมมือ กันในบังคับบัญชาของอังกฤษ และกองทัพบกของประ

ฝรั่งเคียดจิ้งต้อยยงวอดชนอีกคือจะมีแต่แผนการของเดนา-
ริการเท่านั้นไม่พอ จำต้องรวมกำลังทหารและการ
เงินตามเกณฑ์ตั้งว่าเข้ากันอีกด้วย. สภาพการณ์ของ
ยุโรปจึงเห็นชัด ๆ ว่าได้แรงขึ้นอีก.

ท่านผู้อ่านของข้าพเจ้าคงจะทราบอยู่แล้ว ว่าร่อง
จากออดเตรียสู้รบเนื่องกันมา เยอรมันกับเซโกสโล-
วาเกียก็มีปัญหาว่ากันด้วยเรื่องชนชาวเยอรมันประมาณ
๓ ล้านคนที่อยู่ภายในชายพรมแดนของเซโกสโลวาเกีย
ขอรับสิทธิอิสต์รภาพในการปกครอง และถ้าไม่ได้รับ
สิทธิอิสต์รภาพนี้แล้ว เยอรมันพวกนั้นก็ดีกว่าตนถูก
เซโกสโลวาเกียกด ข้างเซโกสโลวาเกียก็พูดอยู่เหมือน
กัน ว่าสิทธิอิสต์รภาพนี้จะได้เท่ากันเป็นอันแน่ แต่
ที่ว่าหน้าทของพลเมืองนั้นเยอรมันพวกนี้จะต้องทำให้
แก่ประเทศเซโกสโลวาเกีย เหมือนพลเมืองเซโกสโล-
วาเกียเท่ากันด้วย. พูดกันง่าย ๆ ก็ว่าข้างเซโกสโล-
วาเกียอ้างเอาอำนาจแต่แดนดินที่เป็นของคน ส่วน

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๒๕

เยอรมันก็อ้างเอาสัญญาที่ตนเป็นเยอรมันของคนเหมือนกัน - หรือพูดให้ย้ายลงไปอีกก็คือปัญหาว่าจะเอาแดนดินเป็นใหญ่หรือสัญญาที่ตนเป็นใหญ่?

ผู้ที่อ่านข่าวโทรเลขเล่มมอ ๆ ย่อมจะรู้สึกอีกว่า เซโกสโลวาเกียมีท่าทางแข็งขันมาก แม้ตัวมันโกบเบตต์เนบตีกระทรวงโฆษณาการของเยอรมันก็ยังกล่าวแก่คณะชาติที่เตเซาเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคมเป็นความว่าเซโกสโลวาเกียมีพลเมือง ๑๒ ล้านเท่านั้น (หักเยอรมันในเซโกสโลวาเกีย ๓ ล้านออกแล้ว) ส่วนเยอรมันมีถึง ๗๕ ล้าน ไม่ควรที่เซโกสโลวาเกียจะมาใช้ความผิดนึกกับเยอรมันเป็นทำนองอื่นไปเลย.

เซโกสโลวาเกียมีสัญญาพึ่งช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับฝรั่งเศส และฝรั่งเศสได้กีดตาอย่างแน่นหนาไปแล้วว่า ถ้าเซโกสโลวาเกียถูกรุกราน ฝรั่งเศสก็จะช่วยทันที. ข้างอังกฤษก็มีนโยบายแดงคดกเคด้ากับฝรั่งเศส ว่าอังกฤษต้องเข้าหาหรือในปัญหาของเซโก-

ตโตวาเกี่ยวข้องกับเห็นแก่ความสันติสุขสันติภาพของยุโรป
ตอนกลาง อัน^๕ทงนั้นจะเห็นจากหนังสือพิมพ์ไทมส์ราย
ตีปดาห์ฉบับวันที่ ๕ พฤษภาคมที่เคยกถ้าวมาแต่เวลานั้น.

มีคนสำคัญในการเมืองของอังกฤษชื่อโรเบิร์ตบิชอป
เขียนลงในหนังสือพิมพ์เดลีเทเลกราฟ ชาวอินโดแป-
ซิฟิกของฝรั่งเศสได้ต้อนรับความมา และปรากฏในบาง-
กอกไทมส์ฉบับวันที่ ๒ มิถุนายนความว่า ปัญหาเรื่อง
เซโกตโตวาเกี่ยวนั้น จำต้องตกลงกันด้วยอาการสงบ ๆ
ถ้าและผิดไปจากนั้นแล้ว โปแลนด์, เซโกตโตวาเกี่ยว,
ฮังการี, รัสเซีย, ยูโกสลาเวีย ก็จะเข้ารักษาความ
ปลอดภัยเข้าข้างฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศส. อนึ่ง, โร-
เบิร์ตบิชอปยังย้ำถ้าวอีก ว่าถ้าฝรั่งเศสต้องทำศึกครั้ง
สำคัญแล้วไซ้ อังกฤษก็จะต้องช่วยฝรั่งเศสภายใน
๒๔ ชั่วโมงนั้นทีเดียว.

ลักษณะการที่ปัญหาของเซโกตโตวาเกี่ยวแพร่หลาย
เกี่ยวข้องกับประเทศต่างๆ ของยุโรป ชาววิทยุโทรเลข

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๒๗

ของเยอรมันกล่าวไว้ว่า เช่นเดนมืดหน้าของเยอรมันใน
เซโกสโตวาเกีย (หรือในท้องถิ่นเรียกว่า ชูเตคัน) นั้น
ไม่พอใจเลย. วิทญูโทรเดซเยอรมันฉบับนี้ว่า “เฮ
เดนมืดหน้าเยอรมันในชูเตคัน ได้ตอบการซัก
ถามของหนังสือพิมพ์อเวนิงด์แตนคราร์ดในกรุงลอนดอน
เมื่อวันพุธที่ ๑๕ มิถุนายนว่า ‘ไม่มีใครดอกในเยอรมัน
ที่จะมีประสงค์ในอันจะตกลงปัญหาเยอรมันในชูเตคัน
ด้วยกำลังอำนาจ’ — — ครั้นแล้วก็แสดงความตั้งใจ
ใจที่ประเทศต่าง ๆ เอาแต่คิดอัมพะไม่เห็นด้วยกับ
ปัญหาที่เกี่ยวแก่แต่พวกเชกกระทำกับพวกไมไซเชกใน
เซโกสโตวาเกียเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวแก่การแข่งขันอวดดี
กันระหว่างเยอรมันกับเซโกสโตวาเกียเลย. ที่เยอรมัน
พลอยเห็นไปด้วยกับเยอรมันแห่งชูเตคันนั้น — เป็นของ
ธรรมดา ด้วยสัญชาติและภาษาพูดจาตลอดจนภูมิ
ธรรมเนียมนั้น ก็ร่วมกันอยู่.”

ขณะที่กำลังอิงอดด้วยเรื่องออสเตรียและเชโก-

ด้โตวาเกีย ท่านปรีณายกฮิตเดอรั ได้ไปกรุงโรม
 เปนการไปซึ่งเต็มไปด้วยความคึกคักอยู่ในวงการเมือง
 ท่านเองเดียวกันกับที่พระเจ้ายอร์ชที่ ๖ เสด็จฝรั่งเศส
 หรือประธานาธิบดีฝรั่งเศสมาเยือนตอบอังกฤษนั้น
 ท่านปรีณายกฮิตเดอรักล่าวว่า ฮิตาดีกับเยอรมัน
 เมื่อรวมกันแล้ว ก็มีพลเมืองถึง ๓๒๐ ล้านคน และว่า
 ประเทศทั้งสอง “จำเป็นต้องคำนึงถึงการรักษาสติธิอำนาจ
 ภายนอกของประเทศทั้งสองเพื่อความเปนอยู่และเพื่อ
 บังกันตนเอง มิให้อำนาจใดใดมากักกันขัดขวาง
 ความเจริญรุ่งเรืองตามธรรมชาติของประเทศทั้งสองเสีย
 ได้” ท่านปรีณายกมุสโสลินีก็ได้กล่าวในคราวเดียวกัน
 นั้น ท้าวถึงเรื่องปรับปรุงนโยบายดีเนียเพื่อความเปน
 ไประหว่างนานาชาติและพาดังว่า “ซึ่งทรงเพื่อเปน
 ประกันในความยุติธรรม, ความปลอดภัย และ
 ความสันติสุขโดยเสมอภาค.”

ท่านผู้ อ่านคงไม่ลืมความสำคัญของข้าพเจ้า ว่า

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๒๕

ที่เราเรียกว่าประเทศ - ประเทศนั้น จะได้หมายแต่เพียงแดนดินก็หาไม่ได้ สิทธิอำนาจในแดนดินนั้นก็รวมอยู่ในความทรงเปนประเทศด้วย. สิทธิอำนาจที่ได้ยกอุทาหรณ์มาให้เห็นข้างบนนี้ จะเห็นว่าประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้รวมกันเข้าเป็นพวก ๆ เนื่องแต่เหตุที่สิทธิอำนาจของประเทศแต่ต่างประเทศเป็นราย ๆ ไปนั้น มีความกำยำไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องจับกลุ่มกัน และอาศัยกำลังจากกลุ่มนั้นแหละเป็นเครื่องยังสิทธิอำนาจไปตามความอันเหมาะสมของตน ๆ.

สิทธิอำนาจของกลุ่มแห่งประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ก็ปรากฏว่าได้มีการประทะว่ากล่าวกัน ^{ขึ้น} จึงเห็นอีกว่า สิทธิอำนาจของกลุ่มมิได้อยู่เฉย ๆ และได้มีชนแค้นซึ่งดิถีษณาการจนยากที่จะไกลจากการระแวงระวงหรือที่ลุดจนข้อราวี่ระหว่งกันเสียได้. อนึ่ง, ไม่ใช่แต่เรื่องแดนดินที่ดูเหมือนยุโรปกำลังเปลี่ยนแปลงใหม่ ด้วย

อะไร ๆ ทุก ๆ กระแสก็กำลังเปลี่ยนแปลงไปใหม่เสีย
 ๕๕ ๕๕ เช่นตั้งแต่ที่ออสเตรเลียตกเป็นของเยอรมันไป
 ๕๕ ๕๕ แคว้น ประเทศข้างเคียงแคว้นนี้ ก็คงรู้ดีถึงกระทบ
 ถึงการค้า จนมีข่าวโทรเลขว่าสหประชาชาติอเมริกา
 ที่จะค้ากับเซโกสต์โดวาเทียบแทนเจ้าจำนำออสเตรเลียของ
 เซโกสต์โดวาเทียบนั้น หรือเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม
 ๕๕ ๕๕ เอง ซึ่งข่าวจากกรุงโรมของวิทยุโทรเลขเยอรมันว่า
 ในบันทึกการค้าขายทางทะเลเมดิเตอร์เรเนียนของอิตาลี
 ๕๕ ๕๕ ได้ขนหน้าฝรั่งเศ็ดไปแล้ว คืออิตาลีมีหน่วยในการค้า
 ๕๕ ๕๕ ทางดินในห้วงทะเลนี้ ๓,๓๕๖ หน่วย คิดเป็นระวางได้
 ๕๕ ๕๕ ทั้งหมด ๓,๒๕๘,๘๘๒ ตัน ส่วนของฝรั่งเศ็ดมี
 ๓,๒๕๖ หน่วย แต่คิดเป็นระวางได้ทั้งหมดเพียง
 ๒,๘๘๔,๗๘๕ ตันเท่านั้น. ย้อนคิดถึงมหาสงครามคือ
 พ.ศ. ๒๔๕๗ นั้นเด้อ อิตาลีมีเพียง ๖๓๗ หน่วย และ
 คิดเป็นระวางได้ ๓,๔๓๐,๔๕๗ ตันแท้ ๆ. ข่าวนี้ย่อม
 ๕๕ ๕๕ แสดงว่า ถ้าการค้าในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนของอิตา-

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๓๑

ตั้งออกหน้าไป การค้าขายของฝรั่งเศสทางด้านทะเลอัน
เดียวกันนี้ที่ทรุคโทรม เว้นแต่จะต้องจัดการแข่งขันให้
กะทัดรัดเมง. อนึ่งชาวฮอลันดาแดงอีก ว่าอิตาลีไม่
แต่จะได้รับความเล้าโลงว่า ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเป็น
ทะเลในอำนาจ "หน้าบ้าน" ของตน แม้การค้าขาย
ในท้องทะเลนี้ (นับตั้งแต่ที่อิตาลีมีประเทศราชทางฝั่ง
แอฟริกามากขึ้น (อบิสดีเนีย) และรัฐบาตแพรงโกแห่ง
สเปนก็เป็นที่ชอบเนื้อพ้องใจกันด้วย) ก็ได้เจริญออก
งามเป็นผลแก่อิตาลีด้วย. กับอนึ่ง, ท่าเมืองทริเอสเต
ซึ่งอิตาลีได้ตกลงกับเยอรมันเรียบร้อยแล้วนั้น ก็ทำ
ให้สินค้าเยอรมันตกมาอยู่ในเมดิเตอร์เรเนียนมากด้วย
และน่าหนักว่าอำนาจของเยอรมันก็คงจะตามมาด้วย. อัน
ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนี้ ท่านผู้อ่านของข้าพเจ้าคง
ทราบแล้ว ว่าเป็นกุญแจที่ถ่ายอำนาจของอังกฤษใช้
อาศัยเดินมาทางตะวันออก เพราะฉะนั้น, เมื่อสภาพ
ของท้องทะเลนี้เปลี่ยนแปลงไป อังกฤษจะรู้ดีก็อย่าง

โรมบ้าง? นี่แน่ข้าพเจ้าจึงว่า อะไร ๆ ของยุโรป - ไม่
แต่แดนดิน - ได้กำลังเบียดขับไปใหม่ทั้งสิ้น จึงจำเป็น
ต่อวงระแวงระวงยังขึ้นซึ่งสิทธิอำนาจของคน ๆ และทั้ง
ที่สุดอาจรวบกันได้ด้วยเป็นการระแวงระวงอยู่เฉพาะ
หน้ากองอาวุธยุทธภัณฑ์อันนับด้วยกันทั้งนี้.

เรื่องราวและเหตุการณ์ของยุโรป อย่างว่าแต่ที่
หนึ่งดื้อเด่มนี้ จะบรรทุกไม่หมดเลย แม้เด่มใหญ่ ๆ
และได้พยายามเขียนกันมากต่อมาก ก็ไม่สิ้นลงไปได้
และยังอ่านก็ยิ่งได้เห็นว่สภาพการณ์ของยุโรปกำลัง
ดำเนินไปสู่ความยุ่งยากและรุนแรงขึ้นเป็นอันดับ.

หนึ่งดื้อเด่มนี้ไม่พยายามที่จะว่าด้วยเรื่องราวและ
เหตุการณ์ของยุโรปโดยละเอียดถี่ถ้วน ก็คงเก็บ
อุทาหรณ์มาแสดง เพื่อให้เห็นว่ามุดเหตุของสงคราม
ต่าง ๆ นั้น ได้มีขึ้นในยุโรปรอทำอยู่แล้ว. มุดเหตุ
ของสงครามทางกระแแต่การเมืองและเศรษฐกิจที่กำลัง
กล่าวมานี้ ก็ปรากฏว่ายุโรปกำลังมีอยู่เป็นอย่างมาก

ไม่ใช่บ่อย ๆ แต่ถ้อย.

วาระของสงคราม

มูลเหตุของสงครามได้มีอยู่อย่างพร้อมพรังในยุโรป เพราะฉะนั้นยุโรปก็คงรอดแต่วาระของสงครามเท่านั้น ซึ่งถ้าคิดมาถึงแล้ว ยุโรปก็ต้องตกตงในปรักสงครามทันที.

เมื่อกล่าวถึงวาระของสงคราม ท่านผู้อ่านของข้าพเจ้าคงจะไม่ลืมข้อความที่กล่าวกันมาแล้ว ว่าวาระของสงครามก่อนที่จะตกลงมาถึงนั้น จำต้องมีระยะพักตัว.

ข้าพเจ้าอ่านซีเกรตวอร์ ๑๘๑๔-๑๘๑๗ หรือคือเรื่องมหาสงคราม พ.ศ. ๒๔๕๗-๒๔๖๐ ของท่านวิกแฮมดัตต์ นักจดหมายเหตุมีชื่อของยุโรป จับเค้าได้ว่าวาระของมหาสงครามในยุโรปครั้งนั้น ได้มีระยะพักตัวแต่ พ.ศ. ๒๔๓๓ ซึ่งสัญญาสัมพันธมิตรช่วยเหลือกันในยามสงครามระหว่างเยอรมันกับรัสเซียอันท่านบิล-

มาร์คได้ทำไว้ - ไม่เป็นที่พอพระราชหฤทัยของพระเจ้า
ไกเซอร์ วิดเฮล์มที่ ๒ ก็โปรดให้เลิกเสีย - ไม่ทำต่ออีก.
ที่ท่านบิสมาร์คทำสัญญาสัมพันธไมตรีกับรัสเซียไว้ ก็
เพื่อมิให้เยอรมันเป็นประเทศที่ถูกล้อมรอบด้าน. ครั้น
รัสเซียผลัดออกจากเยอรมันแล้ว ก็มาเป็นสัมพันธไมตรี
เข้ากับฝรั่งเศส โดยที่จะช่วยเหต้อันในยามสงคราม.
ข้างฝรั่งเศสนั้นมีสัมพันธภาพเป็นอันดีอยู่กับอังกฤษ
เนื่องจากแดนดินในแอฟริกาอันเป็นเมืองขึ้นของทั้ง ๒
ประเทศอยู่แล้ว อังกฤษจึงมีสัมพันธภาพกับรัสเซีย
ในต่อมาด้วย ตรงนี้เองที่จะวางวิสัยได้เห็นว่าเยอรมัน
ถูกล้อมอยู่ทางด้านตะวันตกด้านหนึ่งจับแต่ทิศเหนือ
มาอย่างกำยำดำงันมาก.

ต่อมาอีกระยะหนึ่งคือ พ.ศ. ๒๔๕๒ ก็ได้เห็นท่วงที่
ว่าความตึงเครียดขึ้นระหว่างฮอลันดา - อังกฤษ
(สัมพันธไมตรีของเยอรมัน) กับเซอร์เบียขึ้น ไม่มีอัน
จะต่างเขาแดงเลย จึงเหมือนรูกันอยู่ว่ายุโรปจะต้อง

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๓๕

เกิดมหาสงครามขึ้นเป็นแน่ก่อนเกิดจริง ๆ ตั้ง ๕ ปี.
(ความรู้^๕ ดั้งชั้นหลัง^๕ ท่านวิกแฮมส์คิดได้กัถ่าวไว้ในบท
ประพันธ์^๕ น้อย ๆ เรื่อง มูลเหตุของสงครามทางการ
เมือง)

เคยว่ากันเป็นเอกเทศอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งชอบกล่าว
กันนักกว่า ถ้าเยอรมันจะได้ทราบเสียก่อน ว่าอังกฤษ
จะเข้าสงครามช่วยฝรั่งเศสและรัสเซียแล้ว เยอรมัน
ก็จะไม่ประกาศสงครามเลย.

ข้าพเจ้าเผชิญเคราะห์^๕ ที่ได้เห็นตายพระราชหัตถ์
ของพระยอร์ชที่ ๕ ที่มีถึงดอวิตเกรย์เด้นาบัตต่างประเทศ
ของอังกฤษครั้งมหาสงคราม^๕ ทันกันกับกรวีเซียนหนังสือ
เล่มนี้ จากหนังสือรวบรวมหลักฐานของทางราชการ
อังกฤษอันว่าด้วยมูลการณ์ของมหาสงคราม. ความ
ในพระราชหัตถ์^๕ นั้นว่า เจ้าเฮนรี่แห่งเยอรมันได้มาหา
พระองค์^๕ แล้วทรงถามพระองค์ว่า ถ้าเยอรมันและ
ฮอลแลนด์จะทำสงครามกับฝรั่งเศสและรัสเซียแล้วไซ้

อังกฤษจะเข้าช่วยด้วยหรือไม่ พระองค์ทรงตอบ
อย่างจะแจ้งว่าต้องช่วยฝรั่งเศสและรัสเซีย. การล้อม
กามันเกิดแต่ พ.ศ. ๒๔๕๕ คือก่อนสงครามถึง ๑๒ ปี.

ข้าพเจ้าเผชิญเคราะห์ที่ออกที่ได้อ่านบันทึกเหตุการณ์
ทางเยอรมันทันกับการเขียนหนังสือเล่มนี้ด้วยเหมือนกัน
อันเป็นการแย่งบันทึกเหตุการณ์ของอังกฤษทันที
ทันควันกันกับที่พออังกฤษรวบรวมพิมพ์เสร็จ ทาง
เยอรมันก็ค้านับ. ทางเยอรมันมีหลักฐานจากกัปตัน
อัคริฟอนมุดเดอร์ ซึ่งไม่มีมหาสงครามนั้นเป็นผู้ช่วย
ทูตทหารเรือของเยอรมันประจำกรุงลอนดอน. เจ้า
เฮนรี่แห่งเยอรมันได้เสด็จมาเฝ้าพระเจ้าเยอรมันที่ ๕ อีก
เป็นคำรบสองใน พ.ศ. ๒๔๕๗ ก็เป็นที่มหาสงคราม
และท่านกัปตันอัคริฟอนมุดเดอร์ได้เป็นผู้โทรเลขจาก
กรุงลอนดอนไปกรุงเบอร์ลินกับมือตนเองทีเดียว ความ
ในโทรเลขนั้นว่าพระมหากษัตริย์ของอังกฤษได้ทรง
รับสั่งกับพระอนุชา (เจ้าเฮนรี่) ของพระเจ้าไกเซอร์

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๓๗

ว่า อังกฤษจะเป็นกตางถ้าว่าเยอรมันและฮอลันดาจะกำลังครามกับฝรั่งเศสและรัสเซีย ช่างยืนยันวันคืนเดือนปีอีกด้วย ว่าวันที่ตั้งโทรเลขนั้นคือวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๔๕๗.

สำหรับท่านวิกแฮมส์คัต จะใคร่ถึงเหตุอันนี้หรือไม่-ไม่ทราบ คงได้กล่าวอย่างแน่แน่ว่าที่อังกฤษประกาศสงครามกับเยอรมันและฮอลันดานั้นก็เพราะเยอรมันรุกเข้าไปในแดนดินของเบลเยียม ซึ่งถ้าเยอรมันไม่รุกรานเบลเยียมให้ผิดสัญญารับประกันเบลเยียมของอังกฤษแล้ว อังกฤษคงจะไม่ประกาศสงครามเลย.

ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้หนังสือเล่มนี้ของเข้าไปในบันทึกของทั้งสองฝ่าย คงต้องการแต่ที่จะค้นวาระของสงครามอย่างเดียวกัน ซึ่งถ้าเป็นกรณีอย่างที่เยอรมันหนักใจในอังกฤษ วาระของสงครามครั้งนี้ก็เพราะเยอรมันแน่ใจว่าอังกฤษจะไม่เข้าสงคราม

จึงประกาศสงครามตม. ข้างอังกฤษก็คงร้อนแรงอยู่
เรื่อยมา ซึ่งถ้าว่านกันตามท่านวิกแฮมส์ตัด พอเห็น
เบดเชียมถกรก ก็ประกาศสงครามตมกับเยอรมนีและ
ออสเตรีย^๕น.

วาระของสงครามที่ข้าพเจ้าอ่านพบจากหนังสือ
ท่านวิกแฮมส์ตัดอีกแห่งหนึ่ง พดเป็นที่เหมือนว่า เมื่อ
ออสเตรียยื่นคำขาดแก่เซอร์เบีย^๕น เซอร์เบียก็ได้
อ่อนโอนยอมให้ตั้ง ๘ ใน ๑๐ ซึ่งท่านวิกแฮมส์ตัดว่า
พระเจ้าไกเซอร์ก็ยังรับสั่งว่าเป็นการ “ กระทำแค้นได้
ดีมาก ” แต่หากว่ากรไว้ด้วงเลยไปมากเดี่ยแล้ว ก็
สุดที่จะยุคดี้อย^๕ ตรงนี้เองวาระของสงครามบั้นท้าย
ปลายสุดจึงจดมาถึง.

ว่าข้างสหปาดรัฐอเมริกาที่เข้ามหาดังครานั้น
เมื่ออ่านดูจากจดหมายเหตุ ของท่านวิกแฮมส์ตัดที่
บันทึก ปรากฏว่าจักรแห่งสหปาดรัฐอเมริกาจะ
ร่วมมือกับอังกฤษแทนที่จะรบกับเยอรมนีอย่างที่เรา^๕รู้กัน

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๓๕

ด้วยเมื่ออังกฤษต้องทำมหาสงครามอย่างคับแค้นเกิดยว
ราชอาณาจักรของอังกฤษทั่ว ๆ ไปก็ตั้งรกรากตั้งกัน
ขึ้น อานาจเหนือพนทะเลทั้งหลายประหนึ่งว่าตกอยู่ใน
กำมือของอังกฤษสิ้นหมด ครั้นการยุทธทางทะเลที่
ยุทธแดนดีตันไปแล้ว อานาจทางเรือของเยอรมันก็
ไกลจากฝั่งมาไม่ได้. อานาจทางทะเลของอังกฤษอัน
ประจักษ์แล้วเช่นนี้ เป็นเหตุกระทบกระเทือนการค้า
ทางทะเลของสหประชาชาติอเมริกา จึงจวนเจียนที่
สหประชาชาติอเมริกาจะรับมือกับอังกฤษขึ้นมา. แต่ใน
วาระนี้เองท่านวิกแฮมส์คิดว่าเผชิญเยอรมันใช้เรือดำน้ำ
รังควานสินค้า ถึงแก่ทางสัมพันธมิตรก็วิตกกันนัก.
การรังควานสินค้าด้วยเรือดำน้ำในต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๘
นั้น ท่านวิกแฮมส์คิดว่าเยอรมันได้ประกาศการ
กระทำของเรือดำน้ำโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นเรือสินค้า
ของสัมพันธมิตรหรือประเทศเป็นกลาง. สหประชาชาติ
อเมริกาจึงทักท้วง แต่ก็หาได้รับผลไม่ (ทาง

เยอรมันว่าเรือสินค้าของสหภาพรัฐอเมริกาได้เออเพื่อ
 แก่สัมพันธมิตรให้สัมพันธมิตรได้ประโยชน์และเป็น
 เหนือในการสงคราม) สหภาพรัฐอเมริกาจึงถือวาระ
 นี้เองประกาศสงครามกับเยอรมันใน พ.ศ. ๒๔๘๘ (เมษ.)
 นี้โดยอ้างหลัก "เสรีภาพแห่งทะเล." (เสรีภาพ
 แห่งทะเลจะมีแก่เรา ๆ อยู่ในเวลานี้ อีกใน ห้วงทะเล
 เมดิเตอร์เรเนียน. ข้าราชการตกลงระหว่างอิตาลีกับ
 อังกฤษเท่าที่เนื่องด้วยเมดิเตอร์เรเนียน ก็เป็นการ
 จำเป็นของสหภาพรัฐอเมริกาที่จะต้องมองถึงเสรีภาพ
 แห่งทะเลทุกเขตต์ไปด้วย ถ้าจะมีลักษณะการใด
 ดำแดงว่าเสรีภาพแห่งทะเลในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
 เสียหายไป สหภาพรัฐอเมริกาก็จะต้องทักท้วงทันที) นี้
 เป็นวาระสงครามที่ได้เห็นอยู่จากคราวมหาสงครามว่า
 มีเค้าเงื่อนเป็นไฉน.

สงครามระหว่างอิตาลีกับออสเตรีย ผู้อ่านของ
 ข้าพเจ้ายังคงจำกันได้เป็นอันมาก ว่าวาระของ

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๕๑

สงครามเกือบจะซ้อนเข้ามาอีกถ้าต้นนิบาตชาติจะออกปกาดิตห้ามขายน้ำมัน เพราะเป็นการประทะแต่ละกั๊ดขวางลารกระทำของอิตาดีโดยละเพาะหน้าท่เดียว. สงครามจันกับญี่ปุ่นเคยวนถ้าจะมีการไม่เคารพในสิทธิอำนาจของชาติใดชั้น นั้นก็คือวาระสงครามจะตดมาถึงซ้อนเข้าอีก เพราะฉะนั้นทางจันก็ดีทางญี่ปุ่นก็ดีจึงระวังในเรื่องชนิดน้อยมากดังที่ได้อ่านกันมาแต่จจากข่าวหนังสือพิมพ์. นี้เป็นวาระของสงครามที่เราได้เห็นมาหยก ๆ และกำลังเห็นอยู่.

จะว่าถึงวาระของสงครามในสงครามที่เรากำลังพุดกัน เท่าที่เห็นอยู่ในสภาพการณ์ใหม่ขงยุโรปเคยวน ถ้าท่านจะได้อ่านหนังสือพิมพ์ซีไคมส์รายสัปดาห์ประจำวันที่ ๓๑ มีนาคมนี้แล้ว ก็จะประจักษ์ว่าวาระของสงครามเท่าที่ได้ฟังจากอักษรมหาเสนาบดีอังกฤษคงมีอย่างแจ่มชัดว่า "ท่านอักษรมหาเสนาบดีกั๊ดว่าแม้มาตรฐานแห่งนโยบายต่างประเทศของอังกฤษ จะ

ต้องเป็นการทำนุบำรุงสันติสุขสันติภาพโดยเสมอเป็น
 นิตยคติ หรือแม้สันติสุขสันติภาพจะคือสิ่งประดังค่อน
 ไฉนยิ่งของราชอาณาจักรอังกฤษก็ตาม แต่ก็มีได้
 แปลว่าไม่มีอะไรที่จะทำให้อังกฤษเราเข้าสู่สงครามอย่าง
 หนักคอก. อังกฤษของเรามีข้อผูกพันตามหน้าที่ที่จะ
 ต้องทำตามสัญญา ซึ่งถ้าถึงวาระแล้ว หน้าที่ตาม
 สัญญานั้นก็พ้ออังกฤษเราเข้าสู่สงครามได้ แล้วท่าน
 อัครมหาเสนาบดีได้แสดงความหวังใจว่า คงจะไม่ม
 ผู้หนึ่งผู้ใดส่งสัยในความสมควรของอังกฤษเราที่ได้
 เตรียมตัวไว้พร้อมมุดแล้วโดยเด็ดอกจะต้องสนอง
 หน้าที่ตามสัญญานั้น ๆ ของเราให้บริบูรณ์. นอก
 จากนี้, อังกฤษของเรายังจะต้องต่อสู้ อีกเพื่อป้องกัน
 แตนดินทั้งหลายของอังกฤษ และเพื่อการคมนาคมที่
 ที่สำคัญแก่ความทรงอยู่ของชาติอังกฤษ. ซึ่งถ้าปรากฏ
 ว่าเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นแก่อังกฤษเราในทำนองดังกล่าว
 มานี้. ยังมีด้านเหตุอื่น ๆ อีก ซึ่งอังกฤษของเรจะต้อง

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๔๓

ดู คือถ้าปรากฏแก่เราว่าเป็นการให้เราได้เห็นความหวัง
ในสิ่งที่เราแสนจะรักเป็นอย่างยิ่ง แต่ถึงหนักดับกตาย
หรือถูกใคร ทำตายไปเสีย—ถึงเหตุนั้นคืออิสต์รภาพ,
สิทธิอำนาจที่เราควรเป็นอยู่ตามฐานะชาติอังกฤษของ
เรา”

อีกตอนหนึ่งว่า “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตรวย
เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้เป็นที่รบกวนในความเชื่อถือระหว่าง
ชาติเป็นอย่างยิ่ง และความน่าพาเหี้ยมแดงจึงจำเป็น
จะต้องหันไปพิจารณาว่า ความเชื่อถือระหว่างชาติ
ที่ถูกโยกคลอนเสียไปแล้วนั้น จะมีทาง^๕ รวบรวม^๕ ชน^๕ ดินแดน
ใดจึงจะคืนดีเป็นที่สุด และจะต้องรักษาไว้ซึ่งกำหนดกฎ
เกณฑ์ ทั้งจะต้องแสวงหนทางสงบราบเรียบ มิฉะนั้น
จะเป็นที่ตระหนกตกใจกันต่อ ๆ ไปไม่มีสิ้นสุด. รัฐบาล
อังกฤษได้พิจารณาแล้วซึ่งปัญหา^๕ นาน^๕ อย่างรอบคอบ ใน
เมื่อได้เกิดขึ้นซึ่งสัมพันธ์^๕ เพิ่มขึ้น^๕ มาก^๕ อีก ว่า
ประเทศอังกฤษ^๕ นี้และใน^๕ อนาคต^๕ นี้จะต้องมีการ^๕ อันพึง^๕ ปฏิบัติ

เพื่อยุโรปเป็นอย่างใหม่ อาทิเช่นในเรื่องเซโกสโต-
วาเกีย.”

ท่านอัครมหาเสนาบดีอังกฤษ มิได้กล่าวถึงเรื่อง
เซโกสโตวาเกียแต่เพียงตอย ๆ เท่านั้น เพราะในข่าว
ยังมีสืบไปอีกว่า “นอกจากกิจตามหน้าที่อันจะต้องใช้
อาวุธยุทธภัณฑ์เพื่อป้องกันอังกฤษของเราเองและเพื่อ
แดนดินหรืออาณาจักรอังกฤษของเราแล้ว อังกฤษ
ยังมีหน้าที่อันพึงปฏิบัติเพื่อป้องกันฝรั่งเศสและเบดเยี่ยม
ตามลัทธิพันธกรณีที่มีอยู่ในสัญญาโดการ์ โนและตาม
ข้อตกลงยืนยันตามสัญญาที่กรุงลอนดอน เมื่อวันที่
๑๘ มีนาคม ๒๔๗๘ ถ้าว่าประเทศเหล่านี้จะถูกรุกราน
อังกฤษเรายังมีอยู่อีกซึ่งหน้าที่ตามสัญญากับปอร์ตุ-
เกศ, ไอแรมและอียิปต์ — — — ท่านอัครมหาเสนาบดี
อังกฤษว่า ในทำนองเดียวกันนี้เอง ก็อาจรวมเรื่อง
เซโกสโตวาเกียมาเป็นหน้าที่อันอังกฤษเราจะต้องกระ-
ทำด้วย.” นี้เป็นวาระของสงครามที่อังกฤษดำแดง.

มูลเหตุและวาระของสงครามยุโรป ๑๔๕

ท่านปรีดิยาภกมส์ได้ตีนี้เศยกต่าง ที่กรุงโรมในวัน
พิชิตกงค่อสู้บองกันของฟาสซีตเมื่อเดือนมีนาคมนี้
ว่า “ชนชาวอิตาเลียนก็ยอมรู้—และทั้งโลกก็ต้องรู้ด้วย
—ว่าอิตาเลียน ของเรานั้น คงพร้อมที่จะทำเพื่อสันติสุข
สันติภาพเสมอเป็นนิตย์ แต่ถ้าถึงวาระจำเป็นแล้ว เรา
ก็ต้องสู้รบ—และถ้าเราสู้รบ เราจะต้องชนะ—เพื่อ
แก้เกียรติเกียรติเกรียงไกรของชนอิตาเลียนแห่งเราสำหรับทั้ง
ภาคปัจจุบันและอนาคต” นี้ก็คือวาระของสงคราม
อันดำแดงว่า ถ้าอิตาดีถูกขัดขวางหรือคัดรอนในเรื่อง
เกียรติเกียรติเกรียงไกรของอิตาดีแล้ว สงครามก็อดมาถึง.

เรื่องวาระของสงครามในยุโรป, ข้าพเจ้าขอชัก
เขามากด่าแต่เพียงเท่านี้ ด้วยเราต้องการทราบกัน
เพียงว่าในยุโรปได้มีซึ่งวาระของ สงครามอยู่แล้วหรือ
ไม่ ก็ประจักษ์ว่ายุโรปไม่ได้มีแต่มูลเหตุของสงคราม
เท่านั้นดอก ยุโรปได้มีแล้วซึ่งวาระของสงครามแล้ว

ทำอยู่ด้วย จึงน่ากลัวว่ายุโรปจะไม่แค้นตัวสงครามไป
 ได้ ดังท่านสันตตะปาปา พระเดชพระคุณเจ้าก็ได้ทรง
 กล่าวด้วยความกริ่งเกรงโดยวิหิตยถ้อยทอดเสียดในขณะ
 ที่คารอดิกนิกายของชาติต่างๆ ได้ประชุมกันที่กรุงบิวดู-
 ตาเปสต์เป็นความตอนหนึ่งว่า “ขอให้ผู้เลื่อมใสใน
 พระมหากษัตริย์คุณของพรหมปนเจ้า จงช่วยกันยัง
 ความดีนเด่น ซึ่งทำให้ใจมนุษย์ทั้งหลายพากันไหวหวั่น
 นั้น—ได้สงบหายลงไปเสีย และขอจงช่วยกันอาราธนา
 แต่งวิเศษเพื่อมาขับมอดเมฆที่ดอยต่ำดงมาอันดูประจักษ์
 ว่า จะยังพายุร้ายให้เกิดชนใหม่่อีกครั้งหนึ่ง.”

บทที่ ๘
เหตุผลทางโหราศาสตร์

บทนี้ คงจะเป็นความสนุกต่อนั่งของ
หนังสือเล่มนี้ เป็นเรื่องของผู้นั่งหงัดหงัดแข็งอยู่
แต่ในที่สงบสถานสงัด โดยโลกภายนอกจะเป็นอย่างไรก็ช่าง และพยายามหลับตาให้แก่โลกทุกทิศทุกทาง
แต่ถ้าใครจะมีทุกข์เดือดร้อน หรือมีมึนนอนชกรใน
ความเป็นอยู่ หรือที่สงสัยว่าโลกภายนอกจะเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นั่งหงัดหงัดที่เวลานักอาศัยติดอยู่กับกระดาน
ชุนอน "น่า" ไปด้วยความที่เคยตั้งเจตนา ไม่ช้าก็
เร็วก็ตอบได้ว่าคน หรือโลกจะเป็นอย่างนั้น - อย่างนั้น
เที่ยว. จากอาการหลับตาให้แก่คนและโลก กับจาก
อาการที่ทำนายให้แก่คนและโลก บางคนว่าตรงกัน
ข้าม แต่บางคนว่าขลังดี ส่วนที่ข้าพเจ้าได้นำมา
ผนวกเข้ากับหนังสือ ก็เพื่อความสนุกครึกครื้นของ

หนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่เพื่อความตรงกันข้าม และไม่
ใช่เพื่อความขลังดี กับถ้าคำทำนายยิ่งผิดพลาดไปไกล
ด้วย ความตลกครึกครื้นก็ยิ่งทวีขึ้นอีก. ข้าพเจ้า
ต้องการให้ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ ของข้าพเจ้าพากันข้าพ
กันชนทับทิวอย่างว่า.

“คนงานซึ่งทำงานเบิกถนนใกล้กับปาดซีไซเวนิซียา
คือจวนที่พำนักของท่านปรีณายกมุสโด้ตินี - ให้กว้าง
ออกนั้น ได้พื้นที่พบทรากวิหารโตใหญ่ พร้อมทั้งเส
วิหารด้วย” นี้เป็นความตอนหนึ่งของข่าววิทยุโทรเลข
เยอรมันกรุงเบอร์ลิน ที่ได้รับข่าวจากกรุงโรมเมื่อ
วันที่ ๓๖ มิถุนายนนี้. ครั้นแล้วได้ดำเนินความสืบไป
อีกว่า “ผู้ชำนาญตรวจโบราณวัตถุสถานมีความเห็น
ร่วมกันว่า อันทรวัตทรงต้นฐานของวิหารร้างนั้น
แต่คงว่าเป็นวิหารของเทพธิดาเจ้าเบต โดนาของโรมัน
สร้างขึ้นในท่ามกตางสมัยอาณาจักรโรมันยุคหลัง.”

เทพธิดาเจ้าซึ่งทรงสมญาว่า เบต โดนา นั้น คือใคร ?

ในปทานุกรม อันเกี่ยวแก่ เทพนิยาย ของ ท่านเด -
 วิสต์เพนซ์ ว่าเบต โดนา เป็นเทพธิดาเจ้าแห่งการ
 สงคราม เป็นมเหสีของพระอังคาร ซึ่งเป็นเทพเจ้า
 แห่งการสงครามโดยตรง แต่ในเรื่องเทพนิยายของ
 ท่านโรมันด์บุดฟันซ์ กล่าวไว้เป็น ๒ นัย คือนัยหนึ่งว่า
 เป็นมเหสี แต่อีกนัยหนึ่งว่าเป็นกนิษฐภคินี-ของ
 พระอังคาร. อนึ่งท่านเดวิสต์เพนซ์ ได้อธิบายสืบไป
 ว่าผู้นับถือเบต โดนา มีตักษิคารพบูชาดังอยู่ คือจะ
 ต้องใช้มีดทำตนเองให้ได้บาดเจ็บ แต่มากน้อยอย่าง
 ไร แคไหน เห็นจะเป็นเรื่องเดวิดแต่ศรัทธา.

• กาดังพูดมาหยก ๆ ว่ายุโรป จะเกิด สงครามใหญ่
 ก็เผชิญมาพบวิหารเทพธิดาเจ้าแห่งการสงคราม เข้าที่
 ยุโรปพอดีกัน. ในวันที่ ๑๖ มิถุนายนวันเดียวกันนี้
 ถ้าจะว่ากันทางกระแสของสัตว์ ก็ปรากฏว่าในอังกฤษ
 ได้ตกลงให้เรียกสัตว์อาสาสมัคร อายุแต่ ๑๗ ขึ้นไป
 จนถึง ๖๕ โดยไม่จำกัดว่ามีสามีหรือไม่ เพื่อเป็น

กำลังช่วยเหลืออัศวินกรในยามเกิดการ โจมตีทางอากาศ. เหตุของสัตว์กับพระเป็นเจ้าอิตถีเพศ ช่างตรงกันอยู่ในเรื่องรบนี้ปลาตนัก.

สงครามใหญ่นี้จะไม่อะไรนักกระมัง เพราะพึ่งพบแต่อาหารของพระเจ้าแห่งสงครามที่เป็นเพียงอิตถีเพศเท่านั้น? ถ้าพึ่งพบแต่เทพเจ้าอิตถีเพศอย่างนี้ อาจไม่อะไรนักอย่างว่าก็ได้ แต่ใครจะไปรู้ว่าจะไปพบพระอังคารเจ้าอีกในพรุ่งนี้หรือวันนี้!

ถ้าท่านจะรู้จักนกรบ ผู้หญิง ที่เรียกกันว่า อเมซอน ท่านกลับ จะเห็น สงครามของ อิตถีเพศเป็น "อะไร" มากกว่ารบเพศอื่นไปอีก ด้วยเจ้าหัตถ์แห่งอเมซอนเนียน เพียงแต่หัดรบกันเท่านั้น ก็ยังคิดกันข้างขวางทีเดียว. เจ้าหัตถ์อนอ้างว่า เพราะเกาะต่อการยุทธ์ของหัตถ์. ดักริบชู้โต๊ะหรืออิตถีกรบของญี่ปุ่น ที่กันสัตว์ไว้ได้ยืนนอกวง ก็มีได้คิดเห็นเดยว่าเจ้าหัตถ์อนอ่อนแอ หรือว่าเจ้าหัตถ์อนกล้าไม่พอนั้นเดย. ที่ต้องกันเจ้าหัตถ์อน

ไว้ภายนอกก็เพราะแต่เหตุรุนแรงของเจ้าหัตถ์—หรือ
พูดสั้น ๆ ก็กล่าวได้ว่าเจ้าหัตถ์จะ “เคยชง” ไปนั้นแหละ.

พระเปนเจ้าแห่งสงครามนี้เดิมที เป็น คดี ของ กรีก
โรมันเป็นผู้รบต่อมา และได้นำมาเคารพบูชายิ่ง
กว่ากรีกผู้เจ้าของชั้นไปอีก และถ้าว่ากันระหว่าง
พระอังคาร (บุรุษเพศ) กับ เบตโดนา (อิตถีเพศ) ก็
ประจักษ์ว่าโรมันเคารพบูชาอิตถีเพศยิ่ง กว่า บุรุษเพศ
ด้วยการเคารพบูชาพระอังคารไม่มีวิถิตารรุนแรงอย่าง
ไร ส่วนการเคารพบูชาเบตโดนา ได้มีการใช้มีด
ทำตนเองให้บาดเจ็บด้วย.

ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวถึงแสงประหลาดบน ท้องฟ้า ซึ่ง
เกิดขึ้นในยุโรป ณ เวลาใด ๆ กันกับที่พบศาลเบตโดนา
(ซึ่งนักดาราศาสตร์คาดไว้แล้ว) และจะไม่กล่าวถึง
สุริย์และจันทร์ ในเดือนพฤษภาคม (ซึ่งเผชิญไม่เห็นใน
ยุโรป) แต่จะกล่าวว่ามีวันที่ ๒๒ กรกฎาคมต่อมา
จากที่พบเบตโดนานั้น พระราหูได้ย้ายมาอยู่ราศีศุภย์.

ในคัมภีร์ ไศดกยทศกรมนุ ได้กล่าวถึงราหูไว้ว่า
 “ผี ๗ แด ๘ ต้องกันในราศีมังกรกัณฑ์ กุมภกัณฑ์ จัคม
 ภัยแก่เมืองทั้งหลายแด.” ว่าตามไศดกนี้ พระราหู
 ยังไม่เข้าหลักพยากรณ์ ด้วยราหูมาอยู่คู่ดุษย์. แต่
 อย่างไม่ก็ดี ก็น่าสังเกตเป็นอันมาก ด้วยตามคตินิยม
 ของโหราศาสตร์ฝรั่ง ส่งเคราะห์เอาราศีคู่ดุษย์ได้แก่
 ประเทศแฉะแฉ่นแฉ่นเหต่าน คือ ฮอลันดา, ฮาร์เยน
 ดินา, พม่า, ขอบทะเลแคสเปียน, จีนอาทิเช่นจีนภาค
 เหนือ, ส่วนของแฉ่นอินเดียนใกล้กับจีน, อียิปต์คอนบน
 ญูน, ติโวนี, ทเบต, ชาวฮอย - อันถ้าสังเกตแล้ว
 ก็ปรากฏว่าในเดือนกรกฎาคม ประเทศแฉะแฉ่นแฉ่น
 ทักดาวมาแล้ว ส่วนแต่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างปลาด
 แฉะที่เกิดขึ้นแล้วแต่ก่อนก็มาหนักขึ้นในเดือนกรกฎาคม
 เช่นญูนต้องพิพาทกับรัสเซีย ผนวกเข้ากับเหตุการณ์
 ทักดาวม้อยู่กับจีน. นค่ออิทธิพลของพระราหูในราศี
 ดุษย์.

พระราชูในราชคฤ์คฤ์ตามทักถ้าวามัน ยังจะนำคฤ์ชน
ไปอื่กในเมื่อพระเด้าร์ย้ายมาอยู่ราชคฤ์เมษใน พ.ศ. ๒๔๗๒
และถ้านับตามรอบของพระเด้าร์และพระพฤห์คฤ์บคฤ์ ซึ่ง
จะทับกันใ ๒๐ ปี ก็จจะทับกันใราชคฤ์เมษใ พ.ศ.
๒๔๗๓ ด้วย (เคยทับกันมาแฉ้วเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ใน
ราชคฤ์สิงห์).

ตามคคฤ์นิยมนของโหราคคฤ์ศคฤ์ตรฝรัง ฉงเศวระห์เอ
ราชคฤ์เมษใค้แก่ประเทศแฉฉแฉฉแฉฉแฉฉแฉฉแฉฉแฉฉแฉฉ
อังกฤุช, เคนมาร์ค, เยอรมันนี, ปาแฉฉไคฉฉ, โป-
แฉฉฉฉฉฉ, ไชเรี่ย-ฉฉฉฉแฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
แฉฉฉฉฉฉแฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
แฉฉฉฉฉฉแฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
แฉฉฉฉฉฉแฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
(ดาราคคฤ์ศคฤ์ตรอ้อยแฉฉฉ) แฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ถ้าพระเด้าร์เข้าราชคฤ์เมษ ครันแฉฉฉแฉฉแฉฉแฉฉแฉฉ
เข้ามาทับเด้าร์ใราชคฤ์เมษด้วย ก็เข้าคคฤ์หรัคคฤ์บมันคคฤ์
หรือ แฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

เหตุผลทางโหราศาสตร์ ๑๕๕

ถ้าดับ^๕จะย่นกดาวถึงราศี^๕คดีย้อกใหม่. ราศี-
คดีย้อยู่ตรงกันกับราศีเมษ เรียกว่าแดงกันหรือเป็น
เจ็ดแก่กัน ซึ่งในลักษณะ^๕หมายถึงความล้มพินธ์ของ
ประเทศ. เมื่อราศีเมษมีดาวมฤตยู, กับจะมีพระเดาร
และพระพฤหัสบดี ส่วนราศีคดีย้อมีพระราหูตั้งแต่วัน
ที่ ๒๒ กรกฎาคมมาแล้ว ก็บังถึงความล้มพินธ์ของ
ประเทศว่าจะมีแต่เรื่องระหองระแหง, ระแวงแคลงใจ
และปั่นป่วนเป็นเบื้องหน้า และไม่ว่าประเทศในอาณา
อำนาจของราศีเมษกับราศีคดีย้อมเท่า^๕นั้น เพราะเมษเป็น
เรือน ๓ ของโลก และคดีย้อมเป็นเรือน ๗ ของโลก
จึงบังถึงความล้มพินธ์ของโลกทั้งหลาย ซึ่งจะพึง
เปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วตามอำนาจของมฤตยู,
เป็นข้อทุกข์ใจด้วยดินแดนตามอำนาจของพระเดาร,
เป็นวิวาทปัญหาโต้เถียงหรือเป็นเชิงนี้ติบัญญัติตาม
อำนาจของพระพฤหัสบดี และเป็นความ^๕ศุนย์ต้นเดียว
หายนะตามอำนาจของพระราหู.

หนึ่ง, โดยที่ราศีเมษและราศีศุกรียตามโหราศาสตร์
ท่านเรียกว่า "ทวาร" เป็นราศีที่จะต้องดำเนินกัณฑ์
กว่าราศีทั้งหลาย. ราศีทวาร ยังมีอีก ๒ ราศีคือ
กรกฎและมังกร อันจะต้องดำเนินกัณฑ์เมษ
และราศีศุกรียเหมือนกัน.

เมื่อ ราศีทวาร อันกล่าวแล้ว คือเมษกับศุกรียมีดาว
มารอยู่พร้อมพร้ง ถ้าเหตพระอังคารและพระศุกร
ผ่านเข้ามาในเมษหรือในศุกรีย หรือแม้เข้ามาอยู่ใน
กรกฎหรือมังกรแต่ราศีหนึ่งราศีใด หรือทั้ง ๒ ราศีก็ดี
ก็อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า "ร่วมร้าย" หรือ "เบียด"
อันเกิดขึ้นในราศีทวารซึ่งสำคัญจัดของโลก ทำให้เหต
การณ์ยุ่งเหยิงซับซ้อนกว่าราศีทั้งหลายมากนัก. ใน
คัมภีร์ โคตลกยุทธกรรมก็ชวนให้สังเกตในลักษณะการ
ร้าย ๆ นั้นอยู่.

ในระยาะแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งพระเจ้าบรมมหาราชวัง
เมษกับ ระยาะซึ่งพระพุทธรูปจะมาทับอยู่ด้วยใน พ.ศ.

๒๔๘๓ คติยึดสำหรับเวลาในอิทธิพลของดาวอังคาร & -๕ เดือน พระอังคารและพระศุกร์จะเข้าในราศีทวาร อย่างไม่ต้องสงสัย และจดเข้าไปหนไร เหตุการณ์ ยุ่งเหยิงดับสิ้นก็จะเกิดขึ้นในระยะเวลาใด ๆ ก็กันนั้น เพราะฉะนั้นในงวดเวลาแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๘๓ - ๘๔ จึงเป็นยุคที่โหราศาสตร์คิดว่าน่าที่โลกจะยุ่งเหยิงดับสิ้น อยู่ - และเป็นไปได้เพราะหน้าสี่หน้าขวาน ซึ่ง ได้ตระเตรียมกันไว้เท่าที่จะเตรียมกันได้รวดเร็วที่สุด. พระพฒซึ่งเป็นดาวอ่อน ๆ แต่เมื่อพบกับดาวใหญ่ ๆ ใน คัมภีร์ โคดลกยุทธกรรมนั้นก็รุนแรงเหวร้ายอยู่เหมือนกัน.

ผู้อ่านต่างท่านคงจะอยากทราบว่าราศีกรกฎกับ ราศีมังกรที่เป็นราศีเด่นของตนองกับราศีเมษและราศีศุภย์ นี้ ได้แก่ประเทศและแคว้นแคว้นอะไรบ้าง เพราะนำ คิดว่าประเทศและแคว้นแคว้นในอาณาอำนาจของราศี ทวารทั้ง ๒ นี้ เมื่อถูกดาว "ร่วมร้าย" หรือ "เบียด" ประเทศและแคว้นแคว้นเหล่านั้นก็จะยุ่งเหยิงดับสิ้นตาม

อิทธิพลของดาวไปด้อย. ราชักรกฏนั้นได้แก่ประเทศ
 และแคว้นแคว้นเหล่านี้คือ แอฟริกาตอนเหนือและ
 ตะวันตก, วจันตา, เกาะมอริเชียส, ปาราเกวย์, ดักกอน-
 แตนต์, ซีแดนต์ ราชั่มังกรได้แก่ฮัดเบเนี่ย, บอดเนี่ย,
 บุดกาเรีย, เมซีโตเนี่ย, ฮิตติยเวีย, สติยเวีย, เซรด,
 มอเวีย, เปอร์เซียบางส่วน, โกรตตัน, อินเดีย, อีฟกา-
 นิสถาน, เฮลล์, เมกเคเดนเบิร์ก, ตะวันตกเฉียงใต้ของ
 แชกซอนนี่, อิตาลีในแถบโรมันติโอตา, เมกซีโก, หมู่
 เกาะฮอว์กนีย์. อันประเทศและแคว้นแคว้นเหล่านี้ นับ
 แแต่ที่พระราชูเข้ามาในราชัศตวรรษเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม
 นั้นนับว่าอยู่ในเขตต์ของเหตุการณ์ตามอำนาจของพระ
 ราหูแล้ว ถ้าเหตพระเด้าร์, พระพลุหัคบตีเข้าเมษ
 กับพระอังการ, พระศุกร์และพมผ่านไปในราชัทวารทั้ง
 ๔ เหตุการณ์ที่ว่าอยู่ในเขตต์ของพระราชูที่คงเครียด
 ร้ายกาจขึ้นอีก.

นี่คือเหตุการณ์ที่โหราศาสตร์ได้ตั้งเกดสำหรับ

เหตุผลทางโหราศาสตร์ ๑๕๕

โลกแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๘๓ - ๘๔ อันน่าหนักกว่าเข้า
กันกับที่จะเกิดสงครามใหญ่ในยุโรป. ถ้าท่านจะ
ถามบ้างให้แน่ลงไปว่ามีใคร ก็จะต้องทำสัตริยศาสตร์กัน
อย่างเห็น้อยช่อนหลายเดือนหนักเกินกว่าที่หนึ่งดื้อเด่มัน
จะรอดได้ แต่ถ้าว่าโดยนามเดือนตามเหตุการณ์ของโลก
โลกแล้ว มักจะตกอยู่ในเดือนทั้ง ๔ เดือนคือ
เมษายน, กรกฎาคม, ตุลาคมและมกราคม.

สำหรับกรกฎาคม, ตูในยุคนั้นรู้ดีกว่าขมังจัด เพราะ
มหาสงคราม, สงครามดเปญ, ญิบกับจีนในบั้นนี้ ที่
สุดจนญิบกับรัสเซียที่ประปรายเพิ่มขึ้นด้วย ด่วนเริ่ม
เดอกกรกฎาคมทั้งนี้.

บทที่ ๘
คำนิ่งถึงสงคราม

*

การคำนิ่งถึงสงครามเป็นการคำนิ่งชอบ ได้
ชื่อว่าไม่ประมาท. ประเทศที่คำนิ่งถึงสงคราม ก็อย่าง
เดียวกับบุคคลที่คำนิ่งถึงความตาย. บุคคลที่คำนิ่งถึง
ความตายย่อมมีจิตต่อนะสิ่งใดด้วยดีอย่างไร ประ
เทศที่คำนิ่งถึงสงคราม ก็ย่อมมีความมั่นคงสถาพร
ด้วยดีอย่างนั้น.

ทำไมจึงเป็เช่นนั้น ? ก็เพราะคนยอมหนีความ
ตายไม่พินันใด ประเทศก็ยากที่จะหนีสงครามให้พ้น
ได้ฉนั้น. แม้จะได้พร้อมกันคิดที่จะเลิกสงครามก็ไม่
ดำเร็ว !

ในพระนิพนธ์ “การสงคราม” ของสมเด็จพระเจ้า
ฟ้ากรมหลวงพิชิตนโถกประชานารถ ได้ทรงกล่าวไว้ว่า
“การที่ความคิดเลิกสงคราม เกิดขึ้นนั้นก็เป็ ขรรมตา

เพราะในโตกย่นถ้ามีความคิดอย่างใดเกิดขึ้นแล้ว ก็
 ย่อมต้องมีความคิดที่ตรงกันข้าม เกิดขึ้นต่อสู้โดยทันที
 ที่ ขรรพดาโตกย่นเป็นเช่นนั้น ก็เมื่อมีการสงครามอยู่
 แล้วจำเป็นก็จะต้องมีผู้คิดถึงเด็กสงคราม และความ
 ประองตองทั่วโตกย่นนั้น ก็เกิดขึ้นให้ตรงกันข้าม แต่
 ความคิดเด็กสงครามนั้นยังหาเป็นจริงไปได้ไม่ ก็เป็น
 แต่ความคิดความหวังอยู่นั้นเองจนบัดนี้นั้น ถึงแม้
 ความคิดอันนั้น ดูเป็นความคิดอันดี อันน่าจะให้เป็น
 จริงที่สุด แต่ก็ยังหาเป็นจริงไปได้ไม่ ส่วนการสงคราม
 เด่า ถึงแม้ว่าใครจะเกลียดชังเพียงใด ก็คงมีมานาน
 หดายพันปีแล้ว และไม่ว่าชาติใดทั้งทงเกลียดเท่าใด
 ก็ยังต้องกระทำสงครามอยู่นั้นเอง ผู้อื่นเกณฑ์ให้ทำ
 และถ้าไม่ชอบการสงคราม ไม่นึกถึงการสงคราม
 ไปนึกเด็กอยู่ พอเขามากกระทำให้จำเป็นต้องรบ ก็
 เลยรบแพ้เขาด้วย ช้ากดับฉิบหายใหญ่ จะยอมได้ว่า

คนครึ่ง๓ ในมนุษย์ โดภย์ ไม่อยากให้มีสงคราม อยาก
เด็กสงคราม แต่ถึงอย่างนั้นสงครามก็มีมาเสมอ---
เพราะฉะนั้นทำให้เห็นได้ว่า การสงครามหจอยู่ใน
อำนาจมนุษย์ ที่ว่าจะอยากทำการรบหรือไม่อยาก การ
สงครามเกิดขึ้นเองโดยความจำเป็น---ของที่เราอยาก
ให้เป็นไปนั้น ยังไม่แปลว่าเป็นสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้”

ในบทประพันธ์ของท่านวิกแฮมส์ตัด เรื่องมหาสงครามที่ข้าพเจ้าได้อ่านมาแล้ว มีตอนหนึ่งกล่าวถึง
อังกฤษว่า ถ้าอังกฤษจะได้ทราบว่ามีมหาสงครามคราว
นั้นเห็นนานถึง ๕ ปีเศษ และอังกฤษต้องใช้จ่ายเงินเฉพาะ
ของอังกฤษประเทศเดียวเท่านั้นก็มากกว่า ๘๐๐๐ ล้าน
ปอนด์ หรืออังกฤษต้องเรียกคนผิวขาว (ผิวดำต่าง
หาก) เป็นกำลังกองทัพบกเรือกว่า ๘,๖๓๐,๐๐๐ คน
และเรือกำปั่นค้าขายของ อังกฤษ ได้สิ้นศูนย์ ไปกว่า ๘
ล้านต้น หรืออังกฤษได้เสียชีวิตทหารของคนไปเพื่อ
สัมพันธมิตรมากกว่าด้านคน และบาดเจ็บถึง ๒,๑๒๓,

๐๐๐ คนแล้วไซร้อังกฤษก็คงไม่เข้าสงครามเลย. ความ
 ประพันธ์ของท่านวิกแฮมส์ตัดทั้งหม่อมจะพึงเป็นที่ตั้ง
 แก่ดวงจิตดี แต่ก็ได้เกิดความจริง เป็นท่านองเหมือน
 ว่าอังกฤษไม่มีมือที่จะสู้กับใคร ๆ ทั้งนั้น ผิดวิสัยของ
 ประเทศและชาติ กับดเหมือนสงครามอยู่ที่ความอยาก
 ทำหรือไม่อยากทำ ซึ่งผิดกันทีเดียว. ในพระนิพนธ์
 “การสงคราม” มีความอีกตอนหนึ่งจับใจนักกว่า “การ
 สงครามเป็นของแพง ทำเข้าแล้วต้องเสียเงินทองมาก
 ซ่อนแน่ แต่โดยเหตุนี้ก็จะดำงมิได้ว่าการสงครามจะ
 ต้องสูญไปเพราะเรื่องเงิน มนุษย์ทำการสงครามตลอด
 มา ๓๐๐๐ ปีแล้ว ทั้งชีวิตและเงินทองก็ยอมได้เสียมา
 เป็นอันมากนับไม่ถ้วน แต่มนุษย์ โดยที่ยังกระทำ
 สงครามอยู่นั้นเอง ดังเกิดตามพงศาวดาร เราเห็น
 ได้ว่า การคิดเดิกรบและที่กล่าวว่าการสงครามคงเลิก
 ไปเองนั้นคิดมาโดยไม่ใช่เพราะเงินเป็นเหตุ ไม่ใช่
 เพราะเสียดาเงินเป็นที่ตั้ง มักจะเกิดโดยพวกที่คิดและ

ที่กล่าวไม่ชอบการสงครามเอง ๆ ที่เดียว” กับอีกคนหนึ่งทรงกล่าวว่า “ถ้าจะเด็กสงครามได้ก็เมื่อความคิดและความต้องการ ทั้งนี้ได้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปใหม่ที่เดียว เมื่อใดคนทั้งมนุษย์ โดยจะมีความคิดเหมือนกันหมดความเห็นเหมือนกันหมด ความฉลาดเหมือนกันหมด ใจมนุษย์ก็รู้ดีเหมือนกันหมด เมื่อใดไม่มีชาติต่างหาก เมื่อใดมนุษย์โดยก็กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวราวกับยักษ์ใหญ่ อันมีสมองอันเดียว ความต้องการอันเดียวไม่มีเหตุที่ยุ่งกัน ไม่ต้องแข่งกัน ไม่ต้องต่อสู้กัน ไม่ว่าในทางใด นั้นแหละการสงครามจึงจะเด็กได้”

ทำอย่างไร ๆ สงครามก็ไม่พ้นมนุษย์ไปได้ เพราะฉะนั้นการที่ไม่คำนึงถึง สงครามจึงเป็นการประมาทต่อความจริงที่สุด. เราต้องคำนึงถึงสงคราม ต้องสร้างสรรพาวุธยุทธภัณฑ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการรบให้ให้พร้อมพรั่งไว้เสมอ ถ้าแหละเรามีโอกาสที่จะเสีย

ได้เงินทองแล้ว จึงรีบเอาเข้าต้มหมกนึ่งเพื่อกำจัด
ทางบกทางเรือและทางอากาศของสยามทันที.

“เงินที่ใช้ค่าทหาร” พระนิพนธ์เรื่องการสงคราม
ทรงเห็นได้เป็นอันคมชัด “เป็นเท่ากับเงินอินชฺรันเพื่อมิ
ให้ความอึดปรภาพของบ้านเมืองถึงซึ่ง อันตราย สูญไป
เช่นบุคคลอินชฺรันชีวิต อินชฺรันไฟ ทหารเป็นผู้รับ
อินชฺรัน เพราะในโดยย นไม่มีสิ่งใดจะบ่งกันความ
อึดปรภาพของประเทศ ได้นอกจากกองทัพของประเทศ
นั้น.”

ศรี

ขอความศิริสวัสดิ์คงมีแต่ผู้อ่าน